

Peter van der Krogt

Oude Delft 95

Geschiedenis van de gebouwen van het IHE
History of the buildings of the IHE

IHEE
D E L F T

Oude Delft 95

Peter van der Krogt

Oude Delft 95

1957-1987

Geschiedenis van de gebouwen van het IHE
History of the buildings of the IHE

Uitgegeven bij het 30-jarig bestaan van het IHE
Published at the 30st anniversary of the IHE

IHE
D E L F T

International Institute
for Hydraulic and Environmental
Engineering

© IHE
Oude Delft 95
P.O. Box 3015
2601 DA Delft
The Netherlands

en/and

Drs: P.C.J. van der Krogt
Mijerstraat 20
2613 XM Delft

4 september 1987

Woord vooraf

Delft in Holland 3

Hoger onderwijs in Delft 13

Het IHE 19

Tussen Oude Delft en Westvest 23

Het huis van Willem Hooft:
Oude Delft 95 27

De Twee Klimmende Leeuwen:
Oude Delft 91 55

Het huis genaamd Portugal:
Oude Delft 75 65

Foreword

Delft in Holland 3

Higher education in Delft 13

The IHE 19

Between Oude Delft and Westvest 23

The Willem Hooft House:
Oude Delft 95 27

The Two Lions Rampant:
Oude Delft 91 55

The house named Portugal:
Oude Delft 75 65

Oude Delft 95 is in de ingenieurswereld een bekend gebouw. Oudere ingenieurs herinneren zich nog levendig hun inschrijving aan de Technische Hogeschool in dit gebouw. Vele Delftse ingenieurs kennen Oude Delft 95 als hoofdgebouw en administratief centrum van de Delftse TH en hebben er tekenonderwijs genoten onder andere van de bekende hoogleraar en schilder Prof. Huib Luns.

Niet alleen Nederlandse ingenieurs kennen het vroegere hoofdgebouw van de Technische Universiteit Delft, maar ook buitenlandse ingenieurs, want gedurende bijna 30 jaar fungeert Oude Delft 95 als het hoofdgebouw van het Internationaal Instituut voor Waterbouwkunde en Milieubeheer, wellicht beter bekend als het IHE. Deze drie letters zijn een wat vrije afkorting van de Engelse naam van het instituut: International Institute for Hydraulic and Environmental Engineering. In de afgelopen decennia hebben meer dan 4000 buitenlandse ingenieurs gedurende één jaar aan het IHE gestudeerd en hebben meer dan 1000 buitenlandse deskundigen een kortere cursus gevolgd in één van de vakgebieden van de waterbouwkunde, de hydrologie, de gezondheidstechniek, het waterkwaliteitsbeheer en het milieubeheer. Vele van deze Nederlandse en buitenlandse ingenieurs zullen zich hebben afgevraagd wat er zich zoal in dit gebouw in de loop der eeuwen heeft afgespeeld. Niet alleen de architectuur van het gebouw zelf stimuleert zulk een

To engineers, Oude Delft 95 is a well-known building. Older engineers remember vividly registering for the Delft University of Technology in this building. Many Delft engineers know Oude Delft 95 as the main building and administrative center of the Delft University and it was here that they took drawing classes from (among others) the famous professor and painter Huib Luns.

But it is not only Dutch engineers who are familiar with the earlier main building of the University of Delft. Foreign engineers know it too from its thirty years of service as the main building for the International Institute for Hydraulic and Environmental Engineering, better known as the IHE (these initials derive from the English name of the institute).

In the last decades more than 4,000 foreign engineers have studied for a year at the IHE and more than 1,000 foreign experts have taken a shorter course in one of the areas of hydraulics, hydrology, sanitary engineering, water quality management and environmental science and technology.

Many of the engineers, both Dutch and foreign, must have asked themselves what all took place in this building over the course of the centuries. Not only the architecture of the building stimulates such an interest, but also its striking rooms and meeting halls, and the things in them, paintings, sculptures and other objects of interest.

The thirty year anniversary of the IHE

vraagstelling, maar ook de vele markante zalen en kamers, schilderijen, beelden en andere objecten, die erin aanwezig zijn. Het dertigjarig bestaan van het IHE vormde de aanleiding de geschiedenis van het gebouw Oude Delft 95 en zijn inrichting op schrift te stellen. Interessant daarbij is, dat op dit moment door het architectenbureau OD 205 wordt onderzocht in hoeverre de huidige gebouwen van het IHE met daarbij betrokken Oude Delft 93 en Westvest 7 na een ingrijpende reconstructie adequate huisvesting aan het IHE kunnen blijven bieden.

Het IHE was zo gelukkig de historicus Peter van der Krogt bereid te vinden in korte tijd de studie van de geschiedenis van Oude Delft 95 en zijn inrichting op zich te nemen. Gedurende het overleg met de heer Van der Krogt werd overeengekomen dat hij niet alleen de geschiedenis zou beschrijven van het hoofdgebouw van het IHE en haar inrichting, maar dat hij tevens aandacht zou besteden aan de andere gebouwen in gebruik bij het IHE, namelijk Oude Delft 91 en 75. Oude Delft 75, bekend als het Huis Portugal zou daarbij wat minder aandacht krijgen, daar over dit gebouw reeds vele studies zijn gedaan en publikaties zijn verschenen. Gevraagd werd tevens naar een rijkelijk geïllustreerd boek.

Het voor u liggende boek voldoet volledig aan de bedoeling die het IHE ermee heeft: een lees- en kijkboek, dat u informeert over de gebouwen van het IHE en het vele dat er in deze gebouwen in de loop der eeuwen is gebeurd. Ik hoop dat u veel plezier mag beleven aan het lezen en kijken in dit boek.

Prof.ir. W.A. Segeren
directeur IHE

Delft, augustus 1987

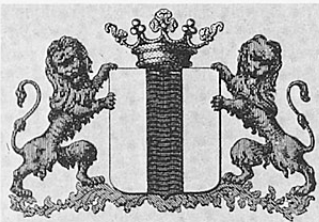
provided the impetus to write down the history of the building Oude Delft 95 and its interior. It may be noted that the architectural firm OD 205 is currently looking into the possibility of a major renovation of the IHE buildings, including Oude Delft 93 and Westvest 7, to determine whether such a renovation could provide the Institute with adequate space for an adequate period of time. The IHE was fortunate to have had Peter van der Krogt, the historian, who was willing to take up the study of the history of Oude Delft 95 and its interior. During consultation with Mr. Van der Krogt it was decided that not only the history of the main building should be taken up, but also of the other buildings used by the IHE, namely Oude Delft 91 and 75. Oude Delft 75, known as the Portugal House, should receive less attention since there already exist many studies and publications about this building. It was also decided that the book should be well illustrated.

The resulting publication has achieved the goals of the IHE: an informative and illustrative book that will tell you about the IHE buildings and the many things that went on in them in the course of the centuries.

I hope that you will have much pleasure in reading and looking at this book.

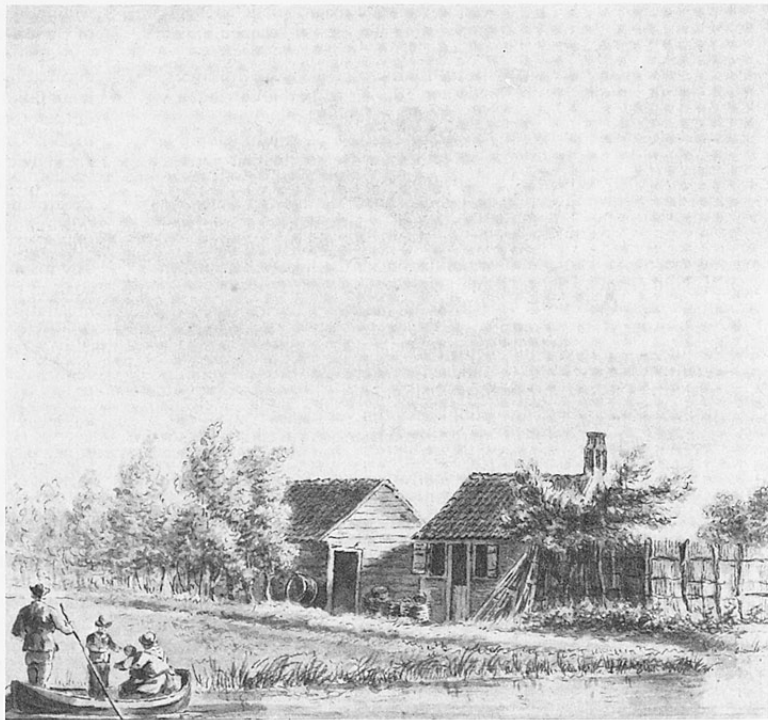
Prof.ir. W.A. Segeren
Director of the IHE

Delft, August, 1987

Landschap in de omgeving van Delft in de vorige eeuw. In de middeleeuwen zal de omgeving er ongeveer zo uitgezien hebben.

Nineteenth century landscape from the vicinity of Delft. In the Middle Ages the area would have looked more or less the same.

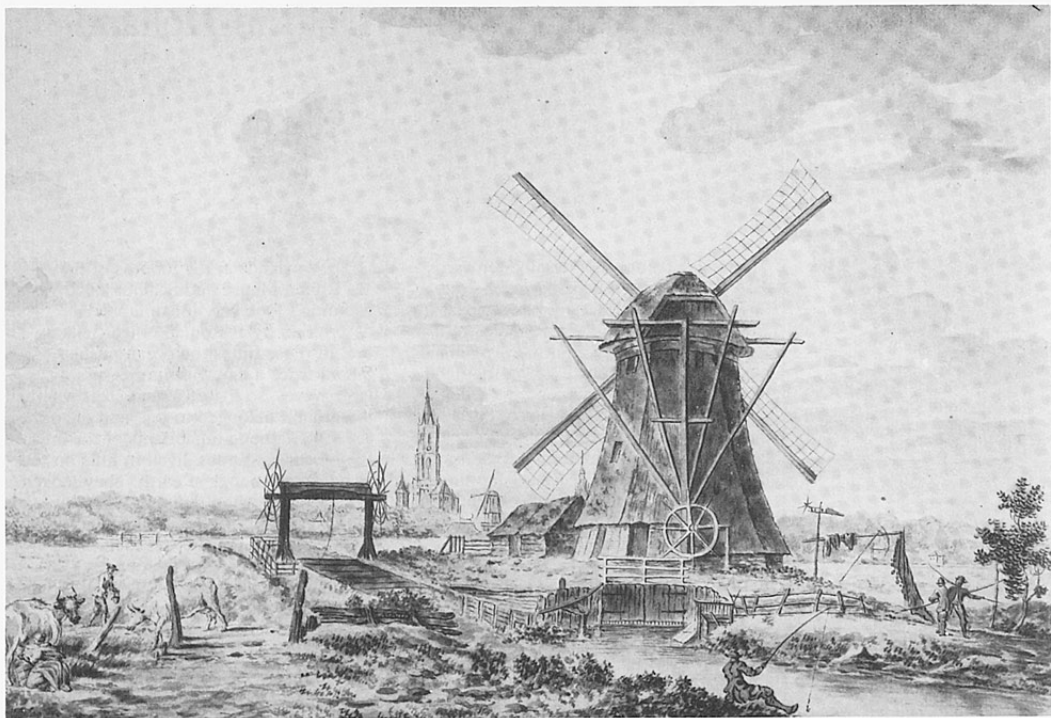

Delft in Holland

De lage landen aan de monden van Rijn, Maas en Schelde zagen er zo'n 2000 jaar geleden niet erg bewoonbaar uit. Een beschrijving van een Romeins officier leert ons dat de oceaan er toen tweemaal per dag met onmetelijke golven het land binnendrong, zodat men er aan twijfelde of de grond tot het vasteland of tot de zee behoorde. Het armzalige volk, zo vervolgt hij, woonde er in hutten op opgeworpen heuvels. Ze leken op zeevaarders wanneer de zee het land rondom overstroomde en op schipbreukelingen als het water was teruggeweken. Wanneer we nu in het dichtbevolkte westen van Nederland rondkijken, kunnen we ons het beeld dat de Romeinse officier zag niet voorstellen. Toch zou het er zonder de waterstaatkundige werken nog steeds vrijwel hetzelfde uitzien. De laatste grote overstromingsramp van februari 1953 bewees dat nog eens. Een Amerikaanse helikopterpiloot die na die ramp een rondvlucht boven het overstroomde eiland Schouwen-Duiveland maakte vroeg zich af waarom de gehele bevolking niet naar Amerika emigreerde, dat zou toch veel eenvoudiger en goedkoper zijn dan dijkherstel. Op zich geen gekke gedachte, maar Nederlanders zijn koppig en 1000 jaar ervaring in waterstaatkundige zorg geeft men toch niet zo gauw op? Het 'armzalige' volk dat in de Romeinse tijd op terpen (opgeworpen heuvels) woonde heeft de strijd tegen het water echter niet vol kunnen houden. Een stijging van de zeespiegel zorgde voor vele en grote overstromingen, die er mede voor zorgden dat de Romeinen gedwongen

Delft in Holland

The lowlands at the mouths of the Rhine, Meuse and Scheldt 2,000 years ago didn't look very inhabitable. A description by a Roman officer tells us that in those times the ocean pushed inland twice a day with immeasurably large waves, so that it wasn't clear whether the ground belonged to the land or to the sea. The pathetic inhabitants of the area, the officer continues, lived in huts on top of built-up mounds of earth. They looked like seafarers when the sea washed over the surrounding land and like shipwreck victims when the water receded. When we look around the densely populated western part of The Netherlands today, it is impossible to imagine the scene that the Roman officer describes. Nonetheless, if it weren't for the water drainage, the picture would be more or less the same. The most recent flooding disaster in February, 1953 is proof of that. An American helicopter pilot who flew over the inundated island of Schouwen-Duiveland asked himself why the whole population didn't just emigrate to the United States; that would be much simpler and less expensive than repairing the dikes. Non such a ridiculous idea in itself perhaps, but the Dutch are a stubborn lot, and 1,000 years of holding back the water can't be given up so easily. The 'pathetic' people that lived on *terps* (built-up mounds) in Roman times couldn't really keep up the fight against the water. As a result of a rise in sea level there were many massive floods, resulting in, among other things, the retreat of the Romans. The original inhabitants moved

Een molen ten oosten van Delft.
Molens dienden voor de afvoer
van overtollig water uit de
laaggelegen polders. Links een
overtoom met windas, waarmee
kleine schepen over de dam
getrokken werden.

A windmill east of Delft.
Windmills were used to pump
excess water out of the low-lying
polders. Left, a portage with wheel
and axle which pulled small ships
over the dam.

waren weg te trekken. Ook de oorspronkelijke bewoners vertrokken naar beter bewoonbare streken, zoals bijvoorbeeld de duinenrij langs de kust. Hun nederzettingen werden bedekt door dikke kleilagen.

Na de Romeinse tijd lag er achter de duinenrij een slecht toegankelijke, waterrijke wildernis. De bevolking woonde op de duinen en kwam er alleen om te jagen. De natuur zorgde er echter voor dat het moeras weer bewoonbaar werd. Het waterrijke gebied achter de duinen werd opgevuld met veen. Dit veengebied werd doorsneden met een wijd vertakt net van eb- en vloedkreeken. Deze waterlopen slibden dicht met zand en klei en vormden daarna uitermate geschikte plaatsen voor bewoning. Vanuit daarop gestichte nederzettingen kon het veen ontgonnen worden. De ontginningen vonden vooral plaats na de tiende eeuw onder invloed van een toenemende bevolking, gepaard gaande met het ontstaan van een overkoepelend gezag: het graafschap Holland. Om zijn gezag uit te kunnen oefenen was de graaf constant onderweg. Hij had geen vaste woonplaats, maar verbleef steeds een tijdlang op zogenoemde grafelijke hoven. Op deze manier kon hij steeds de belasting, die in natura werd geïnd, consumeren. Rondom zulke grafelijke hoven ontstond meestal een nederzetting. Een stelsel van verlande kreeken had in de omgeving van de huidige stad Delft gezorgd voor een redelijk goed bewoonbaar gebied. In het midden daarvan was een grafelijk hof gelegen; vandaaruit werd het gehele gebied ontgonnen. Ontginning in deze streken bestond vooral uit het begaanbaar maken van grote stukken land door verbetering van de natuurlijke afwatering of door het graven van nieuwe vaarten. Lagere gebieden moesten ook nog met dijken of kaden beschermd worden. Door de ontwatering werd het veen echter droger, een eigenschap van veen is daarbij dat hoe droger het wordt, hoe minder plaats het inneemt. Het land kwam steeds lager te liggen en steeds omvangrijker en ingewikkelder

on to more livable areas, such as the chain of dunes along the coast. Their former settlements were covered with thick layers of clay.

In the period after the Romans left, the area behind the chain of dunes was a difficultly accessible, watery wilderness. The people lived in the dunes and only went to the marshy area to hunt. It was Nature, actually, that saw to it that the marsh became habitable. The watery area behind the dunes was filled with peat. This peat bog was crisscrossed by a broad network of tidal streams. Sediments of sand and clay filled up the streams and formed ideal places to live. From the settlements that were built here the peat bogs could be reclaimed. Reclamation occurred primarily after the tenth century due to the increasing population and the development of a unifying authority, the county of Holland.

To exercise his authority, the count felt compelled to be continually on the move. He had no set place to live, rather moved from one of the so-called county courts to the next. In this way he could consume the taxes which were paid in kind. Around each of these county courts a settlement developed. A network of filled-up streams in the vicinity of present-day Delft provided a reasonably inhabitable area. In the middle of it a county court was established and from there all of the surrounding areas were reclaimed. Reclamation in these areas consisted principally of making large tracts of land accessible by improving natural drainage or by digging new waterways. Low-lying areas also had to be protected by dikes or quays. As a result of the drainage, the peat became dryer, and as peat dries it shrinks. Thus, the land sunk increasingly lower, necessitating increasingly larger and more complicated hydraulic works to maintain its habitability. Special organizations were set up, the district water boards or dike boards, to see to water management. In the reclaimed section of this area, the first matter of concern was providing good drainage and a link to the Schie in the

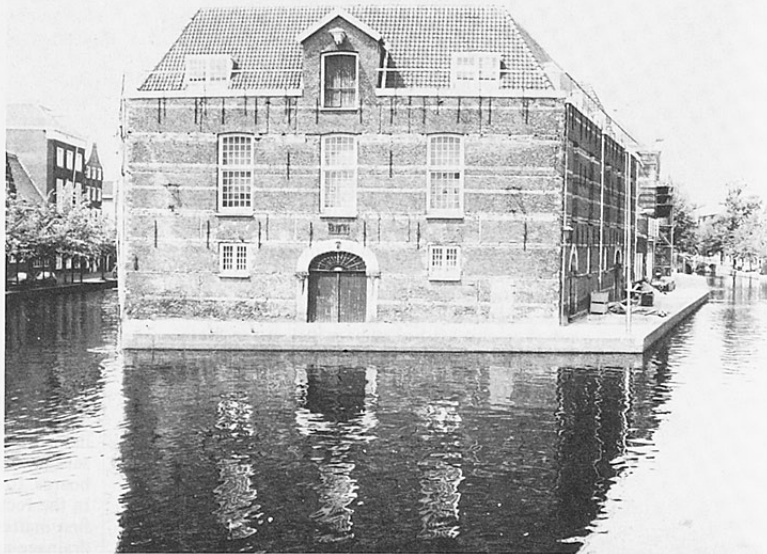
Het zegel van de stad Delft is eigenlijk een plattegrond. Twee wachttorens staan aan weerszijden van een gracht (de verticale baan met kronkelende lijn). Het wapen van de stad is van dit zegel afgeleid.

The seal of the city of Delft is actually a map of the city. Two watchtowers stand on either side of the canal (the vertical strip with an undulating line). The coat of arms of the city stems from this seal.

In het zuiden komen Oude Delft (links) en Nieuwe Delft (rechts) samen. Op de 'punt' het wapenmagazijn van Holland (nu Legermuseum).

Oude Delft (left) and Nieuwe Delft (right) come together in the south. At the 'point' the Armoury of Holland (now the Army Museum).

waterstaatkundige werken waren noodzakelijk om het land bewoonbaar te houden. Men richtte speciale organisaties, de waterschappen of hoogheemradschappen, op om de waterhuishouding te regelen.

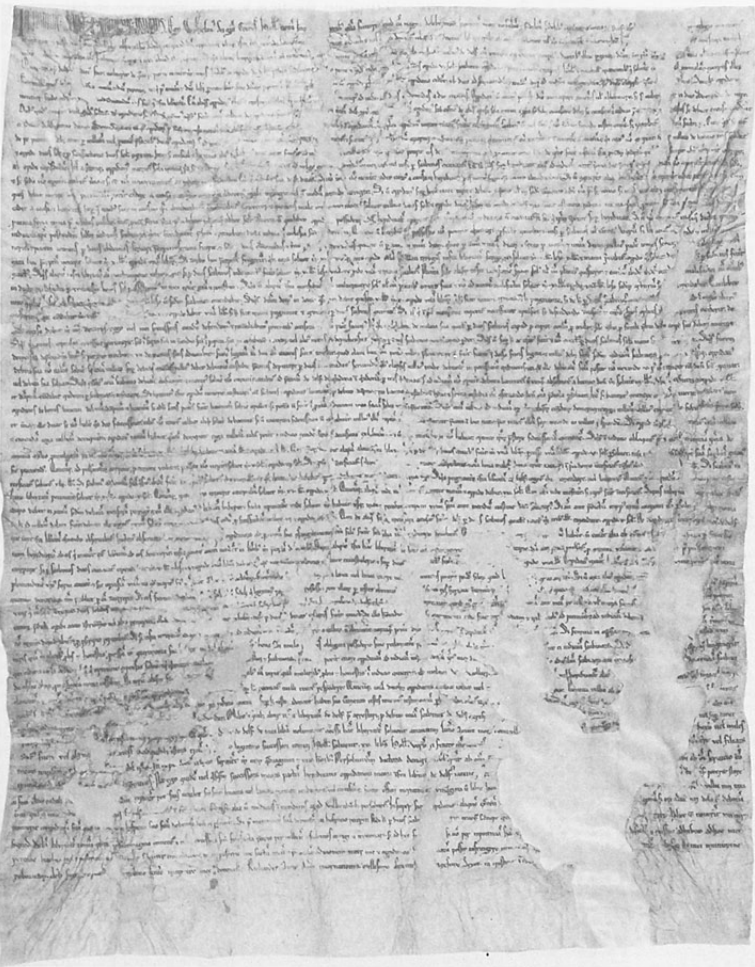
In het ontginningsgebied in deze omgeving was allereerst gezorgd voor een goede afwatering en verbinding door een kanaal te graven (of door een bestaande waterloop te kanaliseren) dat aansloot op de Schie richting Nieuwe Maas. Dit nieuwe kanaal kreeg de naam 'Delf' (van het woord 'delven' dat graven betekent). Toen er later een kanaal naast deze 'Delf' gegraven werd, dat 'Nieuwe Delf' genoemd werd (nu de gracht van de Koormarkt, Wijnhaven, Hippolytusbuurt en Voorstraat), veranderde de naam van de eerste in 'Oude Delf'. Een later toegevoegde 't' zorgde voor de naam, waaronder we het kanaal en de er langs liggende straat nog steeds kennen. Het grafelijk hof lag ergens langs deze Oude Delft, waar precies is niet bekend. Het kan in de omgeving van het huidige stadhuis geweest zijn, maar ook meer naar het zuiden aan de Rotterdamse weg waar nu de 'De Porceleynse Fles' staat. Opgravingen in 1987 legden daar het fundament bloot van een enorme graanschuur, die waarschijnlijk bij het grafelijk hof behoorde en diende om de belasting in op te slaan.

Aan de Oude Delft en de Nieuwe Delft bouwden de ontginners hun huizen met op het hoogste punt een kerk: nu de Oude Kerk, gesticht ca. 1240. Dat die op het hoogste punt staat is goed te zien aan de hoogte van de kademuren van de grachten. De jonge nederzetting was in het midden van de dertiende eeuw zo belangrijk geworden dat ze op 15 april 1246 van graaf Willem II van Holland stadsrechten kreeg. Het verkrijgen van zulke rechten was een belangrijk punt in de geschiedenis van een nederzetting; ze waren onontbeerlijk voor de verdere ontwikkeling. Men kreeg o.a. eigen rechtspraak en vrijstelling van tol, waardoor vooral de handel zich kon ontwikkelen.

We moeten ons niet te veel voorstellen

direction of the New Meuse; this was done by digging a canal or canalizing an extant waterway. This new canal was given the name 'Delf' from the word 'delven' which means 'to dig'. Later, when another canal was dug next to this 'Delf' and was called 'Nieuwe Delf' - 'New Delf' - (now the canals of the Koormarkt, Wijnhaven, Hippolytusbuurt and Voorstraat), the first canal got the name of 'Oude Delf' - 'Old Delf'. A final 't' added later provided the name by which we know the canal and the street that runs alongside of it. The county court lay somewhere along this Oude Delft; where exactly is not known. It could have been in the vicinity of the present day city hall, but also more towards the south on the Rotterdamse weg where the 'Porceleynse Fles' now is found. Excavations carried out in 1987 uncovered the foundation of an enormous granary, which probably was part of the county court and served to house the taxes. It was on the Oude Delft and the Nieuwe Delft that the land reclaimers built their houses, and on the highest point, a church, the Oude Kerk (Old Church), founded ca. 1240. It can be easily seen that the church stands on the highest point by looking at the height of the walls of the quays. The early settlement became so important in the middle of the thirteenth century that it received city rights from Count William II of Holland on April 15, 1246. The acquisition of such rights was an important step in the history of a settlement; they were essential to further development. Among other things, Delft acquired the right to administer justice and the exemption from tolls, which in turn was a primary factor in the development of trade.

We shouldn't imagine too elaborate of a picture for the 'city' of Delft in the thirteenth century. It was no more than a group of small wooden houses along two canals, a church and the *steen* (fortress) - the later city hall. It is estimated that about 600 people lived there, almost all of them farmers and tradesmen. Nonetheless, the young city quickly grew into one of the

Het charter van de stad Delft uit 1246, geschreven in het Latijn. Het zegel van de graaf is verloren gegaan.

The charter of the city of Delft from 1246, written in Latin. The count's seal has been lost.

van de 'stad' Delft in de dertiende eeuw. Het was niet meer dan een groep houten huisjes langs twee kanalen, een kerk en het 'steen' (het latere stadhuis). Naar schatting woonden er 600 mensen, vrijwel uitsluitend boeren en ambachtslieden. De jonge stad groeide echter snel uit tot één van de belangrijkste steden van het graafschap Holland. Omstreeks 1400 was het aantal inwoners gegroeid tot ca. 6500, waarmee het de derde stad van het graafschap was. Inmiddels was er een tweede grote kerk aan de Markt gebouwd, die later Nieuwe Kerk genoemd zou worden. Delft was ook een kloosterstad bij uitstek; in en om de stad waren er acht vrouwenkloosters en vijf mannenkloosters. De waterstaatkundige zorg was in handen van het Hoogheemraadschap van Delfland gekomen, dat zijn hoofdkantoor sedert 1645 in een van de mooiste woonhuizen van Delft aan de Oude Delft 167 heeft. Zuivelproductie was in de late middeleeuwen nog wel een van de belangrijkste economische levensbronnen van de stad, maar daarnaast was er ook een belangrijke textielnijverheid en telde de stad vele brouwerijen. Delft was een stad van 'boter, bier en laken'. De productie van laken verdween in de loop van de vijftiende eeuw; de productie van bier nam daarentegen sterk toe. De brouwers behoorden tot de rijkste burgers van de stad en hadden het ook in het bestuur voor het zeggen. In 1388 was de jaarproductie 100.000 vaten bier, waarvan er maar liefst 12.000 naar Brugge in Vlaanderen werden geëxporteerd. Om deze export te bevorderen liet het stadsbestuur – waaronder vele brouwers – zelfs een eigen haven aan de Maas aanleggen: Delfshaven (nu een deel van Rotterdam). In de zestiende eeuw had Delft veel tegen-slag. Allereerst legde een grote brand in 1536 tweederde deel van de stad in as. Men dacht er zelfs over om de complete stad af te breken en aan de oever van de Maas bij Delfshaven opnieuw op te bouwen. Dit plan ging echter niet door en de stad werd op dezelfde plaats herbouwd. Daarna brak de grote opstand uit, die zou

most important cities of the county of Holland. Around 1400 the number of residents had increased to about 6,500, making it the third largest city in the county. In the meantime, a second large church was built on the city square which would later be called the Nieuwe Kerk (New Church). Delft was also an important cloister city; in and around the city there were eight convents and five monasteries. The care of water management was in the hands of the Water Board of Delfland, which has had its headquarters from 1645 on in one of the most beautiful houses in Delft, number 167 on the Oude Delft. Dairy trade was still one of the city's most important economic sources of life in the late Middle Ages, but next to it also figured an important textile industry; in addition, the city boasted a number of breweries. Delft was a city of 'butter, beer and cloth'. The production of cloth disappeared in the course of the fifteenth century, whereas the production of beer, on the other hand, increased dramatically. The brewers were among the richest of the townspeople and also had the power in city government. In 1388 the annual production was 100,000 kegs of beer, 12,000 kegs of which were to be exported to Bruges. To further this export the city council – among them a number of brewers – went so far as to construct its own harbour on the Meuse, Delfshaven (now a part of Rotterdam). In the sixteenth century Delft suffered many setbacks. First of all, a large fire in 1536 reduced two-thirds of the city to ashes. There was even thought of abandoning the city completely and rebuilding it on the banks of the Maas, close to Delfshaven. However, this plan was dropped and the city was rebuilt in the same place. After this there was the great revolt which led to the independent Republic of the Seven United Netherlands. For eighty years, from 1568 to 1648, Holland and the other six provinces were at war with Spain. It is during this period that Delft acquired its honorary name 'Prinsenstad' (Prince's city). The leader of

De Brouwer.

Dekaving staat gereed, Waar is het dorstend Leed?

De brouwer.

The Brewer.

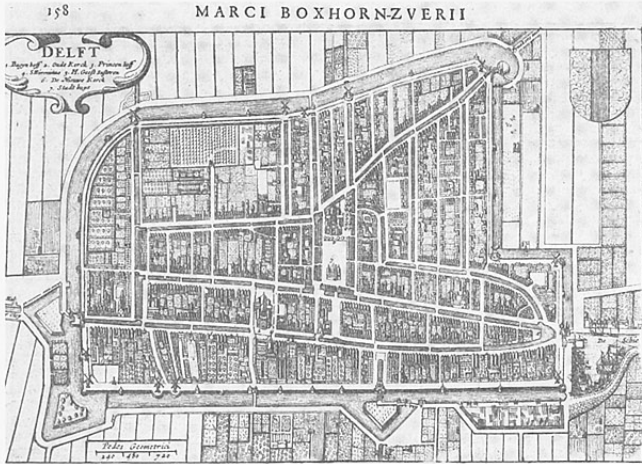
leiden tot een onafhankelijke Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Tachtig jaar lang, van 1568 tot 1648, waren Holland en de andere zes provincies in oorlog met Spanje. Uit die tijd dateert de erenaam van Delft: Prinsstad. De leider van de opstand, prins Willem van Oranje (Willem de Zwijger) verbleef liever in Delft, dat met zijn muren en poorten veiliger was dan het niet versterkte 'dorp' 's-Gravenhage, waar de regering zetelde. Willem van Oranje werd in 1584 vermoord

the rebellion, Prince William of Orange (William the Silent) preferred to stay in Delft, whose walls and gates provided greater safety than the unfortified 'village' of The Hague where the government had its seat. He was, however, killed in Delft in 1584 and buried there. From that time to the present day all the members of the House of Orange, the Dutch royal family, have been buried in the New Church in Delft.

In the year 1600 there were 'only' 82 breweries and approximately 17,500 inhabitants. And that at a time when the brewery business was past its heyday! Actually, in the seventeenth century, Delft was a thriving commercial city. It had one of the six chambers of the Dutch East India Company. The Delft East Indian shippers sailed out of Delfshaven forming a direct contact between Delft and the Far East. The new East India House built in 1631 at Oude Delft 39 still bears witness to the wealth amassed. At this time the pottery business came slowly into being. By making improvements on the old techniques and by imitating the porcelain imported from China, Delft established its own tradition of ceramics. Delft Blue, which is still made today, is world famous. This new economic activity proved to be the last for a long period during which commerce and industry stagnated and even lapsed in some cases, a trend that could be seen in all of Holland. Only at the end of the nineteenth century did Delft come back to life. The establishment of new industries such as the Gist- en Spiritusfabriek, Calvé and the University of Technology stimulated the city's growth tremendously. In 1887 the city numbered 27,500 strong and the built-up area was confined to the inner canals. One hundred years later there were 87,500 inhabitants and the city extended kilometers beyond its old limits. Delft has never become a true industrial city. The Delft University of Technology with its 5,000 employees and its 13,000 students figures as one of the largest employers in the city.

Plattegrond van Delft door Marcus Boxhorn uit 1632. Het noorden is links.

Map of Delft by Marcus Boxhorn dating from 1632. North is left.

en begraven. Na hem tot op de huidige dag worden alle leden van het huis van Oranje, de Nederlandse koninklijke familie, in de Nieuwe Kerk te Delft begraven.

In het jaar 1600 waren er in Delft nog 'maar' 82 brouwerijen en ca. 17.500 inwoners. En dat terwijl de brouwerij al over zijn hoogtepunt heen was! Het zeventiende-eeuwse Delft kende echter een bloeiende handel. Delft was een van de zes kamers van de Verenigde Oost-Indische Compagnie. De Delftse Oost-Indië-vaarders voeren uit van Delfshaven en brachten een direct contact tot stand tussen Delft en het Verre Oosten. Het in 1631 nieuw gebouwde Oostindische Huis aan de Oude Delft 39 getuigt nog steeds van de rijkdom die men vergaarde. In deze tijd kwam langzamerhand de aardewerk-industrie op. Verbetering van oude technieken en navolging van het uit China ingevoerde porselein gaven Delft een geheel eigen traditie op aardewerkgebied. Het nog steeds gemaakte Delfts Blauw is wereldberoemd. De invoering van deze nieuwe economische activiteit was de laatste voor een langdurige periode van stagnatie en zelfs verval van de nijverheid en handel, een tendens die in geheel Holland te merken was. Pas aan het eind van de negentiende eeuw leefde Delft weer op. De vestiging van nieuwe industrieën, zoals de Gist- en Spiritus-fabriek en Calvé, en de Technische Hogeschool gaven de stad een stimulans tot explosieve groei. In 1887 telde de stad 27.500 inwoners en was het bebouwde gedeelte beperkt tot het gebied binnen de singels. 100 jaar later zijn er 87.500 inwoners en strekt het stadsgebied zich kilometers buiten de oude grenzen uit. Een echte industriestad is Delft nooit geworden. De Technische Universiteit met zijn 5.000 werknemers en 13.000 studenten behoort tot de grootste werkgevers van de stad.

**De Oude Delft bij de
Polytechnische School aan
het eind van de negentiende eeuw.**

**Oude Delft close to the
Polytechnical School at the end of
the nineteenth century.**

Hoger onderwijs in Delft

Een traditie op het gebied van hoger onderwijs heeft Delft nooit gehad. Natuurlijk was er een Latijnse school, net als in elke stad. Maar voor een universitaire opleiding moesten de Delftenaren naar Leuven, waar sedert 1426 een universiteit was, of naar Leiden met zijn universiteit van 1575. Een studie aan andere universiteiten in het buitenland (vooral Orléans) was toen een normale gang van zaken. Het onderwijs op de universiteiten was nooit op praktische vakken gericht. Pas in de achttiende eeuw en negentiende eeuw werden er in verschillende Europese landen polytechnische scholen opgericht, waar op mathematische en natuurkundige grondslag onderwijs gegeven werd. Sterke nadruk werd daarbij gelegd op de militaire ingenieurs. Ook Nederland ging hierin mee met zijn tijd. Aan het eind van de achttiende eeuw werden hier artilleriescholen opgericht, waarop men naast militaire zaken ook 'practicale waterbouwkunde' onderwees. Na de inlijving bij Frankrijk werden ze weer opgeheven. In 1814 volgde de stichting van de Artillerie- en Genieschool te Delft. Een bijzonderheid was dat ondanks de militaire naam uitdrukkelijk werd bepaald dat deze school ook ingenieurs voor de waterstaat moest opleiden. Deze voor Nederland zeer belangrijke burgerlijke ingenieurs waren tevoren over het algemeen door de water-schappen of particuliere leraren opgeleid. Voor de Artillerie- en Genieschool in Delft was geen lang bestaan weggelegd. De school had de beschikking over het gebouw Oude Delft 95. De kadetten waren

Higher Education in Delft

Delft never had a tradition of higher education. There was the grammar school of course, as in every city. But for university training the people of Delft had to go to Louvain, where there had been a university since 1426, or to Leiden which had established a university in 1575. Going abroad to other universities, particularly Orléans, was the normal course of affairs. Practical subjects were never a part of university education. Only in the eighteenth and nineteenth centuries were a few polytechnical schools set up in various European countries. In these schools the fundamentals of mathematics and physics were taught; a great emphasis was also placed on military engineering. The Netherlands went along with the times in this. At the end of the eighteenth century artillery schools were set up here, in which not only military subjects were taught but also 'practical hydraulic engineering'. After the French annexation they were abandoned again. In 1814 came the establishment of the School for Artillery and Military Engineering in Delft. One of the special features of this school was that, in spite of its military name, it was expressly required that this school also train engineers for the water management. These civil engineers, who are very important to The Netherlands, were generally trained in advance by the Water Boards or by private instructors. A long life was not to be the share of the School for Artillery and Military Engineering. The school itself had the use of Oude Delft 95. The cadets were quartered in private homes. Gradually it

Penning (diameter 35 mm)
geslagen bij de opening van de
Koninklijke Academie.

Antoine Lipkens, initiatiefnemer
en eerste directeur van de
Koninklijke Academie.

Coin (35 mm in diameter) minted
in honour of the opening of the
Royal Academy.

Antoine Lipkens, initiator and first
director of the Royal Academy.

ingekwartierd bij particulieren thuis. Langzamerhand kwam men tot het besef dat het beter was de kadetten bij elkaar in een kazerne onder te brengen. Inkwartiering was te duur en gaf sommige kadetten te veel vrijheid. Zelfs de beide cellen op de zolderverdieping van het hoofdgebouw waren niet afschrikwekkend genoeg. Opschriften op de muren daarvan getuigen van de in onze ogen strenge straffen. In 1828 verduwen de school uit Delft, ze werd vervangen door de Koninklijke Militaire Academie in Breda en het Koninklijk Instituut voor de Marine te Medemblik.

Er was in Nederland een gebrek aan technisch geschoolde ambtenaren. Waterstaatkundig onderwijs werd nog aan de Artillerieschool te Delft en later aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda verzorgd, voor de andere technische vakken ontbrak een opleiding. Het land raakte daardoor achter op de omliggende landen. Iemand die zich dat sterk aantrok was Antoine Lipkens (1782–1847), die als landmeter en ingenieur het gemis aan zulke ambtenaren had ervaren. Al in 1820 pleitte hij voor een instelling voor wetenschappelijke en technische vorming van ingenieurs en overheidsambtenaren: een polytechnische opleiding. Rond 1840 bezocht hij wekelijks de minister van binnenlandse zaken om over een dergelijke opleiding te praten. Tenslotte kreeg hij de uitnodiging zijn ideeën met de Prins van Oranje (later koning Willem III) te bespreken. Op 8 januari 1842, vijf dagen na het bezoek van Lipkens aan de prins, werd bij koninklijk besluit de Koninklijke Academie ter Opleiding van Burgerlijke Ingenieurs en Oostindische Ambtenaren te Delft opgericht. De beschermheer was de Prins van Oranje, de directeur Antoine Lipkens. De stad Delft stelde het leegstaande gebouw van de Artillerie- en Genieschool ter beschikking en kocht voor 8000 gulden de gebouwen ten zuiden daarvan erbij. De officiële opening van de Academie kon al op 4 januari 1843 plaatsvinden.

De Koninklijke Academie had een moei-

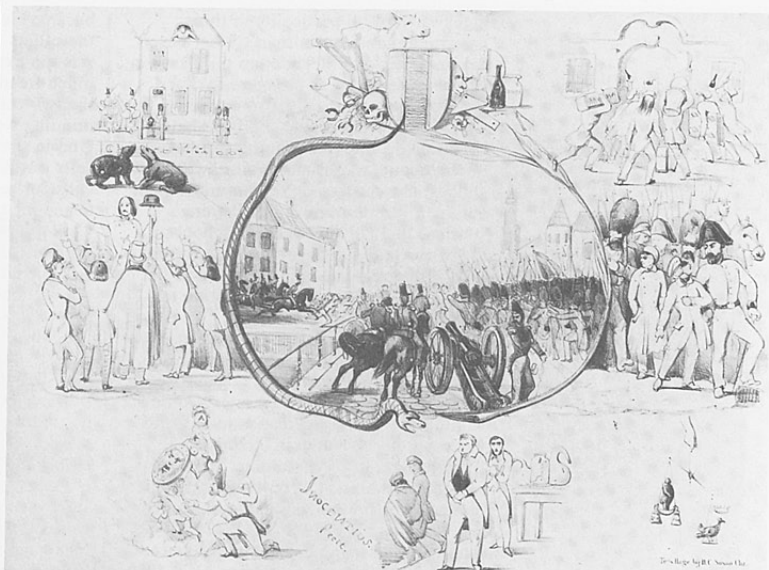
became clear that it would be better to put the cadets together in barracks. Billeting was too expensive and proved to offer too much freedom for some cadets. Not even the two cells in the attic of the main building were enough to put the fear of God in them. Writings on the walls of the cells testify to punishments we would consider severe. In 1828 the school was abandoned; it was replaced by the Royal Military Academy in Breda and the Royal Marine Institute in Medemblik.

In Holland there were not enough well-trained technicians. Hydraulic engineering had been taught first at the Artillery School in Delft and later at the Royal Military academy in Breda, but for other technical subjects there was no available training. As a result, the country fell behind its neighbours. This was a matter of great concern to Antoine Lipkens (1782–1847) who, as a land surveyor and engineer, was acutely aware of the lack of such specialists. As early as 1820, Lipkens called for an institute for the scientific and technical training of engineers. Around 1840 he took to going to the Minister of the Interior every week to discuss a school of this sort. Finally, he was invited to talk with the Prince of Orange (later King William III) about his ideas. On January 8, 1842, five days after Lipkens' visit to the prince, the Royal Academy for the Training of Civil Engineers and East Indian Officials in Delft was established by Royal Decree. The Prince of Orange was its patron, Antoine Lipkens its director. The city of Delft offered the use of the empty Artillery and Military Engineering School and purchased the buildings to the south of it for 8,000 guilders. On January 4, 1843, the official opening of the Academy could take place.

The early days of the Royal Academy were hard. Its financial means came solely from tuition. Thus, instructors were chosen who already had good-paying jobs and who were willing to teach at the Academy on the side. Competence was a matter of secondary importance. The students were subjected to strict discipline. The limited

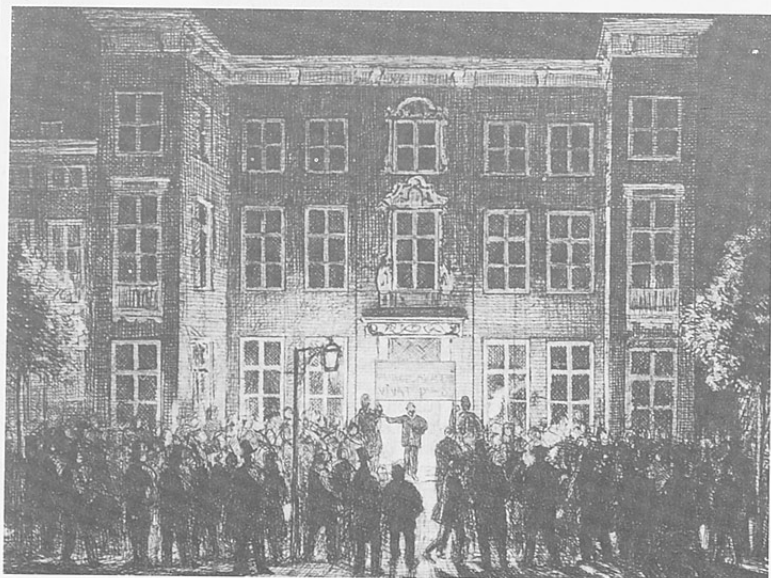
Studentenrelletjes in 1847 op een spotprent uit die tijd. De oorzaak van deze relletjes was de benoeming van een nieuwe leraar.

Student unrest in 1847 depicted in a cartoon from the period. The cause of the disturbances was the appointment of a new instructor.

Feestelijke opening van de Polytechnische School voor het hoofdgebouw in 1864.

Festive opening of the Main Building of the Polytechnical School in 1864.

lijke start. De financiële middelen bestonden alleen uit de collegegelden. Men koos daarom leraren uit, die elders al een goedbetaalde baan hadden en daarbij ook op de Academie les wilden geven. Bekwaamheid kwam pas op de tweede plaats. Voor de studenten gold een strenge discipline. De weinig bekwame leraren konden de studenten echter niet in de hand houden. Een slechte naam voor de Academie was het gevolg, zo erg zelfs, dat er stemmen opkwamen om de Academie te verenigen met de Koninklijke Militaire Academie in Breda. Verregaande moeilijkheden tussen studenten en staf deden de koning in 1861 besluiten de Academie voor twee maanden te sluiten. Daarna werd de Academie geheel gereorganiseerd. De Koninklijke Academie werd met ingang van 1 juli 1864 herschapen in een Polytechnische School. De Indische opleiding werd overgeplaatst naar Leiden. De gemeente Delft ging toen zelf verder met een Indische Instelling, die in 1901 is opgeheven. De verzameling etnografische voorwerpen die werden gebruikt bij het aanschouwelijk onderwijs aan de toekomstige Indische ambtenaren vormde de basis van de collectie van het Volkenkundig Museum Nusantara aan het Sint Agathaplein te Delft. Een nadeel van de Polytechnische School was dat ze niet op één lijn werd gesteld met de universiteiten. De school werd gerangschikt onder het middelbaar onderwijs. De Polytechnische School genoot direct bij de oprichting derhalve geen academisch aanzien. Langzamerhand kwam hier echter verandering in. Erkenning van het technisch onderwijs leidde er toe dat de Polytechnische School in 1905 kon overgaan in de Technische Hogeschool, een instelling die gelijkgesteld werd met de universiteiten. In 1986 volgde een wetswijziging waarbij deze gelijkstelling ook in de naam tot uiting kwam: Technische Hogeschool werd Technische Universiteit. Een naamswijziging die overigens in Engelstalige landen niet gemerkt is: al lang noemde de Technische Hogeschool zich in het Engels 'Delft

instructors with their limited competence were not really able to control the students. The Academy developed a bad name as a result, so bad that some people expressed the opinion that it should be made a part of the Royal Military Academy in Breda. Excessive conflict between the students and staff made the king decide to close the Academy for two months. After this, it was completely reorganized. As of July 1, 1864, the Royal Academy was transformed into a Polytechnical School. The East Indian training was transferred to Leiden. The city of Delft established an East India Institute of its own, which it later abandoned in 1901. The collection of ethnographic objects that had been used as visual aids in the training of future East Indian officials came to form the basis of the Nusantara Ethnological Museum on the Sint Agathaplein in Delft. One drawback of the Polytechnical school was that it wasn't put on the same level with the universities. The school was ranked as a secondary school and therefore, in the beginning, was accorded very little academic prestige. Gradually this changed. Recognition of the importance of technical training led to the possibility of upgrading the school in 1905 from a Polytechnical School to a 'Technische Hogeschool' (Technical Institute), on the same level as a university. In 1986, as a result of an amendment in the law, the equal status of the institute became clear in its name as well: 'Technische Hogeschool' became 'Technische Universiteit'. This name change wasn't noticed in English-speaking countries, though; in English the 'Technische Hogeschool' had been known for a long time as the 'Delft University of Technology'. In this century particularly advanced technical education has had an enormous influence on the development of the city of Delft. Up until the 1890's the Academy and the Polytechnical School had sufficient space with the buildings on Oude Delft. However, there was no room to expand when the need arose. On the site behind

Prof. J. Kraus, laatste directeur van de Polytechnische School en de eerste rector-magnificus van de Technische Hogeschool. Deze plaquette is gemaakt door prof. A.W.M. Odé in 1907 en hangt in het hoofdgebouw Oude Delft 95.

Prof. J. Kraus, last director of the Polytechnical School and first rector of the Delft University of Technology.

This plaque was made by Prof. A.W.M. Odé in 1907 and hangs in the main building, Oude Delft 95.

University of Technology'.

Met name in deze eeuw heeft het hogere technische onderwijs een enorme invloed gehad op de ontwikkeling van de stad Delft. Tot de jaren 1890 hadden de Academie en Polytechnische School voldoende aan de gebouwen aan de Oude Delft. Op het terrein achter deze gebouwen verzezen aan de Westvest in 1864 en 1874 gebouwen voor de natuur- en scheikunde. In 1895 werd het eerste gebouw aan de zuidelijke stadsrand in gebruik genomen: het gebouw voor geodesie aan de Kanaalweg (nu het Technisch Tentoonstellings Centrum). In deze richting zocht ook de Technische Hogeschool zijn uitbreiding. Steeds meer onderdelen verlieten hun oude gebouwen in het centrum om een ruim, nieuw gebouw in de zich vormende TH-wijk te betrekken. Tot 1953 bleef het hoofdgebouw nog Oude Delft 95; in dat jaar kreeg het gebouw aan de Julianalaan die functie. Een enorme universiteitswijk strekt zich thans over een lengte van ca. 3 km naar het zuiden uit.

these buildings the facilities for physics and chemistry had been constructed in 1864 and 1874. In 1895 the first building on the southern edge of the city was put into use, the geodesy facility on the Kanaalweg (now the Technical Exhibition Centre). It was here that the Delft University of Technology also sought to expand. More and more sections left their old buildings in the centre for spacious new facilities in the emerging DUT-area. The main building remained at Oude Delft 95 until 1953, at which time the building on the Julianalaan replaced it. An enormous university complex now stretches over a length of approximately 3 km (2 miles) to the south.

Het IHE

The IHE

De internationale uitwisseling op wetenschappelijk gebied nam na de Tweede Wereldoorlog belangrijk toe. Nederland wilde daarin ook graag zijn bijdrage leveren. Over het algemeen was het hoger onderwijs in Nederland weining internationaal. Het was aan buitenlanders natuurlijk wel toegestaan om het onderwijs te volgen, maar de moeilijke Nederlandse taal was voor velen een groot obstakel. De niet-Nederlandse studenten kwamen voornamelijk uit de toenmalige overzeese gebiedsdelen in Oost- en West-Indië. In de jaren na 1950 werd aan deze weinig internationale situatie een einde gemaakt door het opzetten van verschillende internationale cursussen, waarbij het onderwijs over het algemeen in de Engelse taal gegeven werd. In 1952 werd speciaal voor dit doel een organisatie opgericht, de NUFFIC (Netherlands Universities Foundation for International Co-operation = Stichting voor Internationale Samenwerking der Nederlandse Universiteiten en Hogescholen). Op waterbouwkundig gebied kreeg Nederland door twee feiten internationale aandacht. Door oorlogshandelingen was in 1944 een gedeelte van de dijken vernield en waren verschillende gebieden overstroomd. Een zware storm zette in 1953 een groot deel van zuidwest Nederland onder water. De toepassing van onorthodoxe methodes in het dijkerstel en het uitgebreide plan om dergelijke stormrampen in de toekomst te voorkomen kregen veel belangstelling, vooral van landen met soortgelijke problemen.

After the Second World War, there was an important increase in scholarly exchange. The Netherlands wanted to make its contribution in this area too. In general, higher education in The Netherlands did not have a very international character. Foreigners were permitted to study here, of course, but the language was a great obstacle. Most of the non-Dutch students came from the former overseas territories in the East and West Indies. In the years after 1950, this insular situation was changed with the establishment of various international courses, which were taught generally in English. In 1952, an organization was founded especially for this purpose, the NUFFIC (Netherlands Universities Foundation for International Cooperation). In the hydraulic field, The Netherlands received international attention as a result of two events. As a result of the hostilities in World War II, parts of the dikes were destroyed and various areas flooded. And in 1953, a severe storm left much of Southwest Netherlands under water. The revolutionary methods that were used to repair the dikes and the extensive plan to prevent similar storm disasters in the future created much interest, particularly from countries with the same sorts of problems. In 1955, various developing countries requested that their engineers receive training in hydraulic engineering. In particular the request of the Begum Liadquat Ali Khan of Pakistan, who was ambassador to The Netherlands at that time (Eastern Pakistan is now Bangladesh),

Hal van Oude Delft 95.

Hall, Oude Delft 95.

In 1955 kwam er uit verschillende ontwikkelingslanden het verzoek of hun ingenieurs in Nederland een opleiding in de waterbouwkunde konden krijgen. Speciaal het verzoek van de Begum Liadquat Ali Khan, die ambassadeur van Pakistan in Nederland was (Oost Pakistan is nu Bangladesh) noodzaakte de Technische Hogeschool te Delft, als het centrum voor onderzoek op dit gebied in Nederland, actie te ondernemen. Op 1 december 1956 sloten de Technische Hogeschool en de NUFFIC een overeenkomst om in onderlinge samenwerking een jaarlijkse cursus in waterbouwkunde in het leven te roepen. De eerste Internationale Cursus Waterbouwkunde (International

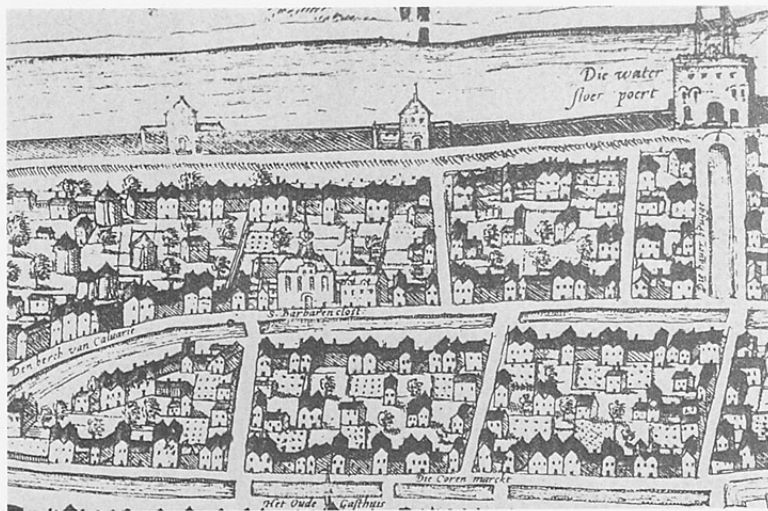
motivated the Delft University of Technology, the centre for research in this area in The Netherlands, to take action. On December 1, 1956, the Delft University of Technology and NUFFIC agreed to a joint project and created a yearly course in hydraulic engineering. The first International Course in Hydraulic Engineering began officially on October 22, 1957. The response was larger than expected: forty-five engineers from twenty-one countries took part in the first course. In October 1960, by request of the World Health Organization (WHO) and the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), the Delft

Course in Hydraulic Engineering) ving officieel aan op 22 oktober 1957. Vijfenvestig ingenieurs uit 21 landen namen aan de eerste cursus deel, een aantal dat boven verwachting was. In oktober 1960 startten de Technische Hogeschool en NUFFIC op verzoek van de Wereld Gezondheidsorganisatie en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling een tweede internationale cursus in Delft, de Europese (na 1964: Internationale) Cursus Gezondheidstechniek. Het instituut dat sedert 1960 de beide cursussen omvatte werd aanvankelijk eenvoudigerwijs The International Courses genoemd. In 1964 wijzigde men dit in Internationale Cursussen Waterbouwkunde en Gezondheidstechniek. Door de uitbreiding van de taken en activiteiten voldeed deze naam niet meer, vandaar dat men in 1976 de naam 'International Institute for Hydraulic and Environmental Engineering' (Internationaal Instituut voor Waterbouwkunde en Milieubeheer) koos. In deze publikatie ter gelegenheid van het 30-jarig jubileum is de aandacht vooral gericht op de gebouwen, waarin het IHE thans is gevestigd. De eerste cursussen werden gegeven op de bovenverdieping van het hoofdgebouw van de Technische Hogeschool aan de Julianalaan 134 te Delft. Aan het eind van het derde academische jaar verhuisden de cursussen naar een gedeelte van het gebouw Oude Delft 95. In de loop der jaren werd niet alleen dit gehele gebouw in gebruik genomen (1966), maar ook een groot deel van Oude Delft 91 (1970), een gebouw in de Kromstraat (1974; in 1985 verlaten) en tenslotte Oude Delft 75 (1976). •

University of Technology and NUFFIC set up a second international course in Delft, the European (after 1964, International) Course in Sanitary Engineering. In 1960 and for several years thereafter, the institute that these two courses comprised was referred to simply by the name of the courses themselves, the International Courses. In 1964 this became the International Courses in Hydraulic and Sanitary Engineering. As a result of increased activities and responsibilities, in 1976 the name International Institute for Hydraulic and Environmental Engineering was chosen. In this publication, which is part of the 30-year anniversary celebration of the IHE, we wish to draw particular attention to the buildings in which the Institute presently finds its home. The first courses were given on the top floor of the main building of the Delft University of Technology, Julianalaan 134, in Delft. At the end of the third academic year the courses were moved to a section of the building at Oude Delft 95. Over a period of time, all of the building was taken over (1966), as well as a large part of Oude Delft 91 (1970), a building in the Kromstraat (1974; abandoned in 1985) and finally Oude Delft 75 (1976). •

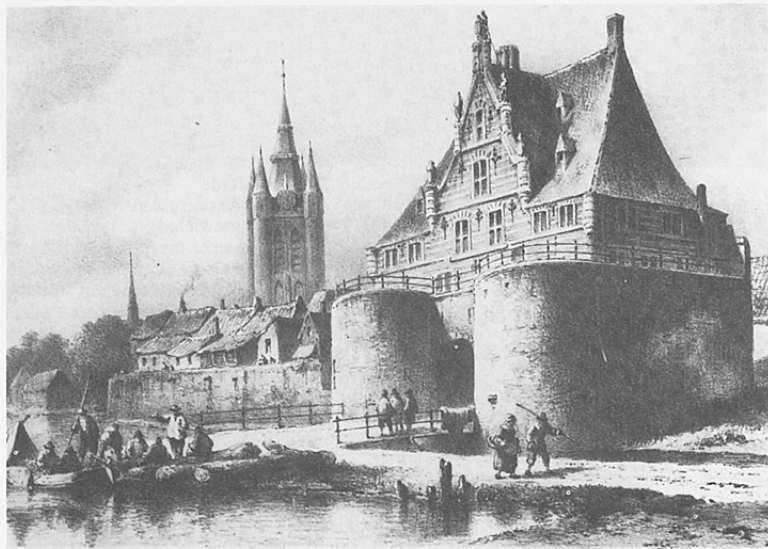
Het zuidelijke deel van de Oude Delft op de plattegrond van Braun en Hogenberg uit 1581. Het noorden is rechts.

The southern part of Oude Delft on the plan done by Braun and Hogenberg in 1581. North is right.

De Waterslootse poort.

The Watersloot Gate.

Tussen Oude Delft en Westvest

Het IHE is gevestigd in drie historische gebouwen aan de westzijde van de Oude Delft. Het stadsdeel aan die kant van de Oude Delft behoorde tot de buitenwijken van de stad en kwam pas relatief laat tot ontwikkeling. Een plattegrond uit het eind van de zestiende eeuw toont tussen de huizen zelfs nog hooibergen (het is echter de vraag of deze plattegrond betrouwbaar is). De percelen waren er groot, wat kwam doordat maar aan één kant een straat lag. Ze waren ongeveer even breed als in de rest van de stad (gemiddeld zo'n 5 tot 10 meter), maar ze strekten zich vanaf de straat over een lengte van 80 tot 100 meter uit tot aan de Westvest. Tot 1928 lag er op de plaats van deze straat een enkele meters hoge stadswal.

Het waren vooral rijke burgers die in dit gedeelte van de stad hun huizen hadden. Zij profiteerden van de grote tuinen, waarin ze tuinhuizen lieten bouwen met een uitzicht over de stadswal heen. De burgers, die het in de zestiende en zeventiende eeuw in Delft voor het zeggen hadden, waren vooral bierbrouwers. Hun brouwerijen waren meestal in of achter hun huis gevestigd. Het is dan ook niet verwonderlijk wanneer we in de geschiedenis van de IHE-gebouwen veel brouwers en burgemeesters tegenkomen. De achttiende-eeuwse patriciërs die de (voormalige) brouwerijen van hun voorgangers geërfd of gekocht hadden, vonden de zestiende-eeuwse huizen te klein en te bekrompen. Zij streefden ernaar hun huizen te moderniseren. Twee van hen, Willem Hooft en Jacob Meerman, lieten

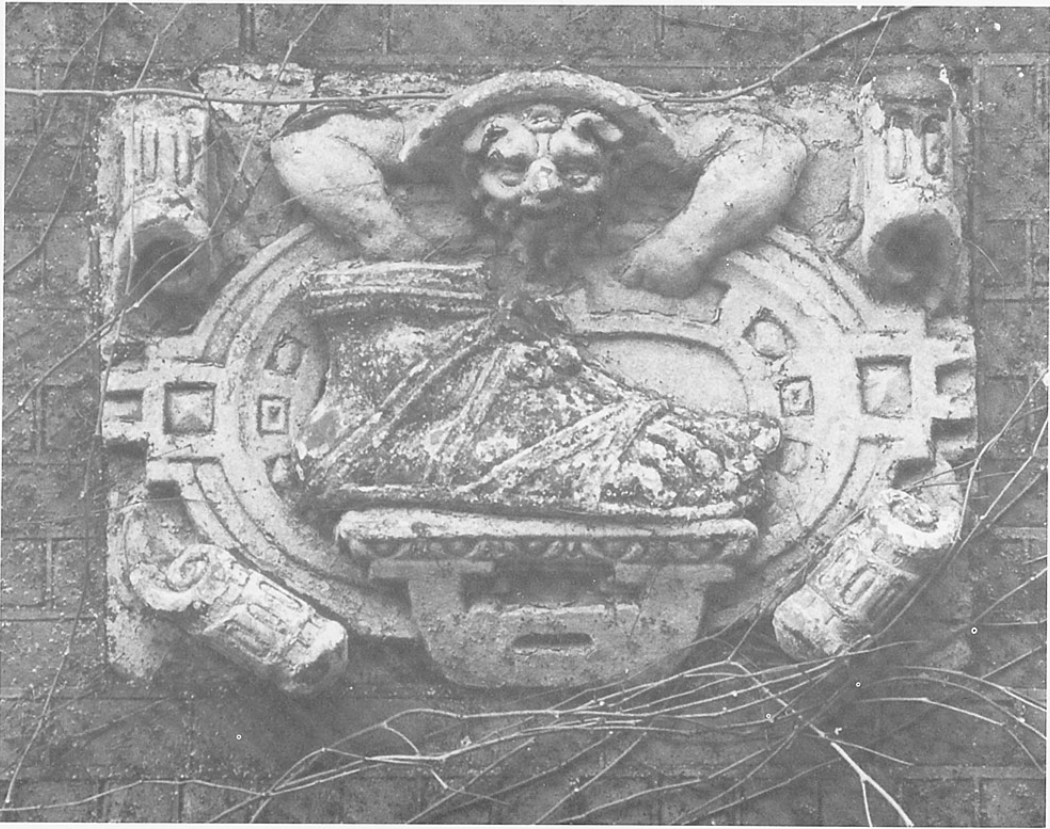
Between Oude Delft and Westvest

The IHE is housed in three historic buildings on the west side of Oude Delft. The section of the city on this side of Oude Delft used to be part of the outskirts and was developed only relatively late. A map from the end of the sixteenth century even pictures haystacks between the houses (it is questionable, though, whether this map is really trustworthy). The lots were large because there was a street only on one side of them. They were about as wide as in the rest of the city (between five and ten meters on the average) but very deep, stretching 80 to 100 meters from the street all the way to the Westvest. Up until 1928, there was a city wall here several meters high where later the street was placed.

It was mostly wealthy burghers who had their houses here. They took advantage of the large gardens and built gazebos with a view over the city wall. The people with influence in the sixteenth and seventeenth century in Delft were chiefly beer brewers. Their breweries were usually in or behind their houses. Thus, it is no surprise that we come across many brewers and burgo-masters in the history of the buildings of the IHE.

The eighteenth century patricians who had inherited or bought the (former) breweries of their predecessors found the sixteenth century houses too small and cramped. They wanted to modernize their houses. Two of them, Willem Hooft and Jacob Meerman, had their new 'modern' houses built around 1700 in place of the old ones (Nr. 95 and 75).

Already in the beginning of the nineteenth

**Gewelsteen met een voet,
misschien afkomstig van het huis
met de naam 'De Witte Voet'.
Thans ingemetseld in een muur in
de tuin van Oude Delft 75.**

**Facade tablet picturing a foot,
perhaps from the house named
'The White Foot'. Presently part
of a wall in the garden of Oude
Delft 75.**

rond 1700 hun 'moderne' huizen bouwen op de plaats van twee oude huizen (nr. 95 en 75).

Zulke grote huizen werden sedert het begin van de negentiende eeuw uitermate geschikt bevonden voor de vestiging van allerlei instellingen. Lopend langs de west-zijde van de Oude Delft zien we thans een concentratie van diverse kantoren en instellingen: banken, gemeentelijke diensten, onderwijs. Meer dan aan de overzijde, waar de zeer korte percelen (30 meter) minder aantrekkelijk waren voor het bouwen van grote huizen.

Volgens de moderne huisnummering gebruikt het IHE de percelen 95 (het hoofdgebouw), 91 en 75. In vroeger eeuwen werkte men echter niet met huisnummers, maar met huizenamen. Elk huis had een eigen naam. Zo'n naam kon van alles zijn: een dier, een gebeurtenis, een heraldisch symbool, een voorwerp e.d. Een steen met een afbeelding die de naam voorstelde was over het algemeen in de voorgevel van het huis ingemetseld, zodat ook mensen die niet konden lezen het huis konden vinden. Voorbeelden in Delft zijn: 't Hert, de Pauw, de Bruinvis, de Zeven Sterren, de Witte Pluim, het Dubbele Anker, het Wapen van Savoye, de Gekroonde Reizende Man enz. Aan de Oude Delft ten zuiden van de Binnenwatersloot stonden de huizen de Hartshoorn, de Rosbel of Cimbel (die samen nu nummer 95 vormen), de Dubbele Sleutel (nr. 93), de Vergulde Buys, dat later de Twee Klimmende Leeuwen heette (nr. 91) en verderop het Wapen van Portugal (nr. 75), het Wapen van Holland (nr. 73) en het Wapen van Spanje (nr. 71). •

century such big houses were considered well-suited for all sorts of offices. Along the west side of Oude Delft we see a concentration of offices and institutions: banks, city offices, schools – more than on the other side where the shallow plots (30 meters) had been less attractive for building large houses.

According to the modern system of numbering, the IHE is found in numbers 95 (the main building), 91 and 75. In earlier centuries, however, house numbers weren't used, rather names. Each house had its own name. It could be named after an animal, an event, a heraldic symbol, an object, etc. A stone with a representation of the name was generally placed in the facade so that people who could not read could find the house they needed.

Examples in Delft are: the Hart, the Peacock, the Porpoise, the Septentrion, the White Feather, the Double Anchor, the Arms of Savoy, the Crowned Traveller, etc. On Oude Delft, to the south of the Binnenwatersloot were the houses named Hart's Horn, the Horsebell or Zimbalon (which together now make up Nr. 95), the Double Key (Nr. 93), the Gilded Ship that later was known as Two Lions Rampant (Nr. 91) and further on the Arms of Portugal (Nr. 75), the Arms of Holland (Nr. 73) and the Arms of Spain (Nr. 71). •

Oude Delft 95

Het huis van Willem Hooft: Oude Delft 95

Along the Oude Delft canal, in an austere, red brick mansion bearing the number 95, the Mecca of the water-resource students of the world is located', aldus één van de oud-studenten van het IHE over het hoofdgebouw. De geschiedenis van dit monumentale patriciërshuis is te onderscheiden in drie fasen. Vóór 1720 stonden er op deze plaats twee brouwerijen, de Hartshoorn en de Rosbel (of Cimbel). In 1720 werden deze brouwerijen afgebroken om plaats te maken voor het huidige gebouw, dat in de achttiende eeuw bewoond werd door enkele zeer aanzienlijke Delftse patriciërs. Vanaf 1800 zijn er in het huis verschillende instellingen gevestigd geweest.

Twee brouwerijen: de Hartshoorn en de Rosbel

De eerste bekende gegevens over de beide huizen op de hoek van de Smitsteeg dateren uit 1466. Een zekere Willem Aertsz. verkocht toen de helft van een jaarlijkse rente van vier gouden Engelse nobels aan Katrijn, de weduwe van Gerrit van Zanten. Onderpand van deze rente was het huis op de hoek van de Oude Delft en de Smitsteeg. Het huis werd bewoond door Katrijns zoon, Beukel Gerritsz. van Zanten. In het begin van de zestiende eeuw woonde Jan Aemsz. van der Burch er en er naast mogelijk zijn broer Hendrik Aemsz. van der Burch, die met een dochter van Beukel Gerritsz. van Zanten getrouwd was. Verder is er niet zo veel bekend over de tijd vóór 1536, toen

The Willem Hooft house: Oude Delft 95

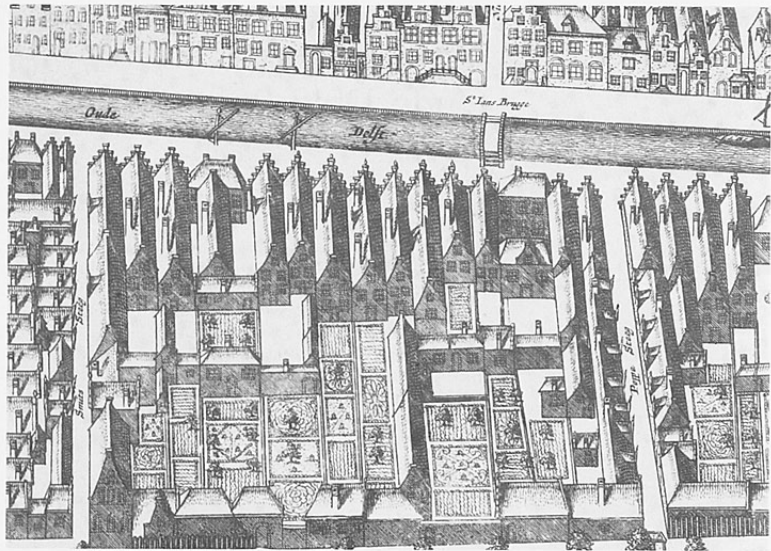
Along the Oude Delft canal, in an austere, red brick mansion bearing the number 95, the Mecca of the water-resource students of the world is located', these are the words of one of the former students of the IHE to describe the main building. The history of this monumental patrician house can be divided into three phases. The first phase is the period before 1720 when there were two breweries on this spot, the Hart's Horn and the Horsebell (or Zimbalon). In 1720 these breweries were torn down to make place for the present building, which housed a series of very distinguished Delft patricians in the eighteenth century; this was the second phase. In the last phase, after 1800, the house was used by various institutions.

Two Breweries: Hart's Horn and Horsebell

The first known facts about the two houses on the corner of the Smitsteeg date from 1466. A certain Willem Aertsz. sold the rights to half of a yearly interest, a sum of four gold English nobles to Katrijn, the widow of Gerrit van Zanten. The collateral for this income was the house on the corner of Oude Delft and Smitsteeg. The house was occupied by Katrijn's son, Beukel Gerritsz. van Zanten. In the beginning of the sixteenth century Jan Aemsz. van der Burch lived here and next door, quite possibly, his brother Hendrik Aemsz. van der Burch, whose wife was a daughter of Beukel Gerritsz. van Zanten. Not much is known about the houses in the period before 1536 when both of them

Situatie omstreeks 1675. De beide huizen geheel links op de hoek met de Smitsteeg staan op de plaats van Oude Delft 95. Rechts op de hoek met de Poppesteeg nog de twee huizen die thans Oude Delft 75 zijn.

Approximately 1675: both houses all the way to the left along with the Smitsteeg are on the spot that now is Delft 95. Right, on the corner with the Poppesteeg are the two houses that are now Oude Delft 75.

beide huizen geheel afbrandden. Snel na de brand zijn ze herbouwd. Pas dan is er in de archieven iets te vinden over functies en de namen. In beide huizen was een brouwerij gevestigd; die op de hoek heette de Hartshoorn en die ernaast de Rosbel (of Cimbel). De Hartshoorn bleef lange tijd in bezit van de nakomelingen van Jan Aemsz. van der Burch. De Rosbel werd in 1544 gekocht door Jans neef Reyer Hendriksz. van der Burch, wiens nakomelingen tot 1717 eigenaar van de brouwerij bleven. De familie Van der Burch was een aanzienlijke Delftse patriciërsfamilie. De Delftse geschiedenis van dit geslacht begint met de drie broers Jan, Joost en Hendrik, die aan het eind van de vijftiende eeuw vanuit hun geboorteplaats 't Woudt, een dorpje ten westen van Delft, naar Delft kwamen. Vermoedelijk werden zij alle drie brouwers. Hun rijkdom lag echter voor een groot deel in het bezit van land, zodat de brand van 1536 hen niet ruïneerde. Hun

burned down. Shortly after the fire they were rebuilt. Only at this point do the archives reveal anything about the use of the houses and their names. In each building there was a brewery; the one on the corner was called the Hart's Horn and the one next to it, the Horsebell (or Zimbalon). The Hart's Horn stayed in the possession of the descendants of Jan Aemsz. van der Burch. The Horsebell was bought in 1544 by Jan's nephew Reyer Hendriksz. van der Burch, whose descendants remained owners of the brewery until 1717. The family Van der Burch was a distinguished Delft Patrician family. The Delft history of this family begins with the three brothers Jan, Joost and Hendrik, who came to the city at the end of the fifteenth century from their birthplace, a small village west of Delft called 't Woudt. Most likely all three of the brothers were brewers. Nonetheless, much of their wealth was in land, so that the fire of 1536 did not ruin them

nakomelingen bekleedden vele en aanzienlijke functies in het bestuur van de stad Delft.

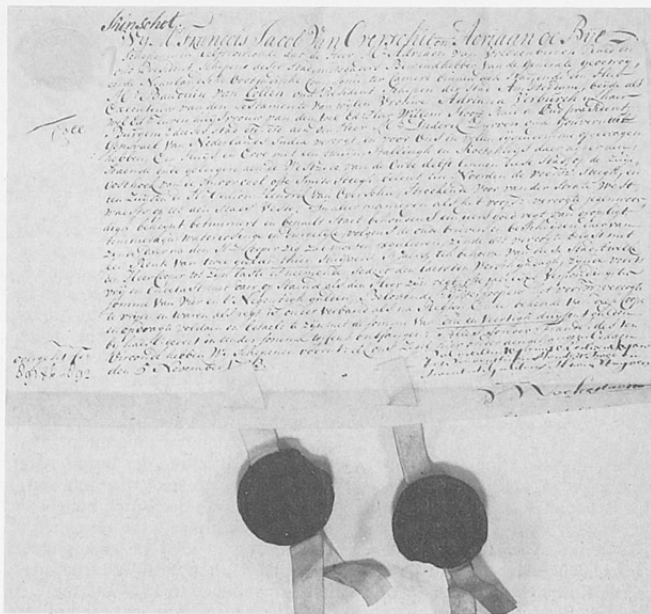
De brouwerij de Hartshoorn komt via een tamelijk gecompliceerde vererving in bezit van Geertruyt Adriaensdr. van Adrichem, die eerst gehuwd was met IJsbrant Govertsz. van Overschie (achter-kleinzoon van Jan Aemsz.) en die later trouwde met Jan Reyersz. van der Burch, een kleinzoon van Hendrik Aemsz. Geertruyt overleefde haar beide echtgenoten en staat tot haar dood in 1600 vermeld als brouwster in de Hartshoorn. Haar kinderen waren niet geïnteresseerd in de brouwerij en ze verkochten hem in 1602 aan Adriaen Abrahamsz. Graswinckel. Na diens overlijden wordt de brouwerij in 1631 verkocht aan Reyer Vrancken van der Burch, brouwer in de naastgelegen Cimbel.

De Rosbel, die later meestal Cimbel genoemd wordt, was in 1544 gekocht door Reyer Hendriksz. van der Burch. Daarna is de brouwerij twee maal aan een zoon verkocht. Vranck Reyersz. van der Burch kocht in 1586 voor 6000 gulden het 'huis, erf en brouwerij de Rosbel' van zijn moeder; dit complete bedrag moest hij echter van zijn moeder lenen! Vranck overleed in 1619 en in het volgende jaar verkocht zijn weduwe de brouwerij met een mouterij in de Smitsteeg aan haar zoon Reyer Vrancken van der Burch. In 1631 kocht Reyer ook de Hartshoorn. Het is niet bekend waarom hij dat deed; misschien wel om een concurrerende brouwerij uit te schakelen. Na 1631 wordt er in de Hartshoorn in ieder geval geen bier meer gebrouwen. Reyer en zijn nakomelingen verhuren het huis als woonhuis. Zelf blijven zij bier brouwen in de Cimbel. Na Reyers overlijden in 1649 zette zijn weduwe het bedrijf voort en na haar de gezamenlijke kinderen. Na de dood van de laatste daarvan verkochten de erfgenamen in 1717 'een blok huysen en erven bestaende in drie woonplaetsen en een mouterije, mitsgaders koetshuys ende paerdestal' aan Willem Hooft.

completely. Their descendants filled many prominent functions in the government of Delft.

The Hart's Horn brewery came, by way of a rather complicated inheritance, into the possession of Geertruyt Adriaensdr. van Adrichem. She was first married to IJsbrant Govertsz. van Overschie (the great-grandson of Jan Aemsz.), then to Jan Reyerz. van der Burch, a grandson of Hendrik Aemsz.. Geertruyt outlived both of her husbands and is in the records as Hart's Horn 'breweress' until her death in 1600. Her children were not interested in the brewery and sold it in 1602 to Adriaen Abrahamsz. Graswinckel. After his death the brewery was sold to Reyer Vrancken van der Burch, the brewer of the neighbouring Zimbalon in 1631.

The Horsebell, which was later mostly called the Zimbalon, was bought in 1544 by Reyer Hendriksz. van der Burch. After this the brewery was sold twice to a son. Vranck Reyersz. van der Burch bought the 'house, land and brewery the Horsebell' from his mother in 1586 for 6,000 guilders, a sum which he then borrowed from his mother! Vranck died in 1619 and the following year his widow sold the brewery, along with a malt house on Smitsteeg, to her son Reyer Vrancken van der Burch. In 1631 Reyer bought the Hart's Horn as well. It is unknown why he did this; perhaps to eliminate the competition. After 1631, in any case, beer was no longer brewed in the Hart's Horn. Reyer and his descendants let the building as a house. They themselves continued to brew beer in the Zimbalon. After Reyer's death in 1649 his widow continued the business and after her, the children. When the last of those children died, the successors sold 'a block of buildings and plots consisting of three houses and a malt house, along with a coach house and a horse barn' to Willem Hooft in 1717.

Koopakte van het huis uit 1733.

Contract of sale of the house from 1733.

Diederik Durven.

Patriciërshuis

De nieuwe eigenaar Willem Hooft was geen brewer. Hij stamde uit een aanzienlijk Amsterdams regentengeslacht, waartoe ook de bekende dichter en historieschrijver Pieter Cornelisz. Hooft behoorde. Willem oefende zeer waarschijnlijk geen enkel beroep uit. Hij kon goed rondkomen van zijn vermogen en van de vele functies die hij uitoefende. In de aanhef van een contract uit 1723 worden de belangrijkste genoemd: 'den Wel Ed. Gestr. Heer Willem Hooft, Raad en oud burgemeester deser stad, Hoog Bailjuw en Dijkgraaf van Delfland, Casteleijn, Bailjuw en Dijkgraaf der stad, landen en grooten Waterschappen van Woerden, Meesterknaap van Holland ende Westvriesland mitsgaders bewinthebber van de Geotroijeerde Nederlandse

Patrician's House

The new owner Willem Hooft was not a brewer. He came from a notable Amsterdam regent's family, another member of which was the famous poet and historian Pieter Cornelisz. Hooft. Most likely, Willem had no real profession. He received enough money from his investments and from fees he obtained for the many positions he filled. In the opening lines of a contract dated 1723, the most important positions are given: 'the Most Honourable Willem Hooft, Alderman and former Burgomaster of the city, High Bailiff and Dike Reeve of Delfland, Castellan, Bailiff and Dike Reeve of the city, territories and greater Water Board of Woerden, *Meesterknaap* (a judicial position having to do with forestry) of Holland and West Friesland, as well as Governor of the

Oostindische Compagnie ter Camer alhier etc.'. Een dergelijk heer kocht niet twee huizen aan een aanzienlijke gracht om in te wonen respectievelijk te verhuren. Met zijn Amsterdamse achtergrond – hij woonde pas sinds 1699 in Delft – waren de huizen in Delft hem te klein. Hij liet de beide brouwerijen en bijgebouwen afbreken en op de vrijgekomen ruimte een nieuw huis bouwen. Als eigenaar in Delft werd het voorzien van twee ver naar voren springende hoekrisalieten. Het huis, dat er als een soort landhuis uitziet, is door deze bijzonderheid en grootte eigenlijk niet representatief voor het Delftse grachtenhuis. Eind 1720 was het huis klaar. Op 2 december van dat jaar werden het oude koetshuis en de mouterij aan de vest voor afbraak verkocht, waarbij de koper zich verplichtte uiterlijk 15 februari 1721 alles afgebroken te hebben en het terrein puinvrij achter te laten. Hoofst kon toen een tuin aanleggen die bij een dergelijk huis paste.

De kosten van de bouw van dit huis schijnen de financiële draagkracht van Hoofst toch te boven gegaan te zijn. Toen hij in 1723 een contract met zijn buurman sloot is het huis gezamenlijk eigendom van Hoofst en zijn vrouw Adriana Verburgh, met wie hij in 1699 op huwelijkse voorwaarden gehuwd was. In haar testament had zij een kleinzoon van haar man uit een eerder huwelijk tot universeel erfgenaam benoemd. Daarom kon het voorkomen dat het huis na haar dood in 1732 verkocht moest worden. De weduwnaar Willem Hoofst verliet zijn nieuwe huis al na twaalf jaar.

De nieuwe eigenaar van het huis wordt in 1733 Diederik Durven, de meest kleurrijke bewoner van dit huis op de Oude Delft. Durven was een Delftenaar die in 1706 naar Indië vertrok en daar zijn fortuin maakte. Hij is de enige Delftenaar die het tot gouverneur-generaal van Nederlands-Indië bracht. Een feit waar de stad overigens niet trots op hoeft te zijn. Al na twee jaar is hij oneervol ontslagen wegens verregaande corruptie en zijn 'ongebonden en onbetaamelijk levensgedrag'. Zijn

Local Chamber of the Dutch East India Company, etc.'. A man of this rank didn't buy two houses on a prestigious canal to live in one and let the other. With his Amsterdam background – he had only lived in Delft since 1699 – the houses in Delft were too small for him. He had both breweries and their outbuildings torn down and constructed a new house on the lot in their place. It is the only house in Delft to have two projecting corner sections in the front. The house looks like a sort of country house and as a result of this feature and of its size, is not really a typical Delft canal house. The house was ready at the end of 1720. On December 2 of that year the old coach house and malt house on the Vest were sold for scrap; as part of the terms of the contract the buyer pledged to remove all of the scrap materials by February 15, 1721 at the latest. Hoofst could then install a garden fitting for such a house.

The building costs of this house seem to have exceeded Hoofst's means. When he signed a contract with his neighbour, the house was common property of Hoofst and his wife Adriana Verburgh with whom he had a marriage contract keeping their finances separate. In her will she named a grandson of her husband from an earlier marriage as sole inheritor. This necessitated the sale of the house after her death in 1732. The widower Willem Hoofst left his new house after only twelve years. The new owner in 1733 was Diederik Durven, the most colourful inhabitant of the house on Oude Delft. Durven was a Delftner who left for the Indies in 1706 to make his fortune. He is the only person from Delft to become Governor General of the Dutch Indies, a fact that the city cannot be proud of, however. After just two years he was dishonourably discharged as a result of extensive corruption and due to his 'dissolute and unseemly behaviour.' He was no worse off for his stay in the Indies. Back home in Delft he could buy Willem Hoofst's house for 43,000 guilders. Nonetheless, the pleasure he no doubt had from living in one of the city's largest

verblijf in Indië had hem geen windeieren gelegd. In zijn vaderstad kon hij voor 43.000 gulden het huis van Willem Hoofd kopen. Het plezier van het wonen in één van de grootste huizen van Delft zal hem wel vergald zijn door de vele slepende processen die hij in verband met zijn ontslag voerde tegen de Verenigde Oostindische Compagnie. Hij eiste een welomschreven beschuldiging, eerherstel en geldelijke schadeloosstelling. Het proces sleepte nog voort toen Durven in 1740 overleed. Men beschouwde de zaak toen als afgedaan.

In het grote huis bleef zijn dochter Yda Anna Durven wonen. Zij huwde in 1748 met Nicolaas Kraeijvanger, die bij haar introk. De nieuwe hoofdbewoner kwam uit een familie die in Indië fortuin had gemaakt. Zijn grootvader was predikant te Makassar, zelf werd hij in 1765 bewindhebber van de VOC en was hij burgemeester van Delft. Als groot muzikliefhebber liet hij in zijn huis een

houses must have been somewhat marred by the many drawn-out suits he carried on against the Dutch East Indies Company in connection with his dismissal. He demanded that clear charges be filed, that his name be cleared and that he be paid damages. The litigation was still going on when Durven died in 1740. The case was then closed.

After his death, his daughter Yda Anna Durven continued to live in the big house. She married Nicolaas Kraeijvanger in 1748 who moved in with her. The new head of the household came from a family that had made its fortune in the Indies. His grandfather was a minister in Makassar; he himself became a director of the Dutch East India Company in 1765, as well as burgomaster of Delft. A great lover of music, he had an organ built in his house which was played every week by the Delft organist and carillonneur, Johannes Berghuys. Yda Anna Durven died in 1766; her husband outlived her thirty years (and

Indeling van de Bataafsche Republiek, 1798-1801.

Division of the Batavian Republic, 1798-1801.

orgel plaatsen, dat wekelijks bespeeld werd door de Delftse klokkenist en organist Johannes Berghuys. Yda Anna Durven overleed al in 1766, haar man overleefde haar dertig jaren (maar was al in 1767 hertrouwd). Na zijn dood in 1796 werd er geen nieuwe particuliere koper meer gevonden. In augustus 1799 wordt het voor 11.000 gulden gekocht door het Uitvoerend Bewind ten behoeve van de Bataafsche Republiek.

Departementaal lokaal

De Republiek der Verenigde Nederlanden kende aan het eind van de achttiende eeuw naar Frans voorbeeld een revolutie. Op weinig bloedige wijze maakte de 'fluwelen revolutie' in 1795 een eind aan de bondsstaat. Naar Frans model riep men de gecentraliseerde 'Bataafsche Republiek' uit. Net als in Frankrijk wilde het nieuwe bewind een eind maken aan de oude indeling in provincies, die nog gebaseerd was op het verfoeide feodale systeem van graafschappen en hertogdommen. De nieuwe departementen kregen namen ontleend aan rivieren of eilanden. Het land kreeg in 1798 acht departementen die op geen enkele wijze overeenkwamen met de oude provincies. Delft werd de hoofdstad van het Departement van de Delf. In 1801 draaide een nieuw bewind alles weer terug en verdeelde het land in departementen die wat betreft grenzen en namen nauwer aansloten bij de oude provincies. Gedurende drie jaren was Delft de hoofdstad van een vrijwel gelijknamig departement. Omdat de stad geen enkele traditie had op bestuurlijk gebied boven het lokale niveau moest er eerst geïmproviseerd worden. Het departementaal bestuur huurde vanaf maart 1799 voor zijn vergaderingen enkele zalen in het Prinsenhof. In augustus kon het bestuur de huur al opzeggen wegens de aankoop van het huis op de Oude Delft 'wel eer bewoond door wijlen mr. N. Kraeijvanger'. Het gebouw was ideaal: groot en gelegen aan de hoofdweg van 's-Gravenhage naar Rotterdam. Er waren nogal wat reparaties

remarried only a year after her death in 1767). When he died in 1796 there were no private buyers for the house. In August, 1799, the house was sold for 11,000 guilders to the Executive of the Batavian Republic.

Departmental Headquarters

At the end of the eighteenth century, the Republic of the United Netherlands underwent a revolution much like that in France. There was little bloodshed during this 'velvet revolution' when, in 1795, an end was made to the federation and the centralized 'Batavian Republic' was proclaimed. Just as in France, the new government wanted to do away with the old divisions of provinces which were based on the detested feudal system of counties and duchies. The new departments received names taken from rivers and islands. In 1798 the country was divided into eight departments which in no way resembled the old provinces. Delft became the capital of the Department of the Delf. In 1801, a new government changed everything again and divided the country into departments much more like the old provinces in terms of borders and names. For three years Delft was the capital of a department with more or less the same name. Since the city had no tradition in government beyond the local level, there was much improvisation in the beginning. In March, 1799, the departmental government leased a few large rooms in the Prinsenhof for meetings. But in August already the lease could be given up when the house on Oude Delft, 'once lived in by the late Mr. N. Kraeijvanger' was purchased. The building was perfect, large and well-located on the main road from The Hague to Rotterdam. There were some repairs and changes that needed to be done, but as of November 1, 1799, the government held its meetings in the new 'Departmental Headquarters'. What was used as the assembly room is now the Prinsenkamer; the Middle Room was used

en verbouwingen te verrichten, maar vanaf 1 november 1799 vergaderde het bestuur in zijn nieuwe 'Departementaal Locaal'. De vergaderzaal is de huidige Prinsenkamer, de middenzaal werd gebruikt als secretarie. Voor het onderhoud werd een speciale architect aangetrokken. Tot zijn veelomvattende taken behoorde o.a. dat hij er voor moest zorgdragen dat 'de knechts van die baazen, die gebruikt worden, vlijtig werken, zich niet te buiten gaan aan den drank en omzigtig met vuur en licht te werk gaan, ook geen tabak rooken, en die hier omtrent onwillig is, met communicatie aan de bazen dadelijk doen vertrekken'. Twee jaar later was het gedaan met Delft als hoofdstad en kwam het gebouw leeg te staan.

De regering besloot op 23 december 1802 om het leegstaande gebouw op de voor het land meest voordelige manier te verkopen. De opdracht voor de verkoop gaf men aan het stedelijk bestuur van Delft, dat op 16 maart 1803 een openbare verkoop organiseerde. Het huis wordt aangeprezen als 'voorzien van zeer veele vo meeren-deels behangen, als onbehangen boven- en benedenvertrekken, apartements kamers en cabinetjes, idem van een zeer ruime en droge kelder, importante grote luchtige en over de gehele huizinge over en doorgaande kleerzolder, lichte en gemakkelijke grote en kleinere kookkeukens en van zeer veele andere commoditeiten, mitsgaders den tuyn beplant met exquisite vrugtbomen ende stal gebouwd voor zeven paarden'. Voor 15.300 gulden wordt al dit moois gekocht door dr. Abraham van Stipriaan Luïscius namens de regenten van de Fundatie van Renswoude.

Fundatie van Renswoude

De Fundatie van Renswoude is een charitatieve instelling opgericht bij testamentaire schikking van Maria Duyst van Voorhout, vrijvrouw van Renswoude, die in 1754 overleed. Uit haar nalatenschap kregen weesjongens in de wees-

as the clerk's office. A special architect was appointed to see to the upkeep of the building. Among his many and varied tasks was that he should see to it that 'the bosses' labourers worked diligently, didn't drink excessively and were careful when using fire and light, that they smoked no tobacco, moreover that those disinclined to follow these guidelines be dismissed and the bosses be informed.' Two years later Delft was no longer a capital and the building was left empty.

The government decided on December 23, 1802, to sell the empty building for the greatest profit to the country. The responsibility of selling the building was given to the city, which organized a public sale on March 16, 1803. The house was praised as being 'equipped with many rooms, some (partially) wallpapered and some unpapered, both upstairs and down, apartments, salons and cubicles, having also a very large and dry cellar, an impressive large, airy clothes attic over the whole of the house, light and pleasant kitchens both large and small, along with many other amenities, moreover a garden planted with exquisite fruit trees and a 7-tall horse barn'. All of these wonderful things were purchased by Dr. Abraham van Stipriaan Luïscius on behalf of the regents of the Foundation of Renswoude for 15,300 guilders.

Renswoude Foundation

The Renswoude Foundation is a charitable organization set up in accordance with the provisions in the will of Maria Duyst van Voorhout, baroness of Renswoude, who died in 1754. From the money she left behind, orphan boys in the orphanages of Delft, The Hague and Utrecht received the chance of their lives. They were offered the possibility to study and thus to become architects, engineers, ship's officers, etc., expensive training which usually was not their lot. The administration of this was taken care of by three Renswoude Foundations, one in each of the afore-mentioned cities. The Delft

Maria Duyst van Voorhout

Napoleon te Delft, een ooggetuigenverslag

Jan Gijsbert Vorstman (1797-1861) was bij het bezoek van Keizer Napoleon bijna 14 jaar oud. Hij woonde aan de Oude Delft in de voormalige brouwerij De Twee Klimmende Leeuwen (zijn vader verkocht dit huis in 1828 aan het Rijk). Hij had dus een uitermate goede gelegenheid om Napoleons bezoek aan Oude Delft 95 van nabij te zien. Hij vestigde zich later als geneesheer in 's-Gravenhage. Als reactie op een oproep in 'De Navorscher' liet hij in 1853 zijn herinneringen in dit tijdschrift publiceren. Uit zijn ooggetuigenverslag het deel over Oude Delft 95:

'Op den 25sten October 1811 kwam de Keizer der Franschen, des morgens omstreeks 10 ure, te Delft aan. Bij de komst des Keizers bevond ik mij op de stoep van het gebouw der fundatie der Vrouwe van Renswoude, hebbende ik mij door de ijzeren stijlen van het stoephek weten te dringen, waardoor ik mij zeer nabij 's Keizers persoon bevind en dien nauwkeurig kon zien en gadeslaan.

De Keizer heeft te Delft ontbeten. Dit ontbijt heeft bestaan uit witte bonen met pieterseliesaus, zijnde mij zulks door eene vrouw verhaald, die in de keuken werkzaam was, alwaar zij dit ochtendmaal door 's Keizers kok heeft zien bereiden. Het gevolg van Napoleon gebruikte voor hun ontbijt brood, kippen, kalfscoteletten enz., zijnde daarvoor in dat gebouw eene ongehoorde drukte geweest. Na omtrent een uur aldaar vertoefd te hebben kwam Z.M. geheel onverzeld buiten de hoofdeur, op het pleintje voor het gebouw, en wendde gedurende eenige minuten zijne blikken heen en weder, doch meestal naar de

huizen van Delft, 's-Gravenhage en Utrecht de kans van hun leven. Zij konden een opleiding krijgen die hen de mogelijkheid bood carrière te maken als architect, ingenieur, stuurman e.d.; dure opleidingen die voor weesjongens over het algemeen niet weggelegd waren. De uitvoering hiervan was in handen gegeven van drie Fundaties van Renswoude, in elke genoemde stad één. De Delftse Fundatie liet aan de Oude Delft een nieuw huis bouwen voor huisvesting en onderwijs van de pupillen. De regenten vonden dit huis (thans nr. 49) omstreeks 1800 te klein worden. De veiling in 1803 van het grote huis van Willem Hooft gaf hen de kans hun wens voor een grotere behuizing te vervullen.

Opnieuw werd het pand verbouwd. De Prinsenkamer ging dienst doen als regentenkamer en de middenzaal was de school. Op de bovenverdiepingen was de slaapgelegenheid voor de pupillen. Voor de lichamelijke ontwikkeling, waar men in die tijd aandacht aan ging besteden, was de ruime tuin uitermate geschikt.

In de Fundatietijd kreeg het huis een hoogst belangrijke bezoeker. Keizer Napoleon en zijn echtgenote hadden de wens te kennen gegeven op hun tocht door Delft op 25 oktober 1811 een maaltijd te gebruiken. Als het mooiste en grootste huis van Delft werd het door het stadsbestuur geschikt geacht als eetruimte voor de keizer. Keizer en keizerin werden ontvangen in de regentenkamer en nuttigden er 'witte bonen met pieterseliesaus'. Voor de stad was het niet zo'n voordelig bezoek. Tijdens een wandelingetje na zijn maaltijd zag Napoleon bij het Wapenmagazijn enkele prachtig versierde kanonnen staan, die in 1669 aan de Staten Generaal geschenken waren. De keizer vond de kanonnen ook mooi en gaf bevel ze naar Parijs te brengen.

Erg lang hebben de weesjongens van de Fundatie niet van hun ruime behuizing en tuin gebruik kunnen maken. De financiële situatie was in deze landen in de Franse tijd niet zo rooskleurig. Het kapitaal van de Fundatie was onder meer belegd in

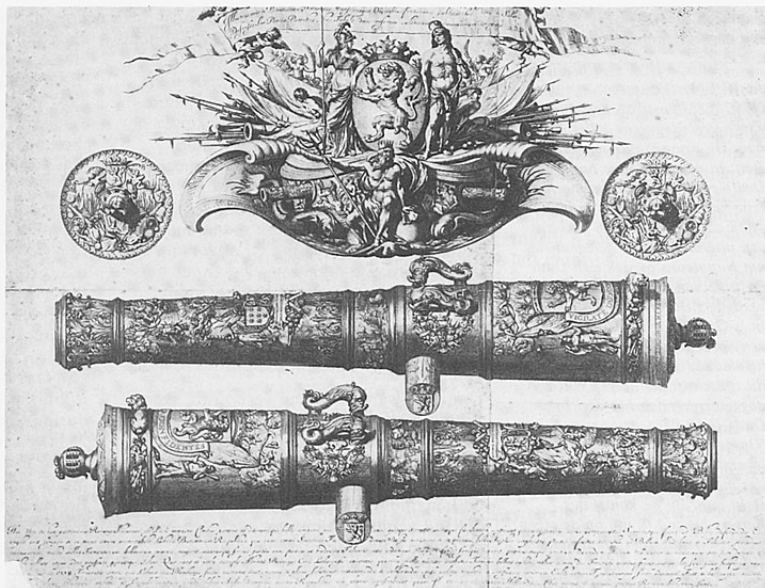
Foundation had a new building constructed on Oude Delft to provide both classrooms and sleeping facilities. In 1800 the regents found this building (now Nr. 49) too small. The auction of the large Willem Hooft house in 1803 gave them the chance to move to larger quarters. Once again the structure was remodeled. The Prinsenkamer served as the regent's room and the Middle Room as classroom. Sleeping facilities were provided on the first floor. As people began to take an interest in physical exercise in those days, the large garden offered more than adequate space for such activities. During the Foundation years, the building received its most important visitor. The emperor Napoleon and his wife had made it known that they wanted a meal in Delft during their visit of the city on October 25, 1811. As the largest and most beautiful house in Delft, it was considered appropriate as an eating spot by the city fathers. Emperor and empress were received in the regents' room and served 'white beans in parsley sauce'. It was not a completely fortuitous visit for the city. During his walk after the meal, Napoleon saw a few beautifully decorated canons at the armoury, which had been given to the Estates General in 1669. The emperor admired the canons and gave orders for them to be taken to Paris.

The orphans were not able to enjoy their spacious housing and garden for long. The financial situation in this country during the French period was not all that good. The foundation's capital was invested in government bonds, among other things. After 1806, the interest on government bonds was not paid, or only a fraction of it due to the bad economic conditions. After the French annexation in 1810 things got even worse. The regents were forced to sell the large building on Oude Delft and move to something smaller. In 1812 the pupils moved into a rental house. A buyer for the large house was not so easy to find; everyone was suffering from the bad economic times. There was even some thought given to tearing it down,

zoodat ik hem, steeds binnen het hek staande, zeer goed kon opnemen. Die indruk is bij mij, nu 56 jaren oud zijnde, onuitwischaar gebleven. Nadat Napoleon, in zijne bekende groene uniform, waarover hij een grijzen overjas droeg, misschien tien minuten, zoo niet langer, aldaar geheel alleen gestaan en rondgekeken had, werd het portier der koets, die al dien tijd voor het fundatie-gebouw gestaan had, door eenen bediende geopend, waarop de Keizerin, welke ik niet in het aangezigt konde zien, omdat zij een zeer grooten hoed op had, naar buiten kwam en in de koets trad. Zonder een woord te spreken, voegde de Keizer zich nevens haar in het rijtuig, en met denzelfden spoed, waarmede zij waren aangekomen, reden zij naar het stapelmagazijn, op de Geer.'

Napoleon in Delft, an Eyewitness Report

Jan Gijsbert Vorstman (1797-1861) was almost 14 years old when the Emperor Napoleon visited Delft. He lived on Oude Delft in the former brewery, the Two Lions Rampant (his father sold this house in 1828 to the government). He had an excellent opportunity to watch Napoleon's visit to Oude Delft 95 from close by. Later on he became city physician in The Hague. Responding to an appeal from De Navorscher, he recounted his memories which were published in this magazine in 1853. We excerpt the section about Oude Delft 95 from his eye witness report. 'On the 25th of October, 1811, the emperor of France arrived in Delft in the morning at about 10 o'clock. At the moment of his arrival I was on the stoop of the building belonging to the Renswoude Foundation, having succeeded in slipping through the

staatsobligaties. Na 1806 werd door de slechte economische toestand de rente op staatspapieren niet of nauwelijks betaald. Na de inlijving bij Frankrijk in 1810 ging het nog slechter. De regenten zagen zich gedwongen het grote huis aan de Oude Delft te verkopen en naar een kleiner pand te verhuizen. In 1812 gingen de pupillen naar een huurhuis.

Een koper voor het grote huis kon men niet zo gauw vinden, de slechte economische toestand gold voor iedereen. Er werd zelfs aan afbraak gedacht, wat gelukkig niet is doorgedaan. Nadat het stadsbestuur vernomen had dat er gedacht werd aan de stichting van een militaire school in Delft als daar tenminste een goede behuizing gevonden werd, kocht het direct het oude huis van de Fundatie. De regenten vroegen er 10.000 gulden voor, maar gingen accoord met de 9.000 gulden die de stad wenste te betalen.

Napoleon gebruikte een maaltijd in Oude Delft 95 en nam daarna deze kanonnen mee naar Frankrijk.

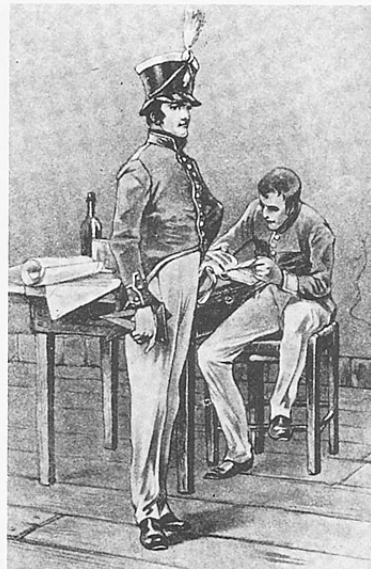
Napoleon had a meal in Oude Delft 95, after which he took these canons with him to France.

which fortunately was not done. When the city fathers learned that there were plans to establish a military school in Delft if proper facilities could be found, they bought the foundation's old house immediately. The regents were asking 10,000 guilders for it but agreed to the 9,000 guilder offer of the city.

Resnowde Foundation, having succeeded in slipping through the iron bars of the stoop, whereupon I found myself very close to the person of the emperor whom I could see and carefully observe. The emperor took his breakfast in Delft. This breakfast consisted of white beans in parsley sauce, as was told to me by a woman working in the kitchen who had seen this morning meal prepared by the emperor's own cook. Napoleon's retinue partook of bread, chicken, veal cutlets etc. for their breakfast, involving an unprecedented busyness in the building. After about an hour's sojourn, His Imperial Majesty came out the front door, all alone, and stood on the little square in front of the building for a few minutes, glancing this way and that, although mostly in the direction of the armoury. During this time I could observe him and take in the situation, being still on the inside of the fence. The impression has stayed firmly rooted in me, even now at 56 years of age. Napoleon, in his well-known green uniform, over which he wore a gray coat, stood there perhaps ten minutes, if not longer, when the door of the coach, which had been standing in front of the Foundation's building all this time, was opened by a servant. At this moment the empress came outside and stepped into the coach; I could not see her as she was wearing a large hat. Without speaking a word the emperor joined her in the coach, and with the same haste that they arrived, they rode away to the armoury on the Geer.' •

School, hospitaal, academie, hogeschool

Van 1814 tot 1828 was de Artillerie- en Genieschool gevestigd in dit gebouw. In de tuin werd in 1817 een gebouw neergezet, waarin collegezalen en een bibliotheek een plaats vonden. In 1875 is dit gebouw naar het westen en zuiden toe vergroot, maar het is nog steeds herkenbaar als het achterste gedeelte van Westvest 7. De aanwezigheid van de kadetten is tot op de huidige dag te zien aan de opschriften in de beide cellen op de zolder. De kadetten vertrokken in 1828 naar de nieuw opgerichte Koninklijke Militaire Academie in Breda. Als vervanging voor Delft had de regering de vestiging van een kweekschool voor onderofficieren aangekondigd. Voor dit doel had het rijk al vier huizen ten zuiden van de voormalige Artillerieschool aangekocht. Van dit plan is later echter niets meer gehoord, vermoedelijk is de Belgische Revolutie de oorzaak van het mislukken ervan. Dezelfde revolutie zorgde wel voor een nieuwe bestemming van Oude Delft 95 en de vier andere door het Rijk gekochte huizen. Na de Franse tijd (1815) vormden de huidige landen Nederland, België en Luxemburg één verenigd koninkrijk. In 1830 kwamen de zuidelijke Nederlanden in opstand en riepen het onafhankelijke koninkrijk België uit. Na enkele jaren van strijd werd in 1833 de wapenstilstand afgekondigd. Pas in 1839 accepteerde de Nederlandse koning het bestaan van een onafhankelijk België. Van 1830 tot 1839 was het Nederlandse leger gemobiliseerd en dat had tot gevolg dat er militaire hospitalen nodig waren. De leegstaande gebouwen aan de Oude Delft waren daarvoor wel geschikt. Op 20 september 1830 werd het tijdelijk hospitaal al geopend. Dat was net op tijd want van 23 tot 26 september 1830 vond een zware strijd plaats bij Brussel, die 1200 slachtoffers opleverde, terwijl Brussel niet veroverd werd. De gebouwen, die in 1830 al in vervallen staat waren, werden er door het gebruik

Kadetten van de Koninklijke Academie.

Cadets of the Royal Academy.

School, Hospital, Academy, University

From 1814 to 1828, the Artillery and Military Engineering School had its quarters on this site. In 1817 a building was erected in the garden for classrooms and a library. In 1875 this building was enlarged on the western and southern sides, but it is still recognizable as the back part of Westvest 7. The cadets' presence is still visible today in the scribblings on the walls of the two attic cells. The cadets moved in 1828 to the newly established Royal Military Academy in Breda. In their place, the government had announced the establishment of a training school for non-commissioned officers. It had already purchased four

als tijdelijk militair hospitaal niet beter op. Voor de herstelling van de gebouwen werd in 1838 een globale begroting opgemaakt. Alleen voor het hoofdgebouw, waarin o.a. de dokters en de apotheek gehuisvest waren, was al 10.000 gulden nodig, voor de overige vier gebouwen nog eens 11.600 gulden. Van een volledig herstel zal niet veel sprake geweest zijn. De demobilisatie in 1839 maakte het tijdelijk hospitaal te Delft overbodig.

Het duurde nog twee jaar voordat de zieken de panden aan de Oude Delft verlieten. Het in Delft gelegerde garnizoen was een eigen militair ziekenhuis wel gevallen en wilde het tijdelijk hospitaal veranderen in een permanent garnizoens-hospitaal. Het Departement van Oorlog had echter andere plannen met de gebouwen aan de Oude Delft. Het nieuwe ziekenhuis werd ingericht aan de Gasthuislaan en was in de zomer van 1841 voor gebruik gereed. De verlaten gebouwen zouden nu hun nieuwe bestemming kunnen krijgen, maar het stadsbestuur was er tegen. Het Departement van Oorlog wilde de Delftse 'geweerwinkel' (wapenfabriek) uitbreiden met 30 werknemers. De oude behuizing aan de Verwersdijk was daarvoor te klein en een verplaatsing naar de voormalige Artillerieschool was al gepland. Omdat het gebouw nog steeds van de stad Delft was, moest eerst toestemming gevraagd worden. Het stadsbestuur zag echter niet graag een wapenfabriek in dat huis. Ze gaven alleen toestemming op voorwaarde dat het gebouw gebruikt zou worden voor opslag en woonruimte voor de beambten en niet als fabriek.

De onderhandelingen over de geweerwinkel waren nog gaande toen de koning op 8 januari 1842 besloot te Delft de Koninklijke Academie op te richten. De stad Delft zag deze Academie veel liever aan de Oude Delft dan een geweerwinkel en liet de onderhandelingen op ministerieel niveau afsluiten. Dit lukte volgens de wensen van de stad. Op 19 juli 1842 verkocht het rijk aan de stad het nieuwe gebouw achter het hoofdgebouw

other buildings to the south of the former Artillery School as part of the plan. However, nothing further came of the project, most likely because of the intervening Belgian Rebellion, which, perhaps, was also the cause of a new plan for Oude Delft 95 and the four other buildings purchased by the country. After the French period (1815), the countries we now know as The Netherlands, Belgium and Luxembourg made up one united kingdom. In 1830 the southern Netherlands rebelled and declared the independent kingdom of Belgium. After several years of strife, a truce was declared in 1833. Only in 1839 did the Dutch king accept the existence of an independent Belgium. From 1830 to 1839 the Dutch army was mobilized and, thus, needed military hospitals. The empty buildings on Oude Delft were well suited for this. The temporary hospital opened as soon as September 20, 1830. That was just in time, because a large battle in Brussels from September 23 to September 26 cost 1,200 casualties – but didn't take Brussels. The buildings, which were already in disrepair in 1830, were not improved by their temporary use as military hospital. In 1838, a large budget was assigned for their restoration. For the main building alone, where, among others, the doctors and the pharmacy were located, 10,000 guilders in repairs was necessary, for the other four buildings, another 11,600 guilders. A complete restoration must never have been even considered. The demobilization in 1839 rendered the temporary hospital no longer necessary.

It was another two years before the patients left the building on Oude Delft. The garrison in Delft liked the idea of having its own military hospital and wanted to turn the temporary hospital into a permanent one, but the War Department had other plans for the buildings. A new garrison hospital was being set up on Gasthuislaan, but wouldn't be ready until the summer of 1841. The vacated buildings could then be put to other use by the War Department; however, the city

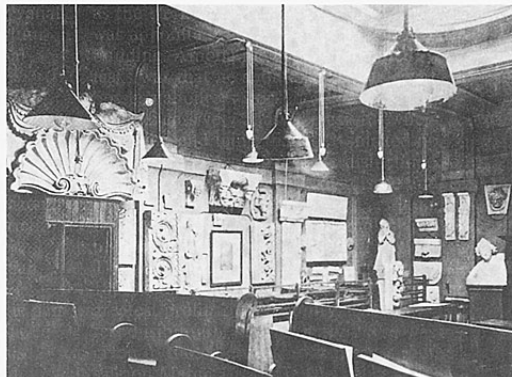

Voor 1915 was de Middenzaal in gebruik bij de bibliotheek.

Before 1915 the middle room was used by the library.

De zolder van Oude Delft 95 in gebruik bij de sectie handtekenen.

The attic of Oude Delft 95 being used by the drawing department.

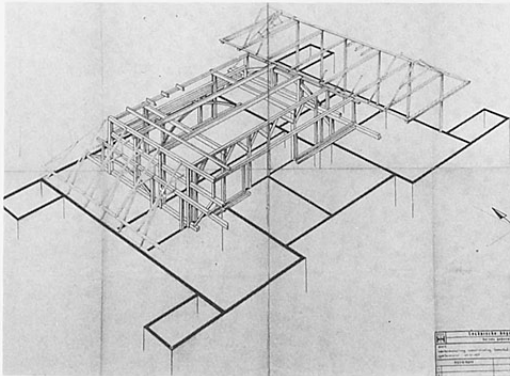

en de vier huizen ten zuiden ervan om voor de Academie gebruikt te worden. De totale koopsom was 8.000 gulden, wat het niet bepaald aannemelijk maakt dat het rijk enige jaren eerder de begrote 21.600 gulden had uitgegeven voor het herstel. In maart 1842 deelde de burgemeester al mee dat er aan deze gebouwen zeer vele herstellingen nodig waren, die dadelijk behoorden te geschieden. Hij had zelf al enig werkvolk in het hoofdgebouw en in de toekomstige directeurswoning (Oude Delft 93) gezonden.

Precies 110 jaar lang bleef Oude Delft 95 het hoofdgebouw van achtereenvolgens de Koninklijke Academie, de Polytechnische School en de Technische Hogeschool. Er is in de loop der jaren vele malen verbouwd en gerepareerd aan het hoofdgebouw. Behalve de diensten die men in een hoofdgebouw gewoonlijk vindt, was er ook de steeds meer ruimte vragende bibliotheek in gevestigd. Het ruimtegebrek van de bibliotheek was op den duur zo nijpend dat een curator in 1906 klaagde dat 'zij meer de indruk maakte van het magazijn van een handelaar in oude boeken dan van een bibliotheek'. Een nieuwe bibliotheek aan de Doelenstraat werd geopend in 1915. De zolder van het hoofdgebouw kwam aan het eind van de vorige eeuw in gebruik bij de

opposed their plan. The War Department wanted to expand the Delft 'gun shop' (weapon factory) with thirty new employees; the old facilities on Verwersdijk were too small for this and a move to the former Artillery School was planned. Since the building still belonged to the city, its permission had to be obtained first. The city fathers did not really like the idea of a weapons factory in the house. They gave their approval only on condition that the building would be used for living quarters and storage space, not for factory work.

Negotiations were still going on about the weapon shop when the king decided to establish the Royal Academy in Delft. The city preferred the idea of this Academy on Oude Delft than a weapon shop and let the arrangements be made on the ministerial level. It went as the city had hoped. On July 19, 1842 the national government sold the city the new building behind the main building and the four houses to the south for the future Academy. The total purchase price was 8,000 guilders which was quite a contrast to the 21,600 guilders the government had spent on repairs a few years previously. In March 1842, the burgomaster announced that many more repairs were necessary and that they should take place

De constructie van de kap vóór 1958.

Roof structure before 1958.

Een detail van de kapconstructie toont dat er bij voorgaande reparaties veel geïmproviseerd is.

A detail of the roof's understructure shows that earlier repairs had involved quite a bit of improvisation.

afdeling Bouwkunde als tekenaal voor de sectie handtekenen. In 1953 was het gebouw te klein geworden voor de diensten van het hoofdgebouw. Het grote gebouw aan de Julianalaan kwam ervoor in de plaats. Oude Delft 95 kreeg verschillende functies tot het in 1958 ontruimd werd voor een algehele restauratie. Een rapport uit dat jaar spreekt van scheuren in plafonds en muren, verrotte balken, houtworm, doorbuiging, slechte toestand van metselwerk enz. Bij vele verbouwingen was de kap zo veranderd, dat de oorspronkelijke constructie niet met zekerheid te herkennen was. Door voortdurende reparaties was ze steeds zwaarder geworden. De vrees bestond dat de kap het zou begeven. De enige oplossing was de gehele kap te slopen en opnieuw op te bouwen.

Enkele jaren na de restauratie kon het IHE van het gebouw gebruik maken. Aanvankelijk alleen van een gedeelte, maar nadat de medische dienst naar nummer 93 vertrokken was, stond het hele gebouw ter beschikking van de internationale cursussen.

soon. He himself had sent several workmen to the main building and to the future director's house (Oude Delft 93). For exactly 110 years Oude Delft 95 was the main building for its occupants, respectively the Royal Academy, the Polytechnical School and the Delft University of Technology. In the course of the years, there were many repairs and renovations. In addition to the offices that are normally found in a main building, there was also the library which continually required more room. The space problem became eventually so acute that a curator complained in 1906 that the library 'looked more like a used bookseller's storehouse than a library'. A new library on Doelenstraat was opened in 1915. The attic of the main building was put to use as a drawing room for the drawing department of the school of architecture. In 1953 the building had become too small for the administrative offices of the Delft University of Technology. The large building on Julianalaan then took its place. Oude Delft 95 was used for various things until in 1958 it was vacated for a general restoration. A report from that year spoke of cracked ceilings and walls, rotting beams, woodworm, sagging, damaged masonry, etc. Over the course of the many renovations, the roof had been reworked

De Prinsenkamer

De Prinsenkamer is de enige kamer in het hoofdgebouw, die nog steeds een achttiende-eeuwse indruk maakt. In de andere kamers vindt men alleen nog plafonds met achttiende-eeuws stucwerk en eventueel een schouw uit die tijd.

De oorzaak van het verdwijnen van het achttiende-eeuwse interieur wordt gevormd door de vele functies die het gebouw gehad heeft en de daarmee gepaard gaande verbouwingen. Bij al de verschillende gebruikers heeft de huidige Prinsenkamer echter steeds een gelijksoortige representatieve functie gehad.

Bij het betreden van de kamer valt direct

Prinsenkamer met het schilderij van de prins van Oranje.

Prinsenkamer with the portrait of the Prince of Orange.

so often that the original construction was no longer clearly discernible. Because of the continual repairs it had become heavier and heavier. There was fear that the structure supporting the roof would give out. The only solution was to take the roof and substructure down and rebuild it. A few years later the building was ready for use by the IHE. At first only part of it was available, but after the medical service was moved to number 93, the whole building was available for the international courses.

The Prinsenkamer (Prince's Room)

The Prinsenkamer is the only room in the main building that still has an eighteenth century feel to it. In the other rooms there may be an eighteenth century stuccoed ceiling or perhaps a fireplace from that period, but no more. The reason for this is that the building had filled so many roles and had been rebuilt so frequently. But the Prinsenkamer always had more or less the same sort of function no matter who was using it.

Upon entering the room, the visitor is immediately struck by the fireplace opposite the door. The marble fireplace mantle is done in Louis XIV style. The centre mirror is striking with its handsomely carved wooden frame. Above it, between the top mirrors there is a painting of the Adoration of Christ by the Three Kings. The paneling is simply decorated and of the same wood as the fireplace. The walls are covered with velvet. The stucco ceiling is partially gilded. In the small side room there is a fireplace with a painting depicting the sacrifice of Abraham. It is very likely that both hearths with their paintings of biblical topics date from the time of Willem Hooft.

This room has always been well maintained. It was in this room that the governing board of the Department of Delf held its meetings around 1800; it served as the regent's room for the Foundation of Renswoude; and between 1830 and 1841 it

Aanbidding van het Christuskind door de drie koningen. Achttiende-eeuws schilderstuk in het bovendeele van de schouw in de Prinsenkamer (blz. 43).

Adoration of the Christ child by the three kings. Eighteenth century painting in the upper section of the hearth in the Prinsenkamer (page 43).

De schouw is het meest opvallende element in de Prinsenkamer.

The hearth is the most striking feature of the Prinsenkamer.

de schouwpartij tegenover de deur op. De marmeren schoorsteenmantel is bewerkt in de Lodewijk XIV-stijl. De middelste spiegel heeft een fraai gesneden houten omlijsting. Daarboven, tussen de hooggeplaatste spiegels, bevindt zich een schilderstuk, dat de aanbidding van het Christuskind door de drie koningen voorstelt. De lage houten lambrizering is eenvoudig geornamenteerd en is van hetzelfde hout als voor de schoorsteen werd gebruikt. De wanden zijn bekleed met velours. Het gestucte plafond is gedeeltelijk verguld. In het kleine zijkamertje staat een schouw met een schilderstuk, dat het offer van Abraham voorstelt. Het is zeer aannemelijk dat de beide schouwen met bijbelse voorstellingen nog dateren uit de tijd van Willem Hoof.

Aan de instandhouding van het interieur is steeds veel aandacht besteed. In deze kamer vergaderde rond 1800 het bestuur

was used as the doctors' waiting room. In 1842 the room was carefully restored and set up as the office of the patron of the Royal Academy, the Prince of Orange (the later King William III). The present-day name of the room dates from that period, the Prinsenkamer (Prince's Room). The patron was only in his 'office' for very official occasions. For the rest of the time the room was used as a meeting room for the instructors and professors. The paintings in the Prinsenkamer date from the time of the Academy, the Polytechnical School and the Delft University of Technology. The people portrayed belong to the history of these institutions.

1. Prince William I (The Silent) (1533-1584), founder of the House of Orange. The painting, a copy after Michiel Jansz. van Mierevelt, was a gift from the Prince of Orange in 1843.

G. Simons

van het Departement van de Delf; het was de regentenkamer van de Fundatie van Renswoude. Tussen 1830 en 1841 wordt hij aangeduid als wachtkamer van de doctoren.

In 1842 is de kamer bijzonder fraai gerestaureerd en ingericht als werkkamer van de beschermheer van de Koninklijke Academie, de prins van Oranje (de latere koning Willem III). Uit die tijd dateert de huidige naam: Prinsenkamer. De beschermheer was alleen bij zeer officiële gelegenheden in zijn 'werkkamer'. Voor de rest van de tijd diende de kamer als vergaderzaal voor de leraren en hoogleraren.

De schilderijen in de Prinsenkamer dateren uit de tijd van de Academie, de Polytechnische School en de Technische Hogeschool. De afgebeelde personen zijn verbonden met de geschiedenis van deze instellingen.

1. Prins Willem I de Zwijger (1533–1584), stamvader van het Nederlandse koningshuis. Het schilderij, een kopie naar Michiel Jansz. van Mierevelt, is in 1843 door de prins van Oranje aan de Academie geschonken.
2. Koning Willem II (1792–1849), koning der Nederlanden vanaf 1840, stichter van de Koninklijke Academie te Delft. Door J.B. van der Hulst, 1844.
3. Willem, prins van Oranje (1817–1890, vanaf 1849 koning Willem III), beschermheer van de Koninklijke Academie. Door W.H. Schmidt (leraar tekenen aan de Koninklijke Academie), 1844.
4. W.A. baron Schimmelpenninck van der Oye van de Poll (1800–1872), minister van binnenlandse zaken van 1841–1845 en als zodanig direct betrokken bij de oprichting van de Academie. Door N. Pieneman, 1850.
5. A. Lipkens (1782–1847), initiatiefnemer en eerste directeur van de Koninklijke Academie. Door W.H. Schmidt, 1845.
6. G. Simons (1802–1868), opvolger van Lipkens als directeur (1846–1859).
2. King William II (1792–1849), King of The Netherlands after 1840, founder of the Royal Academy in Delft. By J.B. van der Hulst, 1844.
3. William, Prince of Orange (1817–1890; after 1849, King William III), patron of the Royal Academy. By W.H. Schmidt (instructor of drawing at the Royal Academy), 1844.
4. Baron W.A. Schimmelpenninck van der Oye van de Poll (1800–1872), Minister of the Interior from 1841–1845 and as such involved with the establishment of the Academy. By N. Pieneman, 1850.
5. A. Lipkens (1782–1847), initiator and first director of the Royal Academy. By W. H. Schmidt, 1845.
6. G. Simons (1802–1868), successor to Lipkens as director (1846–1859). By B.H.A. Witkamp, 1857. The painting is a present from the city of Delft.
7. J.A. Keurenaer (1810–1875), third and last director of the Academy. By Henri Goovaerts.
8. J.M. Telders (1842–1900), Professor of Hydraulics at the Polytechnical School and director of the school from 1897–1900. By H.J. Haverman. This painting was a gift of the Delft Student Fraternity in 1902 and was hung in the Prinsenkamer.
9. L. Cohen Stuart (1827–1878), first director of the Polytechnical School (1864–1878). By H.J. Haverman.
10. Baron J.E.N. Schimmelpenninck van der Oye van Hoewelaken (1836–1914), first president of the board of trustees of the Delft University of Technology (1905–1914). He was a nephew of the minister named in 4.
11. J.L. Cluysenaer (1843–1932), trustee of the Delft University of Technology after 1905 and in 1914 the successor to Schimmelpenninck as president of the board of trustees. He retired in 1921.
12. C.W. Lely (1854–1929), president-cuator of the Delft University of Technology from 1927 to 1929. He developed a plan for the draining of the Zuider Zee, which became part of the law in 1918. The capital of the

- Door B.H.A. Witkamp, 1857. Het schilderij is een geschenk van de stad Delft.
7. J.A. Keurenaer (1810-1875), derde en laatste directeur van de Academie. Door Henri Goovaerts.
 8. J.M. Telders (1842-1900), hoogleraar waterbouwkunde aan de Polytechnische School en directeur van die school van 1897-1900. Door H.J. Haverman. Dit schilderij is in 1902 door het Delftsch Studenten-Corps aangeboden en in de Prinsenkamer opgehangen.
 9. L. Cohen Stuart (1827-1878), eerste directeur van de Polytechnische School (1864-1878). Door H.J. Haverman.
 10. J.E.N. baron Schimmelpenninck van der Oye van Hoevelaken (1836-1914), eerste president-curator van de Technische Hogeschool (1905-1914). Hij was een neef van de onder nr. 4 genoemde minister.
 11. J.L. Cluysenaer (1843-1932), curator van de Technische Hogeschool sedert 1905 en in 1914 opvolger van Schimmelpenninck als president-curator. Hij trad af in 1921.
 12. C.W. Lely (1854-1929), van 1927 tot 1929 president-curator van de Technische Hogeschool. Hij ontwierp een plan tot drooglegging van de Zuiderzee, welk plan in 1918 wet werd. De hoofdstad van de provincie Flevoland in de voormalige Zuiderzee is naar hem Lelystad genoemd. Door Willem van den Berg. Het schilderij is aangeboden door het Delftsch Studenten-Corps in 1930 ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan.

Gedenkraam Cluysenaer

In 1921 legde dr. J.L. Cluysenaer zijn functie als president-curator van de Technische Hogeschool neer. Een functie waarvoor hij volgens de rector-magnificus J.A.G. van der Steur 'de rechte man op de rechte plaats' was. Cluysenaer, gediplomeerd in 1863 aan de

provincie of Flevoland in the former Zuider Zee is named after him, Lelystad (Lely City). By Willem van den Berg. The painting was a gift from the Delft Student Fraternity in 1930 at the occasion of the Delft University of Technology's 25th anniversary.

The Cluysenaer Memorial Window

In 1921, Dr. J.L. Cluysenaer resigned his post as president of the board of trustees of the Delft University of Technology. He had been, according to the chancellor, J.A.G. van der Steur, 'the right man in the right place' for this position. Cluysenaer, a graduate of 1863 from the Royal Academy in Delft, filled many positions in particular for the railway. Upon the establishment of the Delft University of Technology he was asked to be trustee; nine years later he became the second president of the board of trustees. When he retired, the 'University' wanted there to be some sort of continuing reminder of his engineering accomplishments and his efforts in the training of engineers, something that would indicate to future generations how much Cluysenaer was appreciated during his lifetime.

A memorial window was decided upon, to be designed by Prof. K. Sluyterman in conjunction with J.L. Schouten and his stained glass atelier, 't Prinsenhof'. On June 14, 1922, Cluysenaer himself unveiled the window.

The centre of the window depicts two figures in a medallion: Cleo, the muse of history has a young man write down the pertinent facts about the Delft University of Technology. In the background one can see the silhouettes of the towers of the Oude Kerk and the modern factories of Delft. Above this medallion is the family coat of arms of Cluysenaer, under this the words: 'To Dr. Jacobus Leonardus Cluysenaer, Civil Engineer; trustee of the Delft University of Technology from 1905 to 1921'. There are medallions on both side panels as well. On the left side, Science: a young scientist who, having just

Gedenkraam voor J.L. Cluysenaer.

Memorial window for
J.L. Cluysenaer.

Koninklijke Academie te Delft, bekleedde vele functies, met name bij de spoorwegen. Direct na de oprichting van de Technische Hogeschool aanvaardde hij het aanbod van deze instelling om curator te worden, negen jaar later werd hij de tweede president-curator. Ter gelegenheid van zijn aftreden wilde men een blijvende herinnering aan zijn betekenis als ingenieur en zijn werkzaamheden voor de opleiding van ingenieurs maken, die ook aan het nageslacht kon tonen hoezeer Cluysenaer tijdens zijn leven werd gewaardeerd. De keuze viel op een gedenkraam, dat ontworpen werd door prof. K. Sluyterman in samenwerking met het atelier voor gebrandschilderd glas 't Prinsenhof van J.L. Schouten. Op 14 juni 1922 onthulde Cluysenaer zelf dit raam.

Het middenveld van het raam toont in een medaillon twee figuren: Clio, de muze van

received his diploma, is hurrying to put into practice what he has learned. On the right side, Technology: a young worker surrounded by simple machine parts; in the background, smoking factory chimney-stacks of modern industry. The window is enclosed in a circle of flowers which symbolizes the continuing blossoming of the Delft University of Technology.

Memorial Stone from the Belgian Students

A large, dark memorial stone in the stairwell bears the text 'A la TH hommage reconnaissant des étudiants belges internés à Delft' (To the DUT as a token of thanks from the Belgian students interned in Delft), the years 1915-1918 and the coat of arms of the Kingdom of Belgium with the heraldic motto 'L'union fait la force' (Unity Brings Power). During the First World War many Belgians were interned

de geschiedenis, laat een jongeman de feiten boekstaven die op de Technische Hogeschool betrekking hebben. Op de achtergrond herkent men de silhouetten van de toren van de Oude Kerk en de moderne fabrieksgebouwen van Delft. Boven dit medaillon staat het familie-wapen van Cluysenaer, eronder een epitaaf met de tekst 'Aan Doctor Jacobus Leonardus Cluysenaer Civiel-Ingenieur, van 1905 tot 1921 curator der Technische Hogeschool'. Ook op de beide zijpanelen komen medaillons voor. Aan de linkerzijde de wetenschap: een jonge geleerde, die na zijn graad te hebben verkregen zich haast om zich in de praktijk te begeven. Rechts de techniek: een jonge werkman omgeven door eenvoudige machine-onderdelen, op de achtergrond de rokende fabrieks-schoorstenen van het moderne bedrijf. Het geheel is omgeven door een bloemenrand, die de voortdurende bloei van de Technische Hogeschool symboliseert.

Gedenksteen Belgische studenten

Een grote donkere gedenksteen in het trappenhuis draagt de tekst: 'A la TH hommage reconnaissant des étudiants belges internés à Delft' (aan de TH als een blijk van erkentelijkheid van de Belgische studenten, die in Delft geïnterneerd waren), de jaartallen 1915-1918 en het wapen van het koninkrijk België met de wapenspreuk 'L'union fait la force' (eendracht maakt macht). Tijdens de Eerste Wereldoorlog waren tal van Belgen in Nederland geïnterneerd. De studenten onder hen werd de mogelijkheid geboden colleges aan de Technische Hogeschool te Delft te volgen en daar examens te doen, die later in België erkend zouden worden. Zo'n 60 tot 80 studenten maakten gebruik van deze regeling. Bij hun vertrek lieten zij als dank de gedenksteen plaatsen. De plechtige aanbidding vond plaats op 19 november 1918.

'Het studentenverzet' door G. de Josselin de Jong.

'The Student Resistance' by G. de Josselin de Jong.

Oorlogsmonument 1940-1945

Vele Delftse studenten waren tijdens de Duitse bezetting actief in het verzet. Velen kwamen daarbij om het leven. Om hen te gedenken zijn in 1948 in het toenmalige hoofdgebouw van de Technische Hogeschool twee gedenktekens geplaatst. In een speciaal daarvoor gebouwde uitbouw aan de tuinzijde van de gang werd een bronzen bas-reliëf geplaatst; deze plaat toonde het beeld van één der gevallen met pelgrimstaf en hoed, verzonken in gepeins bij het lezen van de namen van de gevallen en vermisten. Ontwerper ervan was prof. L.O. Wenckebach. Bij de verhuizing naar het nieuwe hoofdgebouw is dit gedenkteken daar in de hal geplaatst. In het oude hoofdgebouw herinnert de merkwaardige ogende nis met een zijje en de foto van koningin Beatrix en prins Claus en aan de buitenzijde een steen met de jaartallen 1940-1945 aan de korte tijd dat het oorlogsmonument hier een plaats had.

Het studentenverzet

Speciaal het verzet van de studenten tijdens de bezettingstijd wordt herdacht door de temperaschildering van ir. G. de Josselin de Jong, geplaatst voor de trap in de gang op de eerste verdieping. De schildering 'bevat tal van facetten uit de donkere bezettingstijd, geboden in een sterke visie, die terstond gedachten aan onvermaarde moed oproept' aldus mr. A.F. Kamp in het jubileumboek *De Technische Hogeschool te Delft 1905-1955*. De schilder, die zelf drie jaar gevangen zat voor Engelandvaart, heeft de strijd en verschrikking uit eigen ervaringen en die van zijn vrienden weergegeven. De centrale figuur is een personificatie van het studentenverzet. De verschrikte figuur in het zoeklicht toont het gevaar van ontdekking; de mogelijke represailles, neergeschoten worden, opsluiting, tewerkstelling in Duitsland en boven alles uit de student voor het vuurpeloton, zijn de andere facetten.

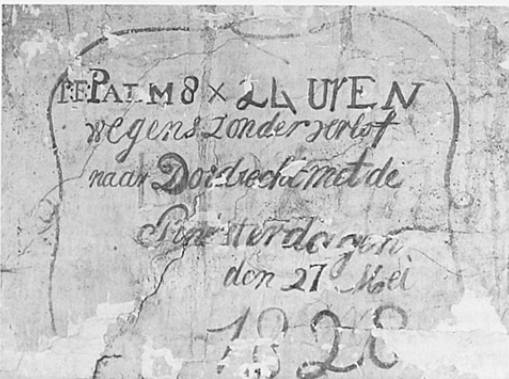
in The Netherlands. The students among them were given the opportunity to take courses at the Delft University of Technology and to graduate, receiving a diploma that later would be recognized in Belgium. About 60 to 80 students took advantage of this opportunity. When they left they had the memorial plaque installed. The ceremonial presentation took place on November 19, 1918.

War Monument 1940-1945

Many Delft students were members of the resistance during the German occupation. Many lost their lives. In memory of them, the Delft University of Technology placed two memorials in the former main building in 1948. In an especially built niche on the garden side of the hall, a bronze bas-relief was placed, designed by Prof. L.O. Wenckebach. It depicts one of the victims with a pilgrim's staff and hat, deep in thought as he reads the names of the fallen and missing soldiers. When the main building was moved, this monument was placed in the hall of the new building. In the old main building, the curious-looking niche with its bench and portrait of Queen Beatrix and Prince Claus on the inside and the plaque with the years 1940-1945 engraved on it on the outside are the only indication of the short period that the war monument found its place here.

The Student Resistance

The student resistance during the occupation is commemorated in particular by the tempera painting of G. de Josselin de Jong, which hangs in front of the stairwell in the hall of the first floor. The painting 'reflects many facets of the somber occupation period while at the same time presenting a vision that immediately suggests thoughts of unsung courage' according to A.F. Kamp, in the anniversary volume *De Technische Hogeschool te Delft, 1905-1955*. The painter, who had spent three years in prison himself for trying to escape to

Het 'studentenverzet' is in 1948 onthuld tegelijk met het monument van Wenckebach. Het is verbazingwekkend dat men voor deze schildering geen plaats heeft kunnen vinden in het nieuwe hoofdgebouw aan de Julianalaan.

Gevangenis op zolder

Onder de huidige studenten zullen er weinig zijn die een bezoek aan de zolder van het gebouw brengen, het is tenslotte niet meer dan een opslagplaats. Ten tijde

England, successfully portrays the struggle and fear that he and his friends experienced. The central figure is a personification of the student resistance. The frightened figure in the search light shows the danger of discovery; the possible consequences are depicted: being shot down, imprisonment, slave labour in Germany, and dominating the painting, the student in front of a firing squad.

'The Student Resistance' was unveiled at the same time as the van Wenckebach monument. It is surprising that there was no place for this painting in the new main building on Julianalaan.

Prison Cells in the Attic

Not many of the present-day students will have made a visit to the attic; it is, after all, no more than a storage place. During the time that the Artillery and Military Engineering School had its home here, the situation was a little different. There were two cells in the attic where refractory cadets were locked up for a number of days. The windowless cells are found in the top of the two projecting sections of Oude Delft 95. Heavy wooden doors with barred windows seal them off. Just like prisoners of all time, seemingly, the cadets wrote their names on the walls of the cells. It is amazing that after more than 150 years many of these texts are still legible. They make clear that what we consider minor offences were severely punished. The 17 year old cadet Paulus Arend Scheltus over-indulged on New Year's Eve, 1825, and found himself locked up for three days. Perhaps there was more to it than that because he never finished his studies. Jan Frederik Palm was more severely punished; barely 16, he was absent without leave at Whitsuntide in 1828 when he went to visit his parents in Dordrecht. When he returned to Delft he was locked up for eight days without pardon. There was also a poet among the cadets, Nicolaas van der Wyck, who around that time in Delft expressed his displeasure

van de Artillerie- en Genieschool was dat anders. Op zolder waren twee cellen ingericht waarin overtredders van de reglementen voor een aantal dagen opgesloten werden. De beide raamloze cellen bevinden zich in de top van de beide voortuitspringende gedeeltes aan de Oude Delft. Ze zijn afgesloten met een zware houten deur met tralieraam. Zoals gevangenen vermoedelijk altijd gedaan hebben, schreven de opgesloten kadetten hun naam op de muur van hun cel. Als door een wonder zijn nu na meer dan 150 jaar vele van deze teksten nog steeds goed leesbaar. Uit deze teksten blijken in onze ogen geringe vergrijpen streng bestraft te worden. De 17-jarige kadet Paulus Arend Scheltus had op oudejaarsavond 1825 te diep in het glaasje gekeken en zag zich drie dagen opgesloten. Misschien was er meer aan de hand, want zijn studie maakte hij niet af. Zwaarder bestraft werd Jan Frederik Palm, net 16 jaar oud, die zonder verlof te vragen de Pinksterdagen 1828 thuis bij zijn ouders in Dordrecht doorbracht. Na terugkomst in Delft werd hij zonder pardon acht dagen opgesloten. Tenslotte was er ook een dichter onder de kadetten. Nicolaas van der Wyck, kadet te Delft sedert 1826, schreef zijn ongenoegen over de directeur J.H. Voet in dichtvorm op de muur van zijn cel:

*Onverschillig, ongevoelig,
Naar des wijsgeers (?) kalm gemoed
Als een rots die duizend zielen
Ziet verbrijzelen aan zijn Voet.*

Beeldje van de accordeonspeler

In de tuin staat een beeldje van een kleine man met een enorme accordeon. Model voor dit beeld stond Willem van Vliet, alias Half Watt (1898-1959). Hij was een bekende figuur in Delft. Jarenlang zag men de kleine man met zijn harmonica langs de Delftse grachten trekken. Alle echte Delftenaren kenden hem zoals hij ook in de loop der jaren veel stadsgenoten was gaan kennen. In de boetseerzaal aan de Oude Delft 91 (thans laboratorium)

over the director J.H. Voet (Foot) in verse on the wall of his cell:

*Indifferent is he and unfeeling;
From the stoics his calm takes root;
Like a rock he sees the crushing
Of thousands of souls under his Foot.*

The Accordion Player

In the garden there is a sculpture of a small man with an enormous accordion. The model for this sculpture was Willem van Vliet, alias Half Watt (1898-1959), a well-known figure in Delft. For years the small man could be seen with his harmonica, walking along the Delft canals. All the people of Delft knew him and he knew many of them. In the sculpting room in Oude Delft 91 (now the laboratory) he often posed as a model for the students of L.O. Wenckebach professor of sculpture from 1933 to 1963. The artist responsible for the sculpture is unknown, but no doubt it was one of the students or perhaps even Prof. Wenckebach himself.

Portraits of the Professors

In the Middle Room and 'Common Room' there are sixteen portraits of professors of the Polytechnical School and 'Technische Hogeschool'. It used to be quite common that a painting of a professor would be offered to the Institute upon his retirement. All of these paintings found a place in the main building. After the restoration in 1958 a number of these paintings were placed on the walls again; the rest were stored in the attic or were hung elsewhere. The paintings that were hung were chosen primarily because of the importance of the person depicted but also to give an overview of the development of portrait art. A great number are the work of known painters. Five of them were done by Huib Luns (1881-1942) who finished his drawing instructor's career at the Delft University of Technology as Professor of Drawing and Art History. (His son, Joseph Luns, later became Minister of Foreign Affairs

Beeldje van de accordeonspeler.

The Accordion player.

Willem van Vliet met zijn accordeon.

Willem van Vliet with his accordion.

J. Bosscha

stond hij vaak model voor de studenten onder leiding van prof. L.O. Wenckebach, van 1933 tot 1963 hoogleraar in boetseren en beeldhouwkunst. Wie de schepper van het beeldje is, was niet te achterhalen. Het is echter vrijwel zeker dat we de maker moeten zoeken onder de leerlingen van prof. Wenckebach, of misschien maakte de hoogleraar het zelf.

Portretten van hoogleraren

In de Middenzaal en de 'Common Room' hangen zestien schilderijen van verschillende hoogleraren van de Polytechnische School en de Technische Hogeschool. Het gebeurde vroeger vaak dat een portret van een hoogleraar bij zijn afscheid aan de Hogeschool werd aangeboden. Al deze schilderijen vonden een plaats in het hoofdgebouw. Na de restauratie van 1958 heeft men een aantal schilderijen opgehangen, de overigen vonden een opslagplaats op zolder of kwamen elders te hangen. De gekozen schilderijen zijn niet uitgezocht wegens het belang van de afgebeelde figuur, maar

N.C. Kist Δ

and Secretary-General of NATO). In addition to the portraits of professors, there are two other paintings in the main building by Huib Luns that he did for the Prix de Rome. Luns succeeded another professor-painter, A.F. Gips (1861-1943), professor at the Polytechnical School from 1894 until his retirement at age 70 in 1931. Two of his portraits hang in the Middle Room. Paintings in the Middle Room:

1. J. Bosscha (1831-1911), director of the Polytechnical School from 1878 to 1885. The portrait was painted by Adolf Le Comte (1850-1921) who was affiliated with the school as instructor. Among his students was the above-mentioned A.F. Gips.
2. J.F. de Vogel (1873-1963), trustee of the DUT 1921-1941 and 1945-1946; president of the board of trustees as of 1929. By Huib Luns, dated January 1, 1935.
3. N.C. Kist (1867-1941), Professor of Bridge Engineering (and Iron Con-

geven te zamen een overzicht van de ontwikkeling van de portretkunst. Een groot aantal is van de hand van bekende schilders. Vijf zijn er van Huib Luns (1881–1942), die zijn carrière als leraar in de tekenkunst besloot met het ambt van hoogleraar handtekenen en geschiedenis van de schilder- en tekenkunst aan de Technische Hogeschool te Delft (zijn zoon Joseph Luns werd later minister van Buitenlandse Zaken en secretaris-generaal van de NAVO). Behalve de portretten van hoogleraren hangen er elders in het hoofdgebouw nog twee schilderijen, die Huib Luns maakte voor de Prix de Rome. Luns volgde als hoogleraar een andere hoogleraar-schilder op, nl. A.F. Gips (1861–1943), vanaf 1894 verbonden aan de Polytechnische School, die op 70-jarige leeftijd afscheid nam als hoogleraar. Twee door hem geschilderde portretten hangen in de Middenzaal.

Schilderijen in de Middenzaal:

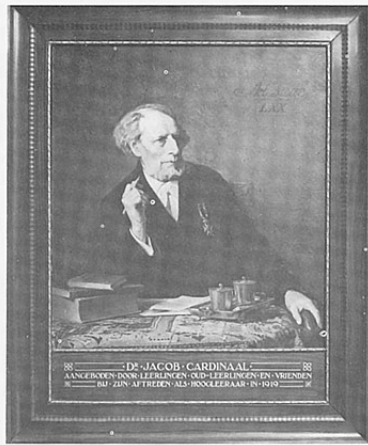
1. J. Bosscha (1831–1911), directeur van de Polytechnische School van 1878 tot 1885. Het is geschilderd door Adolf le Comte (1850–1921), die als leraar aan deze school verbonden was. Tot zijn leerlingen behoort de bovengenoemde A.F. Gips.
2. J.F. de Vogel (1873–1963), curator van de TH 1921–1941 en 1945–1946, vanaf 1929 president-curator. Door Huib Luns, gedateerd 1 januari 1935.
3. N.C. Kist (1867–1941), hoogleraar in de brugbouw en de leer van belangrijke ijzerconstructies, rector-magnificus 1927–1928. Door Huib Luns, 1937.
4. S.G. Everts (1852–1928), hoogleraar brugbouw vanaf 1900, rector-magnificus 1907–1910. Het schilderij is gemaakt in 1916.
5. G. Diehl (1882–1938), hoogleraar in de architectuur, rector-magnificus 1935–1936. Door Huib Luns.

struction), Chancellor 1927–1928. By Huib Luns, 1937.

4. S.G. Everts (1852–1928), Professor of Bridge Engineering after 1900, Chancellor 1907–1910. The painting was done in 1916
5. G. Diehl (1882–1938), Professor of Architecture, Chancellor 1935–1936. By Huib Luns.
6. J. Cardinaal (1848–1922), Professor of Pure and Applied Mathematics and Mechanics since 1894, Chancellor from 1910 to 1913. The painting was offered to him by his students, former students and friends upon the occasion of his retirement as professor in 1919. The painter was A.F. Gips.
7. J.C. Dijkhoorn (1862–1941), Professor of Mechanical Engineering, Chancellor 1916–1919. By A.F. Gips, 1924.
8. C.J. van Nieuwenburg (1889–1985), Professor of Analytical Chemistry starting in 1920 and after 1949 in Microanalysis; Chancellor from May, 1940 to February, 1942. By Gerard de Zoete, 1951.
9. J.A. van der Kloes (1845–1935) Instructor (1882), later Professor in Building Materials, Sewers and Water Supply and in Planning and Budgeting. By Coen van Oven, 1925.

Paintings in the 'Common Room':

1. B.H. Pekelharing (1841–1922), Professor of Municipal, Administrative, Commercial and Institutional Law. By H.J. Haverman, 1902.
2. H.M. Luns, self-portrait just before his appointment as professor.
3. J.A.G. van der Steur (1865–1945), Professor of Architecture, Chancellor 1921–1922. By R.S. Bakels, 1936.
4. M. Tienstra (1895–1951), Professor of Surveying, Levelling and Geodesy, Chancellor 1946–1947. By W.G. Hofker, 1952. The painting was a gift from various student organizations made in October, 1953.
5. H.I. Waterman (1889–1961) Professor of Chemical Technology, Chancellor 1947–1948. By Wibbo Hartman, 1959.

J. Cardinaal

6. J. Cardinaal (1848-1922), vanaf 1894 hoogleraar in de zuivere en toegepaste wiskunde en de mechanica, rector-magnificus van 1910-1913. Het schilderij is hem aangeboden door zijn leerlingen, oud-leerlingen en vrienden bij zijn afsteden als hoogleraar in 1919. De schilder is A.F. Gips.
7. J.C. Dijkhoorn (1862-1941), hoogleraar werktuigbouwkunde, rector-magnificus 1916-1919. Door A.F. Gips, 1924.
8. C.J. van Nieuwenburg (1889-1985), vanaf 1920 hoogleraar in de analytische scheikunde en na 1949 in de micro-analyse, rector-magnificus van mei 1940 tot februari 1942. Door Gerard de Zoete, 1951.
9. J.A. van der Kloes (1845-1935), leraar (1882), later hoogleraar in de kennis en onderzoek van bouwstoffen, riolering en watervoorziening en het maken van bestekken en begrotingen. Door Coen van Oven, 1925.

H.M. Luns

6. H. ter Meulen (1871-1942), Professor of Analytical Chemistry and Building Material Chemistry, Chancellor 1931-1932. By Huib Luns.
7. J.G. Rutgers (1880-1956), Professor of Pure and Applied Mathematics and Mechanics, Chancellor 1933-1934. By W. van Wijngaarden, 1940.
8. A.C. Josephus Jitta (1887-1958) Extraordinary Professor of Municipal, Administrative and Commercial Law starting in 1932. In keeping with the occupation rules, he was fired in November 1940 because he was a Jew. The cancellation of his last lecture on November 23, 1940 led to the first public demonstration in Delft.

In addition to the paintings in the Middle Room there is also a bust of Prof. J.F. Klinkhamer (1854-1928), Professor of Architecture and History of Construction and in the Common Room there is a plaque of Jakob Kraus (1861-1951), Professor of Hydraulics, the last director of the Polytechnical School (1900-1905)

M. Tienstra

A.C. Josephus Jitta

Schilderijen in de 'Common room':

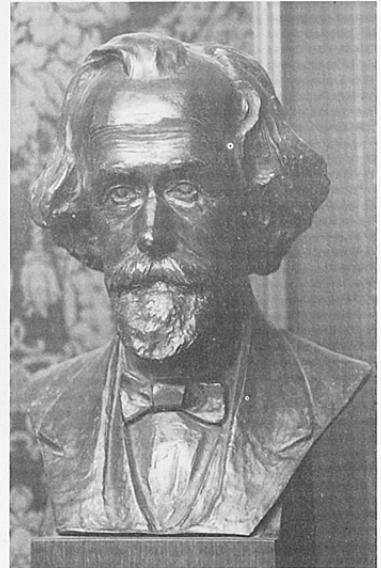
1. B.H. Pekelharing (1841-1922), hoogleraar in het staats-, administratief- en handelsrecht en de staathuishoudkunde. Door H.J. Haverman, 1902.
2. H.M. Luns, zelfportret kort voor de aanvaarding van het hoogleraarsambt.
3. J.A.G. van der Steur (1865-1945), hoogleraar in de architectuur, rector-magnificus 1921-1922. Door R.S. Bakels, 1936.
4. M. Tienstra (1895-1951), hoogleraar landmeten, waterpassen en geodesie, rector-magnificus 1946-1947. Door W.G. Hofker, 1952. Het schilderij is in oktober 1953 aangeboden door de verschillende studentenverenigingen.
5. H.I. Waterman (1889-1961), hoogleraar chemische technologie, rector-magnificus 1947-1948. Door Wibbo Hartman, 1959.
6. H. ter Meulen (1871-1942), hoogleraar analytische scheikunde en scheikunde der bouwstoffen, rector-magnificus 1931-1932. Door Huib Luns.

and the first chancellor of the Delft University of Technology (1905-1906). These two pieces are both the work of Prof. A.W.M. Odé, Instructor (and later Professor) of Sculpture.

7. J.G. Rutgers (1880-1956), hoogleraar zuivere en toegepaste wiskunde en de mechanica, rector-magnificus 1933-1934. Door W. van Wijngaarden, 1940.
8. A.C. Josephus Jitta (1887-1958), vanaf 1932 buitengewoon hoogleraar in staats-, administratief- en handelsrecht. Door een maatregel van de bezetter werd hij als Joods hoogleraar in november 1940 ontslagen. Het niet doorgaan van zijn laatste college op 23 november 1940 leidde tot het eerste openbare verzet in Delft.

Behalve schilderijen vindt men in de Middenzaal nog een borstbeeld van prof. J.F. Klinkhamer (1854-1928), hoogleraar architectuur en geschiedenis van de bouwkunst, en in de Common room een plaquette van Jakob Kraus (1861-1951), hoogleraar waterbouwkunde, de laatste directeur van de Polytechnische School (1900-1905) en de eerste rector-magnificus van de Technische Hogeschool (1905-1906). Deze beide werken zijn van de hand van prof. A.W.M. Odé, leraar, later hoogleraar, boetseren en beeldhouwkunst.

-

J.F. Klinkhamer

De twee
klimmende
leeuwen:
Oude Delft 91

The two
lions rampant:
Oude Delft 91

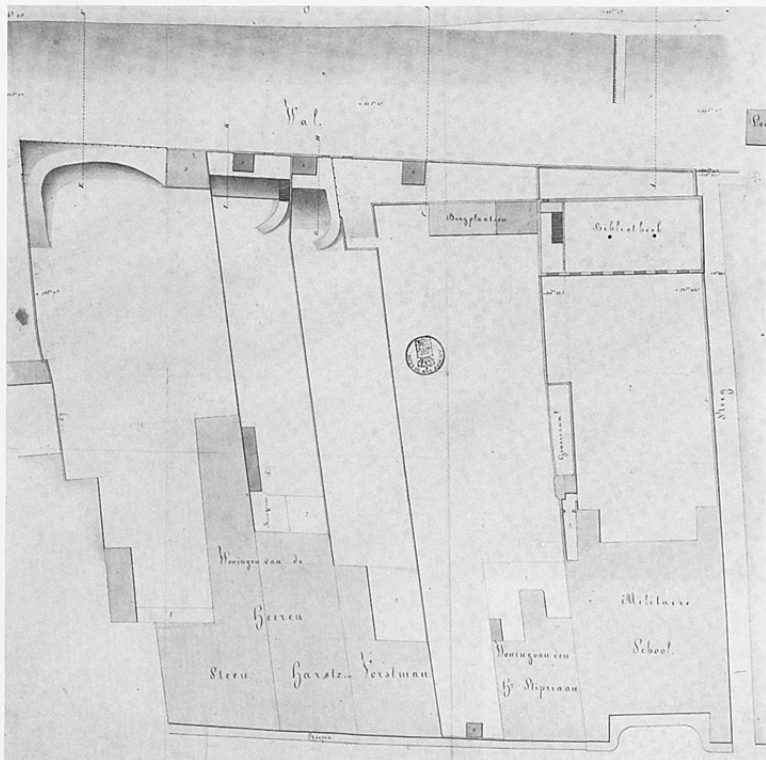
Oude Delft 89-91.

'Een onsmakelijk uiterlijk, eens een rijtje pittige 17de-eeuwsche geveltjes, die door platte lijst en pleisterkoek gemoderniseerd waren', typeerde J.H.W. Leliman in 1906 de gevel van Oude Delft 89-91; Henri Ett was het met hem eens: 'De trapegeveltjes werden gesloopt om plaats te maken voor de kleurloze, langgerekte gevel, welke nog altijd dit gedeelte van de Oude Delft ontsiert' schreef deze in zijn *Delfts Grachtenboek* van 1975. Een heel andere mening was H.H.R. Roelofs Heyrmans toegedaan, 'één

'It's tasteless; it was once a row of stylish, 17th century gables but was modernized with straight moulding and miserable plaster work.' This was the description of J.H.W. Leliman in 1906 of the facade of Oude Delft 89-91. Henri Ett agreed with him. 'The step gables were removed and replaced with an uninteresting, long, straight facade, which is an eyesore to this part of Oude Delft,' he wrote in his *Delfts Grachtenboek* in 1975. H.H.R. Roelofs Heyrmans was of a completely different opinion. 'One of the best

Plattegrond van de Artillerieschool en de vier door het Rijk gekochte huizen, gemaakt in 1828. De namen in de huizen zijn die van de laatste bewoners. De schoenmaker Johannes Steen bewoonde het huis Spiering, de koopman Paulus Albertus Hartz dat van Van Aalst en de chirurgijn Johannes Gerardus Vorstman de voormalige brouwerij bij de Twee Klimmende Leeuwen.

1828 plan of the Artillery School and of the four houses purchased by the government. The names on the houses are those of the last inhabitants: the cobbler Johannes Steen lived in Spiering, the salesman Paulus Albertus Hartz in Van Aalst, and the surgeon Johannes Gerardus Vorstman in the former brewery the Two Lions Rampant.

van de uiterlijke verbeteringen, door al deze verbouwingen gemaakt, was het betere aanzien dat de façade er door kreeg, die nu een lang geheel vormde' schreef hij in het Gedenkboek naar aanleiding van de oprichting van de Technische Hogeschool. Deze gevel, die ontworpen is door de architect prof. G.J. Morre in 1875, is of men hem nu mooi of lelijk vindt, toch één van de meest opvallende aan de Oude Delft, juist vanwege zijn lengte van ca. 60 meter. Het is onmogelijk er een totaalbeeld van te krijgen, zelfs niet van de overzijde van de gracht. Hij buigt licht

improvements achieved by all of the renovations was the improved appearance of the facade which now had a long, unified line', he wrote in the memorial volume upon the opening of the Delft University of Technology. This facade, whether one finds it beautiful or ugly is nonetheless one of the most striking on Oude Delft, precisely because of its length (about 60 meters). It is impossible to get a view of it all, even from the opposite side of the canal. It bends slightly along with the canal and gives the impression to the passer-by of being endlessly long. This

met de gracht mee, zodat men bij het erlangs lopen de indruk krijgt dat hij oneindig lang is. Een effect dat versterkt wordt door de horizontale lijnen en het regelmatige ritme van de ramen. Omdat het pand twee ingangen heeft, heeft het twee huisnummers; vóór de invoering van de huisnummering stonden er op deze plaats echter vijf verschillende huizen. Door zijn labyrint van gangetjes en trapjes toont het huidige gebouw duidelijk dat er geen sprake is geweest van volledige afbraak van de oorspronkelijke bebouwing en herbouw. In dat geval zou de indeling efficiënter geweest zijn dan nu het geval is. Elke gebruiker verbouwde het één en ander, grootscheepse verbouwingen en gedeeltelijke nieuwbouw in 1843-1845 en 1875-1877 maakten de zaak nog ingewikkelder.

Overzicht

Bewoner 1767	Lengte	Gekocht door de stad Delft	Huisnr.
Kraeyvanger	21 m	1814	95
Van Ruyven	12 m	1842	93
Weveringh	22 m	1842	91 (noord)
Van Aalst	11,5 m	1842	91 (midden)
Spiering	17,5 m	1842	91 (zuid)
Van Hoorn	5 m	1875	89 (noord)
De Vogel	6,5 m	1875	89 (zuid)

Het breedste en meest interessante huis van het complex 89-91 is de brouwerij van Adriaan Weveringh. Dit is het enige waarvan een naam bekend is geworden: de Twee Klimmende Leeuwen, voorheen de Vergulde Buys. De brouwerij de Vergulde Buys (of alleen Buys) is evenals de Hartshoorn en de Rosbel kort na de brand van 1536 opnieuw opgebouwd. De eigenaar ervan was in die tijd een zekere Cornelis Pietersz. In 1600 is Arent Jansz. van der Vorst brouwer in de Buys. Hij overleed in 1635 en werd opgevolgd door Claes Arentsz. van der Linde, die er tot zijn dood in 1655 bleef. Bij de openbare verkoop die in 1656 volgde bleef de

effect is reinforced by the horizontal lines and the regular rhythm of the windows. Since the building has two entrances, it has two house numbers. However, before house numbers were used, there were five different houses on this spot. With its labyrinth of halls and stairways the present-day building shows that those early houses were never completely torn down. Had that been the case, the arrangement of rooms would be more efficient than it is. Everyone who used it rebuilt it, and a large-scale reconstruction and addition in 1843-1845 and 1875-1877 complicated matters even more.

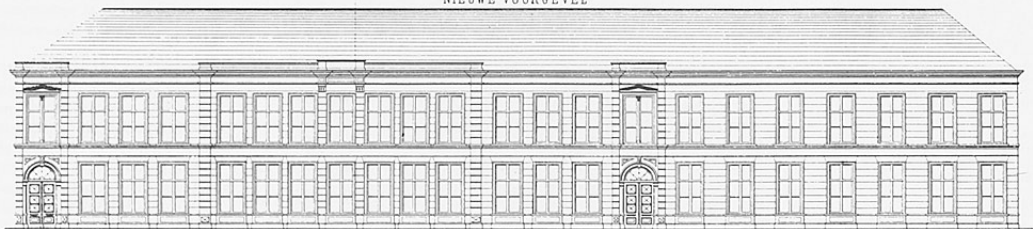
Overview

Inhabitant in 1767	Length	Pur- chased by the city of Delft	House Number
Kraeyvanger	21 m	1814	95
Van Ruyven	12 m	1842	93
Weveringh	22 m	1842	91 (north)
Van Aalst	11.5 m	1842	91 (middle)
Spiering	17.5 m	1842	91 (south)
Van Hoorn	5 m	1875	89 (north)
De Vogel	6.5 m	1875	89 (south)

The widest and most interesting house of the complex 89-91 is the Adriaan Weveringh brewery. This is the only one whose name is known, The Two Lions Rampant; before that, the Gilded Ship. The Gilded Ship (or just Ship) brewery, just like the Hart's Horn and Horsebell, was rebuilt shortly after the fire of 1536. The owner in those days was Cornelis Pietersz. In 1600, Arent Jansz. van der Vorst is the brewer in the Ship. He died in 1635 and was succeeded by Claes Arentsz. van der Linde who lived there until his death in 1655. At the public sale in 1656, the brewery stayed in the family. It was bought by Maritje Claesdr. van Rotteveel, the mother of Frans Pietersz. van Hurck who had married Machtelt, the daughter of Claes van der Linde in 1651. Undoubt-

NIEUWE VOORGEVEL

brouwerij in de familie. Hij werd gekocht door Maritje Claesdr. van Rotteveel, de moeder van Frans Pietersz. van Hurck, die in 1651 met Machtelt, de dochter van Claes van der Linde getrouwd was. Ongetwijfeld werd de brouwerij door hun moeder gekocht omdat ze zelf niet over voldoende financiën konden beschikken. De koopsom was 14.000 gulden, waarbij nog 3.000 gulden kwam voor brouwersgereedschap. In de achttiende eeuw verwisselde de brouwerij, inmiddels aangeduid als De Twee Klimmende Leeuwen, vele malen van eigenaar. De erfgenamen

edly, their mother purchased the brewery because they did not have sufficient funds themselves. The purchase price was 14,000 guilders, with an additional 3,000 guilders for brewery equipment.

In the eighteenth century, the brewery (which in the meantime come to be known as the Two Lions Rampant) changed owners many times. The heirs to Van Hurck sold 'the houses, land and brewery called the Two Lions Rampant along with its garden, barn and coach house in the back' to Antonij Nieuwland in 1719. He paid 8,000 guilders for it and sold it again

Van Hurck verkochten in 1719 'de huysinge, erve en brouwerije genaemt de Twee Klimmende Leeuwen, met een tuyn, stallinge en koetshuys daer agter' aan Antonij Nieuwland. Hij betaalde er 8.000 gulden voor en verkocht het na drie jaar voor 12.000 gulden. De koper was Abraham Guiljaemz. van Bleyswijck, telg uit een zeer aanzienlijk Delfts patriciërs-geslacht, die op 70-jarige leeftijd afstand deed van zijn plaats in de raad. Van Bleyswijck liet in de tuin twee stenen tuinhuisjes en in 1737 een nieuwe paardenstal bouwen. Hij overleed in 1739, zijn weduwe verkocht de brouwerij toen aan Johan Herman Bosé, die in 1742 gevolgd werd door Adriaen Weveringh. Bosé had de zaak waarschijnlijk niet zo goed onderhouden, hij had er 14.000 gulden voor betaald, maar kon er drie jaar later slechts 7.700 gulden voor krijgen. De nieuwe eigenaar was behalve brouwer ook nog schout van Voorburg, bewindhebber van de Westindische Compagnie en namens de stad Delft afgevaardigde bij de Staten Generaal. Na zijn dood in 1768 zette zijn weduwe de zaak nog negen jaar voort tot 1777 en verkocht daarna het huis aan Anthonij Callenburgh Baartmans voor 14.000 gulden. In de verkoopakte is sprake van een gerstkelder en vijf à zes bierkelders, de brouwerij blijkt dus nog steeds in bedrijf. Twaalf jaar later betaalde Johannes Hermanus Frerking er slechts 6.000 gulden voor, er is dan slechts sprake van een huis en erve, daarachter gelegen pakhuizen, tuinhuis, koetshuis en stal. Tussen 1777 en 1789 is de brouwerij dus uitgebroken. Wanneer het huis in 1806 opnieuw verkocht wordt blijkt het beschreven te worden als een prettig woonhuis, met in de tuin een tuinkamer die een 'alleraangenaamst uitzigt' heeft over de singel op de Buitenwatersloot en het plein voor de Waterslootse poort. Het huis met vijf pakhuizen en verdere toebehoren kost in dat jaar slechts 5.100 gulden. De eigenaar wordt dr. Abraham van Stipriaan Luiscius, die sedert 1798 in het huis de Dubbele Sleutels woonde (Oude Delft 93).

three years later for 12,000 guilders. The purchaser was Abraham Guiljaemz. van Bleyswijck, scion of a prominent Delft patrician family, who stepped down from his position on the city council at the age of 70. Van Bleyswijck built two stone gazebos and in 1737, a new horse barn. He died in 1739. His widow sold the brewery to Johan Herman Bosé, who was followed in 1742 by Adriaen Weveringh. Bosé must not have kept things up very well; he bought the place for 14,000 guilders, however, three years later he could only get 7,700 guilders for it. In addition to being a brewer, the new owner was sheriff of Voorburg, director of the West Indies Company and representative of the city of Delft at the Estates General. After his death in 1768 his widow continued the business for nine years until she sold the house in 1777 to Anthonij Callenburgh Baartmans for 14,000 guilders. In the contract of sale there is mention made of a barley cellar and five to six beer cellars; the brewery must have still been active. Twelve years later Johannes Hermanus Frerking paid only 6,000 guilders for it, at which time there is only mention of a house and property, storage houses behind it, a gazebo, coach house and barn. At some point between 1777 and 1789 the brewery must have been discontinued. When the building was resold in 1806, it was described as a pleasant dwelling with a gazebo in the garden that had 'the most wonderful view' of the Buitenwatersloot canal and of the square in front of the Watersloot gate. The house with its five storage houses and other fixtures cost only 5,100 guilders that year. The new owner was Abraham van Stipriaan Luiscius who had been living in the Double Keys (Oude Delft 93) since 1798. Abraham van Stipriaan Luiscius was a well-known doctor in Delft at the turn of the nineteenth century. After his studies in Leiden he came to Delft in 1789 as city physician. The next year he was appointed city lecturer in chemistry and gave an inaugural speech on 'The Importance of Chemistry in General and its Influence on

Abraham van Stipriaan Luïscius was een bekende arts in Delft rond de eeuwwisseling van de achttiende naar de negentiende eeuw. Na een studie in Leiden had hij zich in 1789 als stads-geneesheer te Delft gevestigd. In het volgende jaar aanvaardde hij het ambt van stedelijk lector in de scheikunde met een redevoering over 'het nut der scheikunde in het algemeen en over derzelver invloed op de geneeskunst in het bijzonder'. Bekendheid kreeg hij door de uitvinding van een bathometer (een soort dieptemeter), die op de nijverheidstentoonstelling te Utrecht (1808) een zilveren ereprijs kreeg. Een ander soort bekendheid kreeg hij omstreeks 1800 door de verkoop van brokken met de naam 'Stipriaantjes'. Deze waren gemaakt met een door Van Stipriaan Luïscius opgegeven recept voor verkoudheid. Tot ca. 1890 waren ze verkrijgbaar bij een banketbakker in de Choorstraat. Van 1795 tot 1820 was hij regent van de Fundatie van Renswoude, in die hoedanigheid kocht hij in 1803 het grote huis dat later het hoofdgebouw van het IHE zou worden. Abraham van Stipriaan Luïscius verkocht in 1828 zijn woonhuis aan het rijk, tevens de drie ten zuiden daarvan gelegen huizen kocht (nl. de voormalige brouwerij de Twee Klimmende Leeuwen van Weveringh en de huizen Van Aalst en Spiering). Deze huizen waren bedoeld voor de kweekschool voor onderofficieren, maar na het niet doorgaan daarvan deden ze dienst als bijgebouwen voor het tijdelijk militair hospitaal.

In 1842 kocht de stad Delft de vier huizen voor de Koninklijke Academie. Het woonhuis van Van Stipriaan Luïscius werd ingericht als woning voor de directeur van de Academie. De oude brouwerij de Twee Klimmende Leeuwen is ca. 1843 tot de grond afgebroken. In plaats ervan kwam een gebouw met twee grote zalen op elke verdieping (de huidige laboratoria). Dit gebouw deed dienst als werkplaats, waar maten en gewichten, wiskundige en andere instrumenten voor de Academie vervaardigd werden. Ook de huizen

Medecine in Particular'. He became famous for his invention of a bathometer (a sort of depth finder) which won a silver prize at the Technical Exhibition in Utrecht (1808). He was also renowned for the sale of 'Stipriaantjes', which were small lozenges made from his prescription and supposedly good for the relief of cold symptoms. Up until about 1890 they were available at a bakery on Choorstraat. From 1795 to 1820 he was regent of the Renswoude Foundation and in this capacity purchased the large house in 1803 that would later become the main building of the IHE.

Abraham van Stipriaan Luïscius sold his house in 1828 to the government, which bought the three houses to the south of his at the same time (that is, the former brewery the Two Lions Rampant/Weveringh house and the Van Aalst and Spiering houses). These buildings were intended for the training school for non-commissioned officers, but when nothing came of that plan, they served as an annex for the temporary military hospital.

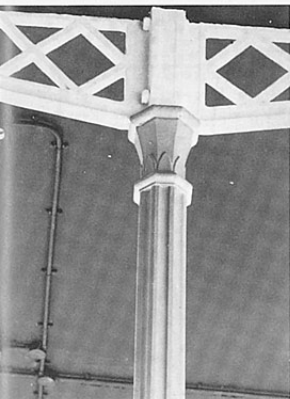
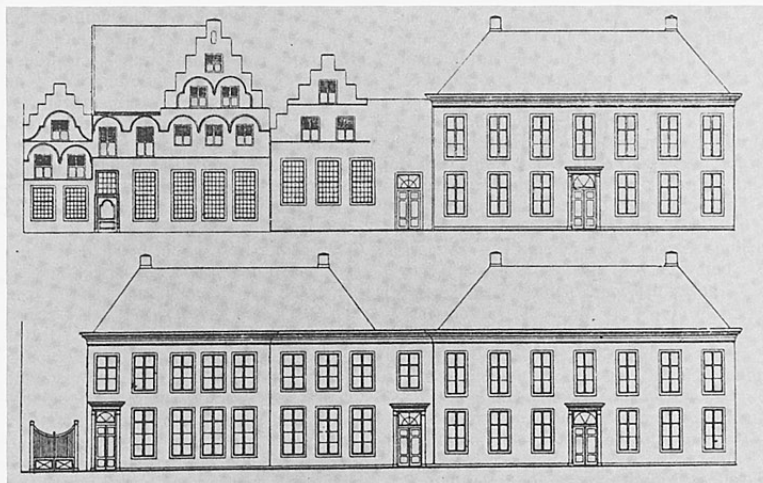
In 1842 the city purchased the four buildings for the Royal Academy. Van Stipriaan Luïscius's house was set up as the director's living quarters. The old brewery, the Two Lions Rampant, was levelled in about 1843. In its place came a structure with two large rooms on each floor (the current laboratories). This building served as a shop where weights and measures, mathematical instruments and other equipment was made. The Van Aalst and Spiering houses were also put into use by the Academy. The narrow doors and small windows, however, did not facilitate teaching and afforded little light for the model collection. Director Lipkens drew up the renovation plans himself, part of which included replacing the step gables with a straight facade which would connect to the facade of the new shop.

The *kolfbaan*, a long room one storey high behind the Spiering house was set up as a laboratory.

As part of the reconstruction of the Van Aalst and Spiering houses, a new load-

Gevel van Oude Delft 89-91 in 1845 naar een tekening van A. Lipkens.

Gable of Oude Delft 89-91 in 1845 from a drawing by A. Lipkens.

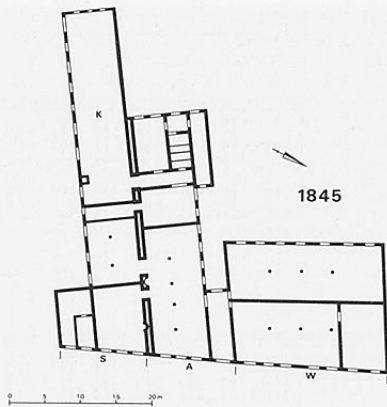
Deel van de gietijzernen draagconstructie in Oude Delft 91.

Part of the cast-iron supporting construction in Oude Delft 91.

Van Aalst en Spiering waren door de Academie in gebruik genomen. De smalle deuren en de kleine ruitjes waren grote beletselen voor de te geven lessen en namen het nodige licht voor de modellenverzameling weg. Directeur Lipkens ontwierp zelf een plan voor de verbouw, waarbij de nog bestaande trapegevels vervangen werden door een strakke gevel, die aansloot bij de gevel van de nieuwe werkplaats. De kolfbaan, een lange zaal van één verdieping achter het huis Spiering, werd ingericht als laboratorium. Bij de verbouwing van de huizen Van Aalst en Spiering is een nieuwe draagconstructie voor de verdieping toegepast. De vloer wordt gesteund door gietijzernen tralieliggers, die staan op dunne gietijzernen kolommen met een onderlinge afstand van ca. 3,7 meter. Twee van zulke rijen kolommen en liggers zijn aangebracht. Eén ervan is duidelijk te zien in de koffieruimte en de stafkamer. De andere strekt zich uit door de huidige kamers van J. Klein en L.A. van Duijl. Gietijzernen balken en liggers zijn in Nederland in verdiepinggebouwen weinig toegepast in

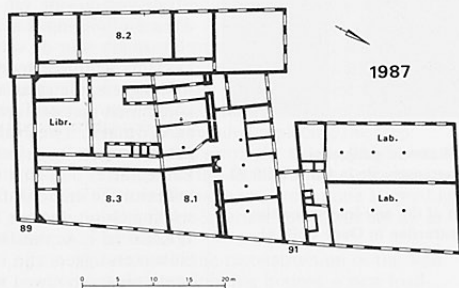
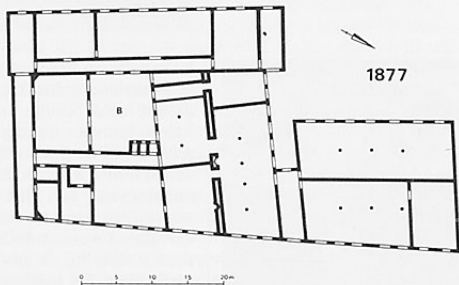
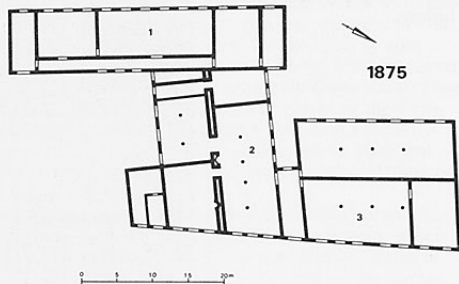
bearing construction for the first storey was designed. The floor is supported by cast iron lattice beams that rest on thin cast iron pillars spaced approx. 3.7 meters apart. Two rows of these beams and pillars were put in place. One can be clearly seen in the coffee and staff rooms. The other stretches through the current offices of J. Klein and L.A. van Duijl. Cast iron beams and pillars are not very common in multi-storeyed construction in The Netherlands in contrast to other countries, for example, Great Britain. Oude Delft 91 is the oldest known building in The Netherlands with such a construction and is therefore, despite all of its renovations and changes, still a Dutch industrial archeology monument.

In 1864 a new building for the Polytechnical School was constructed on Westvest in which the chemistry department was housed. This structure was further expanded in 1874 making the old laboratory on Oude Delft no longer necessary. In the following years it was taken down, along with the rear section of the adjacent building. Following the plans

Situatie in 1845. Het nieuwe gebouw (W) neemt niet alleen de plaats in van De Twee Klimmende Leeuwen, maar ook de open ruimte die er tussen deze brouwerij en de woning van de directeur was (zie de plattegrond uit 1828). De huizen Van Aalst (A) en Spiering (S) zijn nog duidelijk herkenbaar. De kolfbaan (K) werd gebruikt als laboratorium.

1845: the new building (W) takes the place not only of the Two Lions Rampant but also the area between the brewery and the director's house (see the 1828 plan). The house Van Aalst (A) and Spiering (S) are easier to recognize. The 'kolfbaan' (K) [a long room for the game of kolf] was used as a laboratory.

tegenstelling tot bijv. Groot-Brittannië. Oude Delft 91 is het oudst bekende gebouw in Nederland met zo'n constructie en is daarom ondanks zijn vele verbouwingen toch een monument voor de industriële archeologie in Nederland. In 1864 was er voor de Polytechnische School een nieuw gebouw aan de Westvest neergezet waarin de afdeling Scheikunde kwam. Dit gebouw werd in 1874 verder uitgebreid, het oude laboratorium aan de Oude Delft werd toen overbodig. In de volgende jaren werd het afgebroken, alsmede het achtergedeelte van het pand eraan. Naar ontwerp van prof. G.J. Morre bouwde men een langwerpige gebouw evenwijdig aan de Oude Delft. In 1876 werd dit in gebruik genomen door de afdeling Bouwkunde. Voor verdere uitbreiding waren ook de twee kleine huizen ten zuiden ervan (Van Hoon en De Vogel) aangekocht en afgebroken. Op de vrijgekomen plaats kwam in 1876 een nieuw gebouw, waarin de afdeling Weg- en Waterbouw een plaats vond. Om in het uiterlijk van de gevel aan de Oude Delft geen tweedeling te krijgen liet de architect de gehele gevel van een nieuwe pleisterlaag voorzien. Het is deze vernieuwde gevel die zulke verschillende reacties opwerpt. Het was de bedoeling dat het nieuwe gedeelte een toegang had via de deur nr. 89. Een aansluiting tussen het oude gedeelte (nr. 91) en dat nieuwe gedeelte was er oorspronkelijk ook niet. Bij een latere verbouwing is de huidige weinig optimale verbinding met trapjes en gangetjes gemaakt. Tot en met 1969 is het gebouw in gebruik gebleven bij de afdeling Bouwkunde, zij het dat door de groei van die afdeling grote delen elders in de stad gehuisvest werden. In de noordelijke vleugel van Oude Delft 91 is al deze jaren de boetseerzaal gevestigd. Deze ruimte was al gauw te klein. De hoogleraar boetseren en beeldhouwkunst, prof. A.W.M. Odé, schreef hierover: 'mijn afdeling beschikt over zoo weinig ruimte dat de zaal voor het boetseeren evenals mijn cabinet bijna

of Prof. G.J. Morre, a long, rectangular building parallel to Oude Delft was put up. In 1876 this was put into use by the Architecture Department. To make room for further expansion the two small houses to the south (Van Hoon and De Vogel) were purchased and taken down. In their place came a new edifice that would house the Highway and Waterway Department. Not wanting to break up the line of the facade on the Oude Delft side, the architect had a new layer of plaster applied to the whole width. It is this renovated facade that has elicited such differing reactions.

The new section was supposed to use the entrance of number 89. Originally there was no connection between the old section (nr. 91) and the new section. A later renovation provided the current, less than satisfactory passageway of stairs and hallways.

Until 1969 the building was used by the Architecture Department; as that department grew, more room was found for it elsewhere in the city. The northern wing of Oude Delft 91 was during all those years the sculpture room. This space was soon too small. The sculpture professor, A.W.M. Odé, wrote about the situation: 'My department has so little space that the sculpture room as well as my office look something like a packing house'. After other departments had been moved, there was yet another renovation in 1924. This brought into being the present-day room arrangement on the main floor of the west wing with the lecture hall 8.2 and the office of Prof. Alaerts. The consoles decorated with busts that support the ceiling beams in this room were probably added as part of this remodeling. The office was being used at the time by J.F. Klinkhamer, professor of architecture. Even though he became emeritus professor in 1924, as late as 1935 the room was still known as 'Klinkhamer's Office'. A bust of Prof. Klinkhamer, sculpted by his colleague Odé, can be found in the Middle Room of the main building.

The largest part of the upper floor was

< Situatie in 1875. 1. Gebouw voor bouwkunde; 2. modelmakerij; 3. boetseerzaal.

< Layout in 1875: 1 Architecture Building; 2 Making models; 3 Sculpture room.

< Situatie in 1877. Door de nieuwe aanbouw voor Weg- en Waterbouwkunde ontstond een binnenplaats (B).

< Layout in 1877; the addition of a wing for the Highway and Waterway Dept. brought about an inner court (B).

< De huidige indeling.

< Present-day layout.

De voorzaal op de begane grond van Oude Delft 91 in 1930.

The front room on the main floor of Oude Delft 91 in 1930.

Koppen op de consoles in het kabinet Klinkhamer uit ca. 1924.

Busts on the consoles in the Klinkhamer Room, ca. 1924.

het aanzien van een pakhuis hebben'. Na een verhuizing van andere afdelingen vond er in 1924 weer een verbouwing plaats. Bij deze verbouwing ontstond de huidige indeling van de begane grond van de westvleugel met de collegezaal 8.2 en de kamer van prof. Alaerts. De met koppen versierde consoles, die in deze kamer de plafondbalken ondersteunen, zullen bij deze verbouwing zijn aangebracht. De kamer was in die tijd in gebruik bij prof. J.F. Klinkhamer, hoogleraar in de architectuur; hoewel hij al in 1924 met emeritaat ging stond de kamer ca. 1935 nog bekend als 'kabinet Klinkhamer'. Een borstbeeld van prof. Klinkhamer, gemaakt door zijn collega Odé, staat in de Middenzaal in het hoofdgebouw. Het grootste deel van de bovenverdieping van het gebouw is vanaf 1945 ingericht als studentenhuis. De studenten gaven er in 1953 de naam 'Engelenbak' aan. Zij hebben hun ingang op nr. 89. Voor de afdeling Bouwkunde kwam in 1969 een nieuw gebouw aan de Berlageweg gereed. Met uitzondering van de sectie restauratie, die nog enige tijd in Oude Delft 75 bleef, verhuisden alle secties naar de nieuwbouw. Oude Delft 91 kwam toen vrij voor het IHE, dat het in 1970 in gebruik nam.

given over to student rooms in 1945. The students christened it 'Engelenbak' (The Gods, the Gallery) in 1953. They use nr. 89 as their entrance.

A new home on Berlageweg was prepared for the Architecture Department in 1969. With the exception of the Restoration Section, which remained in Oude Delft 75 for some time, all sections moved to the new building. Oude Delft 91 then was available for the IHE, which moved in in 1970.

Het huis genaamd Portugal: Oude Delft 75

The house named Portugal: Oude Delft 75

Oude Delft 75

Het gebouw dat het laatst door het IHE in gebruik is genomen is het huis genaamd Portugal aan de Oude Delft 75. Dit huis was tot 1917 particulier woonhuis. In dat jaar kocht de Technische Hogeschool het en maakte het geschikt voor het onderwijs in de decoratieve kunst. De vele ingemetselde en op andere wijze in het huis aangebrachte bouwfragmenten getuigen daar nog steeds van. Op 17 november 1917 hield prof. Th.K.L. Sluiterman, hoogleraar in de decoratieve kunst en ornamenttekenen, de openingsrede. Zijn rede, die onder meer een

The last building that the IHE took over is the house named Portugal on Oude Delft 75. This house was a private dwelling until 1917. In that year the Delft University of Technology purchased it and made it usable for Decorative Art classes. All the brickwork and building variations are still a witness to this transformation. On November 17, 1917 Prof. Th.K.L. Sluiterman, professor in Decorative Art and Ornamental Drawing, made the opening speech. His speech, which includes a history of the house, appeared in book form in the same year. As part of his presentation, Sluiterman had a plank prepared with a list of the names of the former owners. In our sketch of the history of the building, we shall follow the list on this plank:

'The Portugal House belonged to, respectively:

'1556: Frans Pietersz., corn salesman'
The former Portugal House, actually the Arms of Portugal, was in the possession of the Overschie family at the end of the sixteenth century. The father, Frans Pietersz. was a grain merchant the son, Pieter Franz. was probably a brewer. Before 1600 the brewery closed and the house became a private dwelling for a series of Delft patrician families.

'1590: C.A. van Adrichem, burgomaster of Delft'

Pieter sold the house in 1590 to his uncle, Claes Adriaensz. van Adrichem, alderman and councilman of Delft.

'1670: W. van der Hoeft, high bailiff and supreme dike-reeve of Delft'

After van Adrichem's death the house

Het Pais Portugal

behoorde achtereenvolgens aan

Frans Pietersz. ¹⁵⁷⁵ korenkooper.

Mr. A. van Adrichem, ¹⁵⁹⁰ burgemeester v. Delft.

Mr. W. van der Boeff, ¹⁵⁹⁰ hoogbaljaw en
opperdijkgraaf van Delft.

Mr. J. Meermap, ¹⁶⁰⁶ secretaris v. h. hoogheerraad =
schap v. Delftland, die het in 1607 deed verboouwen.

Mr. Ph. Dedel, ¹⁶⁰⁶ oud-schepen der stad Delft, die
van 1735-1739 de Ambonkamer deed inrichten.

Jonkerouwe A. C. P. van Kinschof, ¹⁶⁰⁶ gebawd met
O. C. P. Cloof, heer van Nieuwerkerk.

Mr. G. B. Emants, ¹⁶⁰⁶ raad en pensionaris van Delft.

Mr. W. van der Goes, ¹⁷⁹¹

Mr. C. van der Goes, ¹⁸⁰⁶

Hr. Mr. H. van der Goes van Paters,
die het op nieuw in- en uitwendig deed verboouwen.

Mr. A. C. Carlman, ¹⁸⁰⁶ Civiel en Bouwk. Ingenieur.

het werd aangekocht in 1917 door den Staat, die het

deed inrichten voor het onderwijs in de Decoratieve

Kunst der Technische Hoogeschool.

◁ Gedenkbord in het trappenhuis.

◁ Memorial plaque in the staircase.

Het sprekende wapen van
Jacob Meerman.

The Meerman coat of arms depicts
its name: Meerman = Merman.

geschiedenis van het huis omvatte, is nog in hetzelfde jaar in boekvorm uitgegeven. Naar aanleiding van zijn geschiedkundig onderzoek naar het huis liet Sluysterman een bord vervaardigen met de namen van de voormalige eigenaars. In onze geschiedenis van het gebouw zullen we de tekst van dit bord volgen.

'Het huis Portugal behoorde achtereenvolgens aan:'

'1556: Frans Pietersz. korenkooper'

Het oude huis Portugal, eigenlijk het Wapen van Portugal, was aan het eind van de zestiende eeuw in bezit van de familie Overschie, vader Frans Pietersz. was korenkoper, de zoon Pieter Fransz. was vermoedelijk brouwer. Reeds voor het jaar 1600 was de brouwerij al gestopt. Het huis werd woonhuis voor Delftse patriciërs.

'1590: C.A. van Adrichem, burgemeester v. Delft'

Pieter verkocht het huis in 1590 aan zijn oom Claes Adriaensz. van Adrichem, raad en schepen van Delft.

'1670: W. van der Hoeff, hoogbaljuw en opperdijkgraaf van Delft'

Na zijn dood kwam het huis in handen van zijn kleinzoon Willem van der Hoeff, baljuw en dijkgraaf van Delfland (de tekst op het bord is niet juist). Zijn dochter Catharina van der Hoeff, gehuwd met mr. Gijsbrecht van Beresteyn, raad en vroedschap van de stad Delft verkreeg het huis in 1670.

'1696: Mr. J. Meerman, secretaris v.h. hoogheemraadschap v. Delfland, die het in 1697 deed verbouwen'

Mr. Jacob Meerman, secretaris van het hoogheemraadschap van Delfland, kocht in 1696 het huis vanouds genaamd Portugal van de weduwe van Gijsbrecht van Beresteyn en het huis op de hoek van de Poppesteeg van Adriaen van Assendelft. In de volgende jaren kocht hij nog enkele huisjes in de Poppesteeg. Hij liet alle huizen afbreken en er een nieuw groot huis bouwen. De nieuwbouw kostte hem meer dan 35.000 gulden. Het nieuwe huis werd aangeduid met de naam van het belangrijkste afgebroken huis: Portugal.

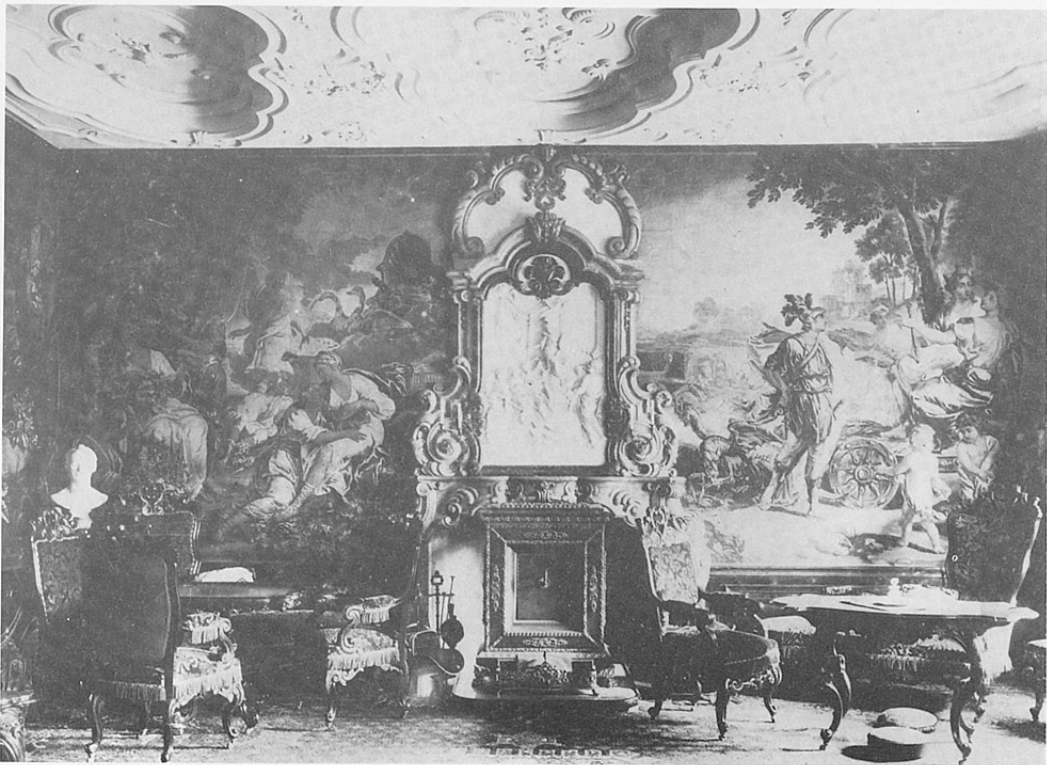

D' HEER EN M: JACOB MEERMAN
SECRETARIS VAN 'T HOOGE HEEMRAEDSCHAP
VAN DELFLANT.

came into the possession of Willem van der Hoeff, bailiff and dike-reeve of Delfland (the 'Delft' on the plank is incorrect). His daughter Catharina van der Hoeff, took over the house in 1670; she was married to Gijsbrecht van Beresteyn, council and alderman of the city of Delft.

'1696: J. Meerman, Secretary of the Water Board of Delfland; he rebuilt the house in 1697'

Jacob Meerman, Secretary of the Water Board of Delfland bought the house long known as Portugal in 1696 from the widow of Gijsbrecht van Beresteyn. He also bought the house on the corner of Poppesteeg from Adriaen van Assendelft. In the

De Ambonkamer vóór 1897.

The Ambon Room before 1897.

'Mr. Ph. Dedel, oud-schepen der stad Delft, die van 1735-1739 de Ambonkamer deed inrichten'

Lang kon Meerman niet van zijn nieuwe huis genieten, hij overleed op 15 oktober 1712. Na zijn dood werd zijn 'groot aensienlijk ende nieuw getimmert huys en erve, eertijds genaemt Portugael' op een openbare veiling in 1713 verkocht voor 22.000 gulden. De nieuwe eigenaar is mr. Philip Willemsz. Dedel (ook: d'Edel), raad en schepen van Delft, die gehuwd was met Anna Catharina Meerman, dochter van Jacobs neef Jan Meerman. Ook Dedel woonde er slechts korte tijd, hij overleed in 1725. Hij kan daarom ook niet degene zijn die in de periode 1735-1739 de Ambonkamer liet inrichten, zoals door Sluyterman werd aangenomen en op het gedenkbord is geplaatst.

Voor de Ambonkamer is Dedels schoonzoon verantwoordelijk: Gaspar Rudolph van Kinschot, die met Catharina Maria Dedel huwde op 19 mei 1725, anderhalve maand na het overlijden van haar vader. Van Kinschot was ook niet de eerste de beste; hij was secretaris van Delft, ambachtsheer van Nieuwerkerk, Zuid-Schalkwijk en Vijfhuizen 'gelegen aan de groote Leidsche Meer, strekkende van het ambacht van Sloten tot het Spaarne', baljuw, schout en dijkgraaf der Stede en Lande van Oudewater, Bewindhebber der Westindische Compagnie ter Kamer op de Maze, Hoofdingeland van Delfland. Van Kinschot is de schrijver van de *Beschrijving der stad Oudewater* uit 1747. Omstreeks 1738 liet hij één van de achtervertrekken van zijn huis voorzien van een betimmering van Ambons hout, een grijsmarmere gebeeldhouwde schoorsteenmantel met wit marmere basreliëf, van kostbare gobelins, een rijk bewerkt plafond en kostbare meubelen. Het geheel kostte hem bijna 10.000 gulden. Naar de betimmering wordt de kamer Ambonkamer genoemd. Van Kinschot overleed in 1748, zijn weduwe in 1772.

'1772: Jonkvrouwe A.C.P. van Kinschot, gehuwd met O.C.G. Cloot, heer van Nieuwerkerk'

next years he purchased a few small houses on Poppesteeg. He had all of the structures taken down and put up a large new house in their place. The new construction cost him more than 35,000 guilders. The new house was referred to by the name of the most important of the old houses: 'Portugal'.

'Ph.Dedel, former council of the city of Delft; at his initiative, the Ambon Room came into being.'

Meerman was not able to enjoy his house for long; he died on October 15, 1712. After his death his 'extremely attractive

Het huis Portugal en de heerlijkheden kwamen na de dood van de weduwe Van Kinschot aan haar nicht Anna Catharina Philippina van Kinschot, die een jaar na haar tante overleed op 31-jarige leeftijd. Zij was op 9 november 1772 getrouwd met de heer mr. Otto Cornelis Gerardus Cloot, kapitein van een compagnie schutters te Delft en na de dood van zijn vrouw heer van Nieuwerkerk, Zuid-Schalkwijk en Vijfhuizen. De nieuwe eigenaar O.C.G. Cloot de Nieuwerkerk, zoals hij zichzelf noemde, verkocht het huis al snel aan mr. Guillaume Balthazar Emants.

'1774: Mr. G.B. Emants, raad en pensionaris van Delft'

Speciaal werd in het koopcontract bepaald dat bij de koop inbegrepen zijn 'alle de spiegels in de Penanten en in de schoorstenen, de schildereien boven de schoorstenen en deuren, alle de behangzels, alle de planken en stellingen in kasten en kelders, het vloertapijt in de grote beneden voorkamer, het vloertapijt in de beneden agter kamer met Ambonsch hout gelambriseert, de groene damaste zijden gordijnen in laagstem. kamer, de portieres en gordijnen in den eetzaal, langwerpige tapijtte op een bovenkamer, de gordijnen voor de bedsteden op de meidenkamer, de penantafels in de beneden voorkamer en Ambons houten kamer, de twaalf stoelen in de kleine beneden voorkamer, de vloermat in den eetzaal, de voorhuisbank en lantaarn in de vestibule, de hordens in de voorkamer en chasinetten in de gang'. Dit alles kostte de nieuwe eigenaar 23.200 gulden.

'1791: Mr. W. van der Goes' Emants verkocht het huis in 1792 voor 12.000 gulden aan Willem van der Goes, penningmeester van Delfland en secretaris van Hof van Delft.

'1809: Mr. C. van der Goes' In 1809 erfde jhr. mr. Cornelis van der Goes, heer van Naters en Pancrasgors het huis van zijn vader.

'1837: Jhr. Mr. A. van der Goes van Naters, die het op nieuw in- en uitwendig deed verbouwen'

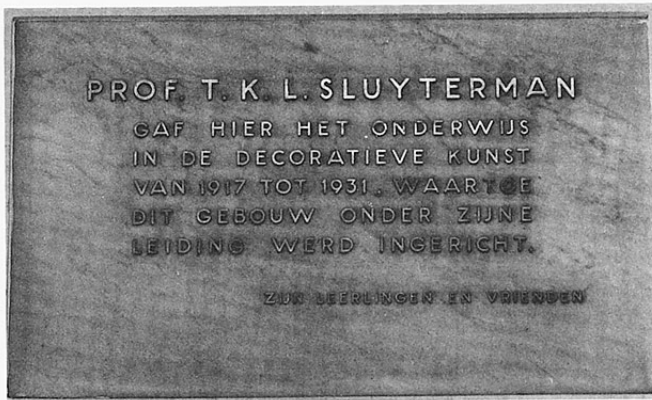
Na de dood van zijn vader in 1836 kwam

and newly remodeled house and property, formally named Portugal' was sold at a public auction in 1713 for 22,000 guilders. The new owner was Philip Willemsz.

Edel (or d'Edel), council and alderman of Delft, who was married to Anna Catharina Meerman, daughter of Jacob's cousin, Jan Meerman. Edel was to live there only a short time as well; he died in 1725. Thus he could not have been the one to set up the Ambon Room in 1735-1739 as Sluyterman thought and put on his plank. The Ambon Room is the work of Dedel's son-in-law, Gaspar Rudolph van Kinschot, who married Catharina Maria Edel on May 19, 1725, a month and a half after her father's death. Van Kinschot was not just anybody; he was Secretary of Delft, yeoman of Nieuwerkerk, Zuid-Schalkwijk and Vijfhuizen 'located on the large Leiden Lake, reaching from the shire of Sloten to the Spaarne', bailiff, sheriff and dike-reeve of the cities and lands of Oudewater, director of the Meuse chamber of the West Indies Company, member of the Polder Board of Delfland. Van Kinschot is the writer of the *Beschrijving der stad Oudewater* (1747). In 1738 approximately, he had one of the rooms in the rear of his house redone with Ambon wood; he had a gray marble sculptured fireplace mantle with white marble bas relief placed in it. In addition, he added many costly Gobelin tapestries, a magnificently worked ceiling and expensive furniture. The room was named after the wood panelling, the Ambon room. Van Kinschot died in 1748, his widow in 1772.

'1772: Lady A.C.P. van Kinschot, married to O.C.G. Cloot Yeoman of Nieuwerkerk'

The Portugal house and the manors went to Anna Catharina Philippina van Kinschot after the death of her widowed aunt. She died one year after her aunt at age 31. She had married Otto Cornelis Gerardus Cloot on November 9, 1772, Captain of the Archers, and after the death of his wife, Yeoman of Nieuwerkerk, Zuid Schalkwijk and Vijfhuizen. The new owner, O.C.G. Cloot de Nieuwerkerk, as he called

het huis in handen van mr. Adriaan van der Goes, die o.m. dijkgraaf van Delfland was. Hij overleed in 1885, zijn weduwe Margaretha Hermina Ferdinanda Hubrecht in 1897.

'1897: M.A.C. Hartman, Civiel- en Bouwk. ingenieur'

Het huis werd in de familie verkocht aan de echtgenoot van een kleindochter van de laatste bewoonster, nl. M.A.C. Hartman, gemeente-architect van Delft.

'Het werd aangekocht in 1917 door de Staat, die het deed inrichten voor het onderwijs in de Decoratieve Kunst der Technische Hoogeschool'.

Prof. Sluyterman bleef tot zijn dood in 1931 werkzaam in het door hem ingerichte huis Portugal. Na zijn overlijden plaatsten zijn leerlingen en vrienden in 1932 een gedenksteen boven de ingang van zijn collegezaal met de tekst: 'Prof. T.K.L. Sluyterman gaf hier het onderwijs in de decoratieve kunst van 1917 tot 1931, waartoe dit gebouw onder zijne leiding werd ingericht'. Onder beheer van Sluyterman, die al vanaf 1895 leraar was, werd een grote collectie kunstvoorwerpen aangelegd, die in 1949 nog een omvang had van 1022 stuks. Vele van deze voorwerpen zijn gebruikt voor de inrichting van het huis. De grote verscheidenheid

himself, sold the house quite quickly to Guillaume Balthazar Emants.

'1774: G.B. Emants, council and pensionary of Delft'

A special provision in the contract of sale included explicitly 'all of the mirrors in the piers and fireplaces, the paintings above the fireplaces and doors, all of the wall coverings, the framework and boards in the cupboards and cellars, the rug in the lower rear Ambon-panelled room, the green silk curtains in the afore-mentioned room, the portidres and curtains in the dining room, the rectangular carpet in the upstairs room, the curtains and beds in the maid's room, the pier tables in the lower front room, the floor mat in the dining room, the entry bench and lantern in the vestibule, the screens in the front room and the double windows in the hall'. All of these wonderful things cost the new owner 23,200 guilders.

'1791: W. van der Goes'

Emants sold the house for 12,000 guilders in 1792 to Willem van der Goes, Treasurer of Delfland and Secretary of Hof van Delft

'1809: C. van der Goes'

In 1809 jhr. Cornelis van der Goes, lord of Naters and Pancrasgors inherited the house from his father.

'1837: jhr. A. van der Goes van

Naters; he had the house renovated both inside and out'

The house next went to Adriaan van der Goes after the death of his father in 1836. The new owner was dike-reeve of Delfland, among other things. He died in 1885, his widow, Margaretha Hermina Ferdinanda Hubrecht in 1897.

'1897: M.A.C. Hartman, Civil and Structural Engineer'

The house was sold within the family to M.A.C. Hartman, the husband of a granddaughter of the former owner. Hartman was city architect of Delft.

'It is purchased by the state in 1917 which had it rebuilt for the Decorative Art section of the Delft University of Technology'

Centraal deel van het plafond van de Ambonkamer.

Central part of the ceiling of the Ambon Room.

Putti met symbolen van handel.

Cherubs with the symbols of trade.

aan deuren, kolommen, schouwen, ingemetselde ornamenten enz. geven het huis iets van een museum. Een indruk, die versterkt is door het aanbrengen van enkele summere toelichtende teksten. Decoratieve kunst bleef tot en met 1969 in dit gebouw gevestigd. Daarna is het nog enkele jaren in gebruik geweest bij de sectie Restauratie. Beide secties zijn nu gevestigd in het nieuwe gebouw voor Bouwkunde aan de Berlageweg. In 1976 kwam het gebouw in gebruik bij het IHE.

Prof. Sluyterman remained active until his death in 1931 at the Portugal house, whose renovation he himself had overseen. After his death, in 1932, his students and friends placed a memorial plaque above the entrance to his lecture room, upon which was written: 'Prof. T.K.L. Sluyterman taught Decorative Art here from 1917 to 1931; the building was rebuilt for this purpose under his guidance'. Under the direction of Sluyterman, who had been an instructor since 1895, a large collection of art works had been amassed totalling 1022 pieces in 1949. Many of these pieces are used to decorate the building. All of the varied doors, columns, hearths, bricked-in ornaments, etc. give the house an air of a

De schouw, die in 1917 in de Ambonkamer is geplaatst.

The hearth that was put in the Ambon Room in 1917.

Ambonkamer

De Ambonkamer was eens de mooiste ingerichte kamer van het huis Portugal. Helaas is na het overlijden van de weduwe Van der Goes van Naters in 1897 vrijwel het complete interieur geveld. De kamer, nu aangeduid als 'discussion-room 7a' laat nog slechts een fragment zien van zijn zeer weelderige achttiende-eeuwse interieur. Gaspar van Kinschot was in 1738 de bouwheer van de Ambonkamer. Door de gelukkige omstandigheid dat zijn familiepapieren bewaard zijn, weten we nu precies welke handwerkslieden er aan werkten en hoeveel zij er voor betaald kregen. Om met dit laatste te beginnen:

museum, an impression which is reinforced by the occasional accompanying explanatory cards. Decorative Art remained in this building until 1969. After that it was used for a few years by the Restoration section. Both sections are now housed in the new architecture building on Berlageweg. In 1976 the IHE took over the Portugal house.

The Ambon Room

The Ambon room was once the handsomest room in the house. Unfortunately, after the death of the widow Van der Goes van Naters in 1897, almost all of the interior was auctioned off. The room, now known as 'Discussion Room 7a', shows only a glimmer of its former, eighteenth century glory. Gaspar van Kinschot brought about the construction of the Ambon room in 1738. Thanks to the fortunate preservation of his family papers, we know precisely who the workers were and what they were paid. The total refurbishing cost Van Kinschot almost 9,500 guilders; for that sum one could purchase a substantial house at the time! Only two facets of the interior of 1738 still remain: the Ambon panelling and doors, from which the room takes its name, and the original plastered ceiling, which is today the most impressive aspect of the room. The ceiling was done by Joseph Bollina, a well-known sculptor and architect of Italian descent who worked in Delft from 1732 to 1760. Bollina made use of the beams in the Ambon room to form deep sections in which he placed medallions. The centre one of these depicts 'Secretezza', discrete silence; in the side sections there are medallions with cherubs carrying the symbols of commerce and justice; and in the four corners of the room are allegorical birds, such as the dove and phoenix. The dismantling of the room in 1897 was followed by a partial restitution in 1917 by Sluyterman. Sluyterman was unsuccessful, unfortunately, in buying back the original fireplace, but he was able to purchase an

de totale inrichting kostte Van Kinschot bijna 9500 gulden, voor dit bedrag kon men toen een aanzienlijk huis kopen! Slechts twee elementen van het interieur uit 1738 zijn nog over. Ten eerste de lambrisering en de deuren van Ambons hout, waar de kamer zijn naam aan ontleent. Echter, het meest indrukwekkend in de huidige kamer is het originele gestucte plafond. Dit werk is uitgevoerd door Joseph Bollina, een bekend beeldhouwer en architect van Italiaanse afkomst, die van 1732 tot 1760 in Delft werkzaam was. Bij het plafond van de Ambonkamer profiteerde Bollina van de aanwezigheid van de balken tot het vormen van verdiepte velden. In deze velden zijn medaillons gemaakt. De middelste verbeeldt 'Secretezza', de beleidvolle zwijzaamheid; in de zijvakken medaillons met putti die symbolen van handel en recht dragen, met in de vier hoeken van de kamer allegorische vogels, zoals de vredesduif en phoenix. De ontluistering van de kamer in 1897 werd gevolgd door een gedeeltelijk herstel in 1917 onder leiding van Sluyterman. Deze slaagde er helaas niet in de originele schouw terug te kopen, maar kon wel een achttiende-eeuwse schouw uit een huis aan de Verwersdijk overbrengen. De nieuwe schouw is veel eenvoudiger uitgevoerd dan de originele, zoals op de foto van de situatie vòòr 1897 goed te zien is.

eighteenth century fireplace from a house on Verwersdijk. The new fireplace is more simply fashioned than the original, which one can clearly see by comparing it to the pre-1897 photograph.

LITERATUUR

- ANNEMA, W., Het huis Bouwkunde: De huisvesting van de Afdeling Bouwkunde aan de T.H. te Delft van 1843-1971. Een bijdrage tot de geschiedenis van de Technische Hogeschool te Delft (Delft 1973).
- BERG, Herma M. van den, Interieurdecoratie in het tweede kwart van de achttiende eeuw. In: Delftse Studiën (Assen 1967), blz. 225-267.
- BOOY, E.P. de, en J. ENGEL, Van erfenis tot studiebeurs: De fundatie van de vrijvrouw van Renswoude te Delft (Delft 1985). Gedenkschrift van de Koninklijke Academie en van de Polytechnische School 1842-1905, samengesteld t.g.v. de oprichting der Technische Hogeschool (Delft 1906).
- KROGT, René en Peter van der, Gevelstenen in Delft (Alphen aan den Rijn 1985).
- LEEUEWEN-CANNEMAN, M.C. van, Poldervorming in oostelijk Delfland aan het einde van de middeleeuwen. In: Hollandse Studiën 12 (Dordrecht 1982), blz. 73-111.
- RAUE, J.J., De stad Delft: Vorming en ruimtelijke ontwikkeling in de late middeleeuwen (Delft 1982).
- SLUYTERMAN, K., Het huis van ouds genaamd Portugal te Delft, ingericht voor het onderwijs in de Decoratieve Kunst van de Technische Hoogeschool ('s-Gravenhage 1917).
- De Stad Delft: cultuur en maatschappij. 3 delen (Delft 1979-1982).
- De Technische Hogeschool te Delft 1905-1955 ('s-Gravenhage 1955).

COLOFON

Met dank aan R.A.J. van der Krogt,
L.J. Mostertman, G. de Josselin de Jong,
H.W. van Leeuwen, de medewerkers van het
Gemeentearchief te Delft, de medewerkers van
het IHE en alle anderen die er toe hebben
bijgedragen dat dit boekje in zeer korte tijd tot
stand kon komen.

English translation: Elisabeth Daverman.

Verantwoording foto's en reproducties:

R.A.J. van der Krogt, Delft: frontispies, 6 o., 10,
18, 20, 22 b., 24, 32, 43, 45, 46 l., 48, 49 b., 50,
52, 53, 54, 61 l., 64, 66, 67, 69, 71, 72

idem, repr. uit Gedenkschrift 1906: 37, 61 r.
idem, repr. uit Het Huis Bouwkunde: 39 r., 64
l.b.

idem, repr. uit coll. M.J. Leupen: 40 l.

Gemeentearchief Delft: 2, 4, 6 b., 8, 11, 12, 14
r., 16 b., 22 o., 28, 30, 34, 36, 49 o., 58 b.

repr. coll. Morre, Gemeentearchief Delft: 58 m.

Technische Universiteit Delft, Centrale

Fotodienst: 16 o., 39 l., 41, 42, 55

Rijksdienst voor Monumentenzorg, Zeist: 26,
65, 68, 73

Algemeen Rijksarchief, 's-Gravenhage: 56

N.L.M. Arkesteijn, Delft: 14 l.

coll. M.J. Leupen: 40

coll. G. de Josselin de Jong: 46 r.

De plattegronden op blz. 62 zijn getekend door
F.J. Berg.

Grafische vormgeving: Emmerik en Emmerik,
's-Gravenhage.

Druk: W.D. Meinema BV, Delft.

Illustratie op omslag: Het Academiegebouw,
lithografie van G.J. Bos uit 'Delft in eenige
afbeeldingen' van T. van Westrheene Wz. (Delft
1859). Gemeentearchief Delft.

